

ს რ ი ლ ი

№12 (175)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

12 ივლისი

ფასი 80 თეთრი

#12
2001

ფირად
ფაროსხალი

ჩადრის გარეშე

არლი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "არლის" გამომცემი

The Literary Magazine ARILI

არლი - დასავლელი სიმონდელის (ნი)
სულხან-საბა

არლი - შხის შუქი, რამეზე დამდგარა
მართული მისი
პანმარტაბითი ლექსიკონი

მთავარი რედაქტორი
შადიგან შამანაძე

სარედაქციო სბჭმ

მალხაზ ხარბედია
(მთ.რედაქტორის მოადგილე)
ლევან აბაშიძე

ია ანთაძე
ირმა არჩუაშვილი
შალვა ბაკურაძე
ანდრო ბუაჩიძე
ნოდარ ებრაღიძე
თამაზ ვასაძე
ეთერ ვიბლიანი
ნინო ზურიაშვილი
დათო თედორაძე
ზაზა თვარაძე
ზურაბ კიკნაძე
ვახტანგ კომახიძე
ვასილ მალაფეროვი
დავით ნინიკაშვილი
ზვიად რატიანი
ირაკლი სამსონაძე
გულსუნდა სიხარულიძე
სოზარ სუბელიანი
ზაზა ფაჩუაშვილი
ზაზა ჭილაძე
ბესო ხვედელიძე

მინეჟარი - მიხეილ ჩიტაძე
კომპიუტერული დირექტორი -
გიორგი სუბარი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: პ. ინგოროძის ქ. №5

ფურცელი იბეჭდება გაზეთ
"კავასიონის" სარედაქციო ბაზაზე

№12 სუთხაბათი, 12 ივლისი, 2001
გამოდის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბრატურა

თეიმურ ჩხატინანი	
ლექსები	1
ზურაბ ლეჟავა	
ბრმა მუსიკოსი	2
ემაზარ კვიციანიშვილი	
უნდა გვემყებოდეს, გვიხაროდეს... ..	9
ნოდარ გურაბანიძე	
საბრალო ჰამლეტი	13
ანდრო გუარაძე	
ხელოვნებადქცეული სიცოცხლის სტიქია	16
თამაზ ვასაძე	
"ვეფხისტყაოსნის" მხატვრული შინაარსის კომენტარები	18
თომას ბარნარდი	
ორი აღმზრდელი	20
პეტარ ჰანდაძე	
მე სპილოს ძვლის კოშკის ბინადარი ვარ	22
აკაკი ვაჭი	
ზლაპარი-თავგადასავალი	24

პერსონა

ფორულ ფაროხზადი	
ვერმუნოთ ცივი სეზონის დასაწყისს	28
ინტერვიუ ფორულ ფაროხზადთან	
"მე დაბადებამ ოცდაათი წლის ზღურბლთან მომინია"	31
მომსახე მახამლაშვი	
რალაქ მაინც ბრწყინავს ფორულის ბნელ სახლში	35
ფორულ ფაროხზადი	
ფრაგმენტები	8

პუბლიცისტიკა

ზაზა ფარუაშვილი	
მიმდინარე ამბავი	39

თეატრ ჩემიანი

პატარა სილი

არა ჩემთან,
არამედ ჩემზე გადავლით - სხვისკენ!..

ეს მერამდნედ გაიარეს,
გაიარეს ზედ ჩემს მკერდზე
და ნაბიჯების ყრუ გუგუნში
ჩაიკარგა ჩემი გულის ხმა.

უძრავი და უთქმელი ვრჩები
და ტკივილზე
არა სალბუნი
ან ვისამე მზრუნველი ხელი,
არამედ როგორც გაკრეცილი სიტყვა
“მშვიდობით”,
ერთადერთი ფოთლი მავღია.

სახლი

კვდება ვიღაცა შუაღამით და კვდება სხვავან.
და ამ ღამეში რაც მან იცის, მხოლოდ ეს არის,
რომ სხვავან არის; ერთადერთი ნათელი აზრი
შემორჩენია მის გონებას აქამდე და ამიტომაც
ძლივსგასავიწყდება რომ ჩურჩულებს: “ჩემს სახლში მინდა”.

და მან არ იცის, რომ ის სახლი უკვე სხვისია;
კარგა ხანია, სხვისი არის. იმ ეზოში, მისი რომ ერქვა,
ღღისით სხვები მიმოდიან და აივანზეც,
სადაც ერთ ღროს ის ფენდა სარეცხს,
სხვისი სარეცხი არის ზოლმე გამოფენილი.

ახლაც, ამ ღამით, როცა უკვე სულს ეთხოვება,
მის სახლში სხვები იძინებენ და იმ ოთახშიც,
სადაც უკლები გაატარა მეუღლის გვერდით
(ბოლო ღროს თავზე ამაოდ რომ დასტრიალებდა
და ერთ ღღეს სულაც ზელიდან რომ გამოეცალა),
სხვები სუნთქავენ სხვა ფიქრით და სულ სხვა სიზმრებით.

ჰო, კვდება იგი სიჩუმეში და კვდება სხვავან -
მიზნუც ქალი, მარტოსული, თანაც შეშლილი,
ვისაც უკვე არაფერი აღარ ახსოვდა
უკანასკნელ ხანს და ეგონა, რომ სტუმრად იყო;
სტუმრად იყო და სჯეროდა: ადრე თუ გვიან
დაბრუნდებოდა იმ კერაზე - საკუთარ სახლში.

საკუთარ სახლში... მაგრამ იქაც სტუმრები არ ვართ?..
სახლში ყოფნა ზომ მიმზიდველი ილუზიაა
შინ ყოფნისა; ილუზია ასე ნამდვილი,
იმთავითვე რომ ვიჯერებთ და ვებლაუჭვებით
მთელი არსებით - სულ ბოლომდე,
უკანასკნელ დაბრუნებამდე..

...და კვდება ვიღაც შუაღამით მარტო და სხვავან.
და ერთადერთი, რაც მან იცის, სწორედ ესაა,
რომ სხვავან არის; მხოლოდ ერთი სურვილი მოჰყვა
საბრალოს ღღემდე, ამ წუთამდე - უკვე რომ მიდის

და სიბნელეში რომ ჩურჩულებს: “ჩემს სახლში მინდა”.

მუზაუმი II

შედი ღუმლის საუფლოში:
აპყვი კიბეს
და შეაბიჯე სიჩუმეში,
სადაც ისევ შენი ფეხის ხმა
თუ დაარღვევს მყუდროებას ათასწლეულთა.

შედი ღარბაზში და შეამჩნევ:
ოთხი კედელი დაძაბული მოგაჩერდება,
ხოლო საგნები ერთმანეთსაც გადახედავენ
და უპასუხოდ დარჩენილი
უძალ ისევ გაშეშვებიან.

ათვალიერე. უსმინე. ჩასწვდი...

შენ სვამდი ღვინოს ამ თასიდან
და მის ნამტვრევებს
ღიღი ხნის მერე პოულობდი, აკოწიწებდი;
შენ თლიდი ამ ქვას კარის თაღისთვის
და მრავალი საუკუნის მერე ისევ შენ
ეძებდი მას მიწის სქელი ფენით დაფარულს;
შენ გეპყრა ხელთ ეს მახვილი
და თვითონაც სისხლს გლიოდა...

შენი ზომალდის ღუზაა ეს;
შენი იყო ეს სარკოფაგი
და ეს ხამლიც შენ გეცვა ერთ ღროს -
შენ აგროვებდი ამ ყველაფერს
მთელი შენი არსებობის მანძილზე,
ღღემდე.

შენ წერდი ამ ფოლიანტებს.
სადაც სენაკში,
სანადიის შუქზე წერდი ამ ფურცლებს,
რომლებსაც მერე,
ღრო-ჟამისაც გადაჩრჩინლ ძვირფას ნაფლეტებს,
ისევ შენვე ნახავდი და წაიკითხავდი.

მუზაუმი III

ამ სურათებში
იმვითად ილიმებიან,
იმვითად და მწელად შესამჩნევად:

ლამაზი მსახიობი ქალი,
საკაპრო ბურთიანი პატარა გოგონა...
კიდევ ერთი-ორგან თუ ნახავთ ვინმეს,
რომ ილიმბოდეს.

უღიმოლა
სურათების უმრავლესობა:

არ ილიმება არც შეთევვე
და არც სახლარზე მსხვილბოლო ბიჭი
არ ილიმება ღარიბი დედა
არც უშვილო ძილიან ბიჭი
არ ილიმება მხარგრეული

F8257

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

და არც დარდიმანდი მოქეიფენი ილიმებიან...

ანიმალისტურ სურათებზე არაფერს ვამბობ -
შელის თვალებიდან
ყველაფერი ისედაც ცხადა!..

არადა, ეს დარბაზი ყოველთვის
საცსეა ღიმილით;
ღიმილით,
მნახველთა სახეებზე რომ იხატება
სევდანარკვი სიხარულის
ნიშნად და დასტურად.

“მეც მიხარია,
მაგრამ მაინც თან მომდევს კითხვა,
რომელიც ერთხელ დამბადა
და დღემდე ვერ გავეცი პასუხი:
- როდის გაიღიმებს “მეეზოვე”?..

თამაშის წესები

ძველი სატახტო ქალაქი ესე
მხოლოდ სასახლის გაღავენით და
საუკუნებებამოვლილი
ჭადარით თუ იცნობა ახლა;
ეკლესიის ზარები კი კვლავაც ცდილობენ
შეგვახსენონ რაღაც ღიდი,
რაღაც ძვირფასი.

სად? სად არიან?
ან რასა იქმს ძეგლადქცეულ მეფის ამაღლა?
საქმე თქვით თორემ, გასართობი მოინახება:
ღვინის სარდაფი, ღამის კლუბი, საბილიარლო...

სალამოვდება. გრილა. ინთება
სინათლეები სახლებში და შინ ბრუნდებიან.
აქ კი დინჯად მიმოღიან
ღუზებიან მაგიდის ირგვლივ,
დასცქერიან,
იზინდებიან
და ზათქაზუთქი გაუღით ბურთებს...

ჯავრს იყრიანო თითქოს ვინმეზე;
ცარცსაც მალამოდ ისეამენო
ხელებზე თითქოს,
არადა, მათი იარაღი... შუბებს მხოლოდ ჰგავს!..

ისტორიაც და თამაშიც მკაცრია,
და ჩვენც
ვემორჩილებით თამაშის წესებს -
დამარცხებას შეგუებულნი
ღღეს ყველანი წაგებულს ვიხდით.

ნათია

1
მე არ ვიცოდი
და, მგონი, არც დაფიქრებულვარ,
რამდენ სართულიანი იყო ის საცხოვრებელი კორპუსი,
ღიდი ქალაქის გარეუბანში

სხვა კორპუსთაგან დიდად რომ არ განსხვავდებოდა...

იქ რამდენჯერმე მომიხდა მისვლა -
მეგობართან, ოჯახში, სტუმრად;
მახსოვს, ერთხელ ღამითაც დავრჩი,
მაგრამ იმ სახლის მეთორმეტე სართულს
არასოდეს ავეცილებივარ.

არც ის ვიცოდი,
რომ იმ სახლში ცხოვრობდა გოგონა,
ჩვეულებრივი, მხიარული თინეიჯერი,
რომელსაც ჰყავდა ბევრი მეგობარი,
უფვარდა პატარები
და ალბათ ლექსებიც უფვარდა...

მე მხოლოდ ახლა გავიგე მისი არსებობა;
ახლა გავიგე, რომ მას ერქვა ნათია
და იყო თხუთმეტი წლის...
ის სახლი კი,
ის ღიდი სახლი
ყოფილა თხუთმეტსართულიანი!..

2
თხუთმეტი წლის -
მეთხუთმეტე სართულიდან!!!...
...
...
...
...
...

3
მომიტყვე.
მომიტყვე ეს სათხოვარი;
მომიტყვე და მომეცი ნება,
რომ ცრემლები მეც დაგადევნო.

მომეცი ნება,
რომ ვიფიქრო და შენ გისმინო;
ეუსმინო იმას,
რაც შენ შენი ბოლო ნაბიჯით
გვითხარი ასე თავზარდამცემად.

მომეცი ნება,
აღრიანი გაზაფხულის ის სადამო
მეცა მტკიოდეს
და ის ბოლო, ღია სარკმელი,
ღია კარი თუ აივანი
ძალიან დიდხანს დარჩეს ჩემში
ღია ჭრილობად.

მომეცი ნება,
რომ ვიცოდე და მახსოვდეს:
სადღაც მაინც ხარ და არსებობ;
რომ შენ უკვე ყვავილი გქვია
და შესწავით ლამაზია
შენი საფლავი.

იხილეთ "არილი" №8,11,13,16 (2000), 1,5,9 (2001).

საბატონო მყოფმა ვიქტორ ნაზარაძემ თავისუფლების სანაცვლოდ სული მიყიდა ემზავს, მაგრამ სარგებელი ამით დიდი ვერ ნახა. პირიქით, მას უმარავი რამ გადახდა თავს ერთ ღამეში. იგი ბუ ემზავნებ კი დაქორწინდა. ემზავებმა თავის წრეში მიიღეს და ახალი სახელიც შეარქვეს - ზარღრა. თუმცა ის ბოლომდე მაინც ვერ გაუთავინდა ემზავებს, დასევდიანდა და თანაც იმ დონემდე, რომ ემზავმა ლორმენმა - მისმა სულიერმა მოძღვარმა და სიმამრმა მას სული დაუბრუნა. თუმცა დაექანდა, რომ იგი თავისი ფეხით მივიდოდა ჯოჯოხეთში და საკუთარ სულსაც თავისი ხელით მიართმევდა ემზავს. მცირედით ყოყმანის შემდეგ მარტოდ დარჩენილი ზარღრა მართლაც აედევნა ჯოჯოხეთში მიმავალ ცოდვილთა ბანასს, მაგრამ ამ უკერად მის თან წაყვანაზე უარი თქვა მეორე მნიშვნელოვანმა ემზავმა ლეიბ-ყოზემ. ზარღრა მარტო დარჩა ტრიალ მიწოდორში. იგი ქალაქში დაბრუნდა.

მიდიოდა ქალაქისკენ ზარღრა და ფიქრობდა იმაზე, რაც მას ამ მოკლე დროის განმავლობაში და საერთოდ ცხოვრებაში თავს გადახდომოდა. მთელი მისი ულიომლო ცხოვრება რაღაც უცნაურ სიზმარს გაედა - არიულ-დარიულ, უშინაარსო, მწკარტე სიზმარს, რომელიც მთელი ღამე გეისზმრება, გაღვიძებს, გაფორიატებს, მაგრამ არ გამახსოვრდება - სიზმარს, რომელიდანაც ვერ გამოგატავს აზრი. ზარღრამ არ იცოდა თუ რა საჭირო იყო ამდენი წლის მანძილზე ციხეში უაზროდ ჯდომბა, სხვადასხვა დამცირებების ატანა. მან არ იცოდა, რა აზრი ჰქონდა სულის გაყიდვას ან მის არგაყიდვას. არ იცოდა რა აზრი ჰქონდა საერთოდ მის დაბადებას. ის უბრალოდ, ინსტინქტურად მიდიოდა ქალაქისკენ და ბოლოს, ბევრი იარა თუ ცოტა, ჩააღწია.

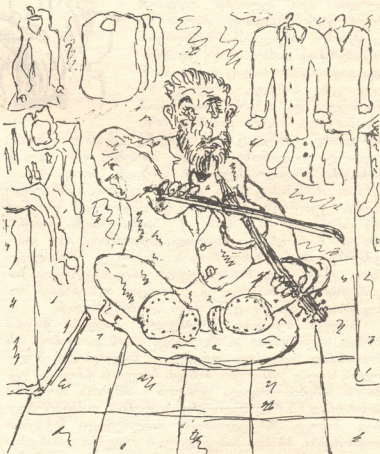
საგარეო და დანგრეული, გზებგადახტრგილი ქალაქი აქა-იქ ჯერ კიდევ ბოლავდა. ისმობდა მოთქმა, წყველაკრულვა და კვნესა. ქალაქი საყოველთაო რეიდის შედეგებს იძიდა და დასისლიანებულ-დაოსუსული, იარებს ილოკავდა. საყოველთაო დამანაშვევების წინააღმდეგ მმართველი ეს მოულოდნელი რეიდი, მოულოდნელადვე, ერთ ღამეში დამთავრებულიყო. შავად მბოლხი მთავრობის სასახლე კი იმაზე მეტყველებდა, რომ ყველას მიერ კრული პრეზიდენტი და მისი მთავრობა, უკვე გადაეყენებინათ, უკვე დაეპატიმრებინათ, უკვე ჩამოებრით და დაეცვრიტათ. მათი მთუყე ადგილები ახალ სხვის დაეკავებინათ. ქუჩებში სახელდახვლოდ აკრავდნენ ახალ ლიდერთა მომომიარ, კბილბდაკრეჭილ პორტრეტებს - დაუნდობლ, გაძივერულ სახეებს, ისეთივე გაძივერებისას, როგორებიც მათი წინამორბედნი და მათ წინამორბედთა წინამორბედნი იყვნენ. ეს თვით ქალაქის მოსახლეობა - ხალხი იყო ასეთი - ხალხი, რომელსაც არ შეეძლო ადამიანური ცხოვრება. ის გამუდმებით ვიღაცას ირჩევდა და გადაირჩევდა, გადააყენებ-გამოაყენებდა და მაინც არასოდეს არ ალაირებდა მთავარს - საკუთარ ბრალს. ზარღრაც ამ ხალხის შვილი იყო და ამიტომაც, სხვებისდარად, მანაც არ იცოდა ვისთვის დაედო ბრალი.

ქალაქი მგებლ შეცვლილიყო მის არყოფნაში. და არა მარტო იმტომ, რომ წუხელ მის ქუჩებში რეიდი მძინვარებდა. ის სხვანაირად იყო შეცვლილი: ყველგან რაღაცას ყიდდნენ, ყველგან რაღაცას ცვლიდნენ, ყველანი ამ ძალიან მდიდრები იყვნენ ან ძალიან ღარიბები. თუმცა, რასაკვირველია, ეს უკანასკნელი ჭარბობდნენ.

ზარღრა მიყვებოდა ნაცნობ და უცნობ ქუჩებს. იგი ისევ ცენტრალურ ვაგზალს მიადგა და მწარე ლიმილით მოიგონა თუ როგორ იქორწინა წუხელ, დღეს მას ვეღარა-

ზარმა მუსიკოსი

ციკლიდან "იხილეთ ჩვენი სულაბი"

ვინ ცნობდა, რადგანაც ყველას თავისი გასჭირვებოდა: ერთი რაღაცას ყიდდნენ, მეორენი ყიდულობდნენ, ზოგი მათხოვრობდა ხელგანვილი, ზოგი კი ზარღრასავით უაზროდ დაყოლობდა. გაზარბაცებული, გადატრიალებებს შეეფუძლი, ამ გადატრიალებებით დაღლილი პოლიციელები კი აღარაფერი იჭერდნენ. ზარღრას სურდა ერთი ნაცნობი სახე მაინც ეპოვა, მაგრამ ამას ვერ ახერხებდა, რადგან მისი ახალი ნაცნობები ჯოჯოხეთში გამგზავრებულიყვნენ, ძველები კი, ძველები...

ღილა იყო სუსხიანი და ვიქტორიც წრეებს ურტყამდა ვაგზლის შერბას, ხან შიგ შედიოდა გასათობდა, მაგრამ ხის სკამზე მოკალათებულს, იქ უფრო ანუხებდა სიცივე ანუხებდა მას აგრეთვე ვაგზლის აფორიატებული სული - გასამგზავრებლად გამზადებული ხალხი, თუნდ დარბაისლურად მჯდომი, შეუმჩნეველ, მაგრამ ფორიატში იყო. ეს ფორიატი გადადიოდა სხვებზეც, ანუ იმათზე, ვინც არსად აპირებდა გამგზავრებას და, რასაკვირველია, ზარღრაც ამიტომ ეს უკანასკნელი დიდხანს ვერ ჩერდებოდა მოსაცდელ დარბაზში. ბოლოს მაინც იპოვნა სხვებთან შედარებით უფრო თბილი და, შეიძლება ითქვას, მყუდრო ადგილი. ეს გრძელი მინსიქემა გადასასვლილი იყო, რომელიც რკინიგზის ვაგზალსა და მტრის სადგურს ერთმანეთთან აკავშირებდა. ერთმანეთის გასწვრივ ჩამწკრივებული დახლებიდან თითქმის ერთი და იმავე საქონელს ყიდდნენ. დახლებზე ათასი წვრილმანი ელაგა: ელმენტები, სარკვეები, საფარცხლები, კალმები, იზოლენტა, ტუმი და მელანი. რამდენიმე დახლს იქით ყიდდნენ ფუნთუშებს, შემდეგ ამათ მოსდევდა ისევ რამდენიმე დახლი ელმენტებით, სარკვეებით, ტუმი... და ისევ რამდენიმე

დახლს იქით იყიდებოდა ტულაეტის ქაღალდი. დახლთა შორის იშვიათი თავისუფალი ადგილები მოქმელები-ნათ ერთობ აქტიურ მათხოვებს. ისინი, ზოგიერთები თავიანთ ბავშვებთან ერთად, ხელგანვდილი ითხოვენ შველას.

სადაც დერეფნის სიღრმიდან ის-მოდა ვილიონის ხმა. ეს ნაცნობი მე-ლოდია იყო. მელოდია თანდათან სულ უფრო მკაფიოდ ისმოდა და ვიქტორს აიძულებდა მესხიერების უკიდურესად დაძაბებას. იგი ცდილობდა გაესტენებინა რაღაც მეტად მნიშ-ვნელოვანი მომენტი, რომელიც მის წარსულსა და აწმყოს ერთმანეთთან აკავშირებდა. ბოლოს გამოჩნდა ბრმა მუსიკოსიც, რომელიც ქვის ფლაზე დაფენილ ნაჭერზე იჯდა და ვილიონზე უკრავდა. ზარღრამ იცნო იგი. ეს მუსიკოსი მრავალი წლის წინ სასჯელს ისდიდა მასთან ერთად. ის მაშინაც ბრმა იყო და ასაკითაც საინვალიდო ზონის ეკუთვნოდა, მაგრამ მისივე დაფინანსებული თხოვნით არ გადაყვდათ იმ ზონაში. იქ - საინვალიდოში თითქმის არ იყო წარმოება და ინვალიდო პატიმრებიც, ამის გამო, კისერზე ასდნენ სახელმწიფოს ამიტომ ეს საინვალიდო ზონა ფაქტობრივად წარმოადგენდა ქანცანყვეტილია სა-კონსერვატივი ბანკს - იქ დასახლები აგზავნიდნენ მო-ხუცებსა და ავადმყოფებს. ისინი იქ იხოცებოდნენ.

მოხუცი მუსიკოსი ბოსტნეულის ბაღებს ქსოვდა ბრმადა, საღამომითი კი ამოკრებდა თავის ვილიონის. მის მოსასმენად სხვადასხვა ლოკალური ნაკვეთებიდან მოდი-ოდნენ ხოლმე პატიმრები. მოხუცი ბაღეების ქსოვა და უც-ნაური ამბების მოყოლა უყვარდა - ამბების, რომელთა მოსასმენად ხშირად მოდიოდნენ კოლონიის თანამშრომლე-ბიც. მოხუცს, მსმენელთათვის, ძაფდასვეული მაჭიებით ლურსმნებზე ჰქონდა ჩამოკიდებული ბაღეების დასაწყისე-ბი და სანამ იქ თავის ამბებს დიწვად ყვებოდა, მის ბა-ღეებს სხვა ახალი ბაღეებიც შუშმწველად ემატებოდა. იქ შვეროვილი მსმენელები მოხუცის მიერ დაგებულ "მასებზე-ში" ებმებოდნენ და მოსმენის ყინით შეუკრიბილნი თავმე-საქცევად, თავის დაურუნებრად, ბაღეებს უსჯოვდნენ მას. მაგრამ მოხუცი არ იყო ცბიერი და ცუდი, პირიქით ის კარგი იყო.

ერთხელ ზონაში საერთო შემონებებაზე მიეღი შემა-გენლობა, 1300 პატიმარი პლაცზე გააშკრივეს. თუმც შრალი, მაგრამ ყინვიანი აზნიდი იყო, ზედაშედველებიც და პატიმრებიც შეციფერებულნი თოვლით ფეხებს აბავ-ნებდნენ. აი, ამ დროს გამოჩნდა კოლონიის ხელმძღვანე-ლობაც - ლოცვალაღაჟა, კმაყოფილი, მხიარული. როც-საც ხელმძღვანელებმა შეიღებურად პატიმართა რიგებს წინ ჩაუარეს, სწორედ ამ შინ გამოანათა ღრუბლებიდან მზემ. მოხუცი მუსიკოსი მორწმუნე იყო. იგი ხედავდა შოლოდ მზეს და აუცილებლად გადაიხერხდა ხოლმე პირველს, როცა ის გამოანათებდა. ამეგრავად მან ქუდი მოიხადა და პირველად გადაინერხა. ამას დაუმოხვია ის, რომ ხელმ-ძღვანელები სწორედ ამ დროს აღმოჩნდნენ მის შორიან-ლოს. ლოცვალაღაჟა ზონის უფროსმა კომისიტმა და აი-ვისიტმა ნაბიჯი შეანება, გაჩერდა, სხვებიც გააჩერა და მოხუცს შეიღებური მხიარულებით გაეცლია:

- აბა მიიხარო მოხუცო, რას გავაძნობს ციური კანცე-ლარია?

ზონის უფროსის თანხმლებმა ოციერებმა ხმამალა გაიცინეს და თავიანთი უფროსის ოხუნჯობას მხიარული, მედიდური სიცილით აუტეს მხარი.

მოხუცი ჩაფიქრდა და ერთბაშს შეაკყვინა პასუხი. რო-გორც ჩანს, ის ყოყმანობდა და არ იცოდა ეთქვა თუ არა ენაზე მომდგარი პასუხი, უფროსი კი არ ემეფებოდა და კ-

ითხოვდა:
- მიიხარო აბა, მოხუცო, მიიხარო, რას ამ-ბობს ის შენი ციური კანცელარია!
მოხუცმა კიდევ ერთხელ მოიხადა ქუდი, კი-დეც უთხლელად გადაიხერხა პირველადი და უშიშ-რად ერთბაშა უფრისს:
- ციური კანცელარია ამბობს, რომ შენ პი-დარასტონ ხარ!

კოლონიის უფროსმა ტუჩზე იკვინა, განინ-მატდა, რაღაც დაიზმებულა და ჩქარი ნაბიჯით გასნია. ასევე მოიქცა ამაღაც ბრმა მუსიკოსი კი კარცერში მოიხატეს. კარცერში დიდხანს ოხუნჯობდნენ ბიჭები მოხუცის საქციელზე, საკ-ნიდან საკანში ამცნობდნენ ერთმანეთს მხიარულ ამბავს. საღამოს კი როცა წყალყანა, მაგრამ სამაგიეროდ ცხელი და გემრიელი მუხუდოს სუ-პით ისიამოვნეს, მოხუცმა, როგორც ახალმა,

კარცერის დაუფრული წესის თანახმად მოიკვ პრიკლი:
- "მამინ თქვენსავით ახალგაზრდა და მხენ ვიყავი ბი-ჭებო! დამკვერილი ვიყავი და ქორწილებში დავდიოდი. ჩვენ-ნი ანამაბლი გვექონდა მუსიკოსთა და მომღერალთა და მთელს იმ მხარეში სახელი გვექონდა გაავარდნილი. კარგა-დაც ვუკრავდით და კარგადაც გვიხიბოდნენ. უყვარდა მდი-დარ ხალხს ჩვენი მომენტი!

შოდა, ერთხელაც მდიდრულად ჩაცმული, დარბასივლი ბატონი მოვიდა ფაფიქრით ჩვენიან, ხელში უბადლო კვე-რთხი ეჭირა, თითქმის კი ეცირის უცხო კოლონიასს აც-რიალებდა. მან ჩვენ თავის სასახლეში დაგვემიღო ქორწილ-ში მონაწილეობის მიღება გვთხოვა. ჩვენმა ხელმძღვანე-მა ფსი ელობრა, მაგრამ ბატონს ეს ფული ეცოტება: ორ-მაგს დაგვეპირდა, ოღონდ კი ერთი გვთხოვა - დაგვეკრა და გვეპყვინა შოლოდ გულშიჩამწვლით. ჩვენც გასანდ-ბოდ გვეპყვეყვი, და მართლაც, ოჰ, როგორი საზოგადო-ება იყო, როგორ იყვნენ გამომწყობილნი, რა სამკაულები და ძვირფასეულობა, რა ცხენები, რა ეტლები... ჩვენ, მუ-სიკოსები მოხედნი ფაქტობრივ ჩაგვსებს და გვეხედავ-ბატონის მამულისაკენ გავემართეთ. ჩვენი საქმე სიმღერა და დაკვრა იყო, შოდა ჩვენც ვმღეროდით და ვუკრავდით გულში ჩამწვლით.

დიდხანს მივგეზავრებოდით შორს, რომელიღაც საქე-ფ გზებით ტრიალ მიდორში, სადაც არ ჩანდა არც სი-ნათელ და არც შემგვედრი სოფელი. ბოლოს კი გამოჩნდა უზარმაზარი, შემზარავად დიდი სასახლე და იქიდანაც ზარბაზნების სროლითა და შესხილებით შეგვეკვება ხალ-ხი. საცხარი იყო ეს ყველაფერი. მე მდიდართა ძლიერი ოჯახები ადრეც მრავლად შენახა, მაგრამ ასეთი? ილტენ-დნენ მეკორწილებით დიდხანს და ჩვენც ვილტენდით. არა-ფერი ჩანდა საქვეყო, ხალხი იყო მეტად გულელი და გულ-კვეილი, მაგრამ... ცოტა ხნით გასვლა მომინდა, ჩემიანები დავეტოვე და, რომ ისტყვიან, გავმედი მუხლი. ვაგვადი-ერებდი უწყვეტად სასახლეს, და მის მიმდებარე ნაკვეთებს, თანაც საპირფარეოსს ვეყებდი. თუცა საამისოდ, მართა-ლი გითხარით, თავი მეტად არ გამოიმოდვია და იქვე ახ-ლოს გაბრუნდულ ბუჩქებს მივაშურე. სწორედ ამ შინ შეე-რინებე დამაინათა ჯგუფი, რომელიც სასახლის შიდა ქსო-ში დადგმულ გომს მოუახლოვდა. მათ აქეთ-იქით მოიო-ხედეს და როცა დარწმუნდნენ, რომ არ არავინ უთავლობა-ლებიან, გომიდან ჰუმით ამოღებული წყლით თვალები მოიბანეს. ამან მე გამაკვივრა, აღმომა ცნობისმოყვარე-ობა, ჩავევტი ბუჩქებში და ფოთლებს ავევებარე ვხედავ, კი-დეც მოვიდნენ ვილაცემი და მათაც თვალები მოიბანეს. მერე კიდევ ვილაცემი მოიბანა თვალები. ასე მოდიოდნენ ორ-ორი, სამ-სამი, ოთხ-ოთხი და თითო-თითო. ისინი ამ გომიდან ამოღებული წყლით თვალებს იბანდნენ და მი-დადევნენ, "ნეტავ რა უნდა იყოს", - გავიფიქრე მე და გა-დაწყვიტე იმავეს გამოვრება. მივიხედ-მოვიხედე, შევარბი მომენტი და როცა ახლოს არავინ იყო, გომთან მივპარე

შენც დაგიტყერენ ჩაჯედები, როცა მოგივა ამის დრო!

- შენ ვინ ხარ?! - იკითხა ეჭვით მოხუცმა.
- ხომ გაითხარ, შენი ნაცნობი ვარ, შენთან ერთად ვინ-
დიდი-მუთუქი სასჯელს! ერთხელ კარცერშიც კი ვისხედით
მე და შენ ერთად. სწორედ იქ გვიამბე ბიჭებს შენი ამ-
ბავი ეშმაკთა ქორნილისა და შენი თვალების დათხრის
შესახებ! ხოლო რაც შეეხება შენს ციხეში ჯდომას, ეს ყვე-
ლაფერი წარსულში იყო, ოღონდ ჩემი ცხოვრების წარ-
სულში, ხოლო შენს ცხოვრებაში, ეს მომავალში რჩება! -
დრო მოვა და დაგიტყერენ მე ეს ვიცი, რადგანაც ჩემი
წარსული როგორღაც გადააჭყვლედა შენს მომავალზე!
- ცუდის მაყენ ყოფილხარ უცნობო, ავისმომასწავლებ-
ელი! - დაფიქრებით თქვა მოხუცმა, - ცუდს მინიანსწარ-
მეტყველებ!

- ვისთვის წინასწარმეტყველება და ვისთვის მხოლოდ
წარსულის მოგონება! - გაიმართლა თავი ზარღრამა.

- და მაინც ვინ ხარ?! - იყვირა მოხუცმა.
- ვინ ვარ? - კითხვითვე მიუღო ზარღრამს, - ვინ ვარ,
არ ვიცი, მაგრამ შენ წუხელ ჩემს ქორნილში უკრავდი
გულში ამგვარი და წმინდანყლის საიდუმლოებაც სწო-
რედ იქ ეშმაკე, ჩემს ქორნილში. მეტი კი, მეტი ჩემმა სი-
მამრმა ამისათვის საკუთარი ხელით დაგთხარა თვალები.
- ჩანს მართალს ამბობ, - უთხრა მოხუცმა ზარღრამს,
- ოღონდ ეს ყველაფერი წუხელ კი არა ძალიან დიდი ხნის
წინ იყო!

- შენთვის დიდი ხნის წინ, ჩემთვის კი წუხელ! - თქვა
ზარღრამს.

- მაშ შენც ეშმაკი ყოფილხარ, ეშმაკულუკა! - უთხრა
მოხუცმა ზარღრამს და ხელით რაღაცა დაუწყო ძებნა.

ზარღრამ ცოცხათი დაიხარა რათა გაეჩრჩია თუ რას ეძ-
ებდა მოხუცი და სწორედ ამ დროს მოხვდა ლეყაში მო-
ხუცის მიერ მოქაუთული ჯოხი - ჯოხი, რომელიც მუდამ
თან აქვს ხოლმე ბრძებს.

ზარღრამ გაბტა, მოხუცს გაერიდა, მისი ლოყის დაე-
ყოლი კანიდან კი სისხლის მაგვარმა წელახვალა სიხიმე
გამოიწია. ვიქტორი არასტუმართმოყვარე თავისუფლებას
შეერწყა ანახდად - თავისუფლებას, რომელიც აშკარად
მეტრობდა გამოსული ხალხის ამქარებულ ნაკადის სახით,
საბრუნავგაქრობის სადღეს მიიღებოდა და ფეხარეულ
ზარღრამსაც უკითხავად თან მიითრევდა.

მინისტრმა გადასასვლელიდან საშუაზე გამოსვლისას,
ხალხის ნაკადს გამოყოფილმა მოქალაქე ვიქტორ ნაზრამ-
ძემ გაახსენა ის, რომ იდგა მისი გათავისუფლებიდან მე-
ორე დღის დილა და რომ არსებულ კანონ-ნესთვის თა-
ნამხად, იგი, როგორც ახლადგათავისუფლებული, ვალდებ-
ული იყო აღრიცხვაზე სისხლის სამართლის სამინისტროში
გამოცხადებულყოფილ რაზმიდან. ამის უგულებელყოფა
არ შეიძლებოდა და აი რაზმი: ქალაქის მოსახლეობა იმ-
დენად იყო კრიმინალიზებული, რომ უკვე თითქმის წაშ-
ლილიყო ყოველგვარი ზღარი დაღვთების და უარყოფითის,
თეთრის და შავს შორის. ყველაფერს მიეღო რაღაც საშუ-
ალო ფორმა და ფერი. ასე მაგალითად: თუ რომელიმე ინ-
ფორმის მოპარვადნენ მანქანას, იგი საჩივრელად მიდიდა
კრიმინალთაანაც და პოლიციაშიც, ხოლო ეს უკანასკნელ-
ნი ზოგჯერ ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად, ზოგჯერ კი
ერთობლივად ეძებდნენ მოპარულ ავტომანქანას და უბრუ-
ებდნენ მფლობელს, რამე-
თუ მოქალაქე, ანუ ამ შემ-
თხვევაში ინჟინერი, იყო
"წესიერი" კაცი, ეს ნიშნავ-
და იმას, რომ ეს "წესიერი"
თავისი შემოსავლის დიდ
წილს არ იმურებდა რო-
გორც პოლიციის, ასევე
კრიმინალთა საძმოს გამო-
საკვებად. აღსანიშნავია ის-
იც, რომ თუ რიგითი მოქა-

ლაქებდა და პოლიცია-კრიმინალებს შორის ჯერ კიდევ
იყო რაღაც სვანობა, ეს უკანასკნელნი, ანუ პოლიციელები
და კრიმინალები ტექნოლიყვენ იმ ერთ, თითქმის მონოლი-
თურ სოციალურ ერთობად, რომელიც ფაქტურად მარ-
თავდა ან, უკეთ რომ ვთქვათ, ფლობდა ტექნიკას. კრიმი-
ნალიზმი და საპოლიციო ბოხები მეტად შვეკრობდნენ ერთ-
თერთს, ისინი ხშირად აწყობდნენ მრავალპროფილიან ერ-
თობლივ კონფერენციებს და საჯაროდ შეკრებიდნენ ერთ-
მანეთს ლრბილებში. კიდევ უნდა ითქვას ისიც, რომ მათ
რაღაც გამოირჩეოდა, (პათოლოგიური) ღვთისმოსავობა ახ-
სისათებად. ისინი მოხვეჭილი ფულებით (მოხვეჭილი ფუ-
ლებების ნაწილით) აგებდნენ ეკლესიებს, და რამ იტყვიან,
ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ ამ ეკლესიების აგებაში. ეს ეკ-
ლესიები არ იყო, რა თქმა უნდა, მათი სახელობისა, მაგ-
რამ ხალხში მიიწვ ასე იცოდნენ და ასე იტყოდნენ: პრი-
ურორ ასეთის და ასეთის ეკლესია აქ ქურდ ასეთის და
ასეთის ეკლესია. ეს პროკურორები და ქურდები ერთმა-
ნეთს ბავშვებს უნათლავდნენ და ნათლიმამები იყვნენ ერთ-
მანეთისა, ალბათ მეტად ამჩივბდათ თათიანთ მართლად
მეტად მძიმე ცოდვები და მათი ეს "ღვთისმოსავობაც" ალ-
ბათ ამით იყო განპირობებული.

ახლადგათავისუფლებულს რომ უგულებელყოფდა არ
მისულყო პოლიციაში, ეს ნიშანი იქნებოდა იმისა, რომ
მის უკანონოდ სურდა ცხოვრება: ამ შემთხვევაში ის გა-
ნიდებდა ერთობლივ დებებს, როგორც პოლიციის, ისე
ოფიციალური კრიმინალბების შხრიდან, რამეთუ სახელმწი-
ფო სცნობდა მხოლოდ კანონიერ ქურდებს, უკანონოებს -
არა.

ახლა ვინ იყვნენ უკანონო კრიმინალბები: ესენი იყვნენ
ცალკეული პროვინციები ან პროვინციბათა პატარ-პატარა
ჯგუფები, რომლებიც არ ემორჩილებოდნენ დამნაშავეთა
საერთო წესებს. ისინი თავს საერთო ქურდული მოძრაო-
ბისგან განდამოიღებდა თვლიდნენ, რამეთუ აცხადებდნენ,
რომ ოფიციალურმა ანუ კანონიერმა კრიმინალბებმა ულა-
ლატეს წმინდა იდგას - ქურდულს და, ასე ვთქვათ, შეკე-
რნენ სამართალდამცავებს, ანუ მათივე ტერმინი რომ ვიხ-
მართო, გაბოზდნენ. სინამდვილეში ეს, რა თქმა უნდა, ასე
არ იყო. დამნაშავეორივე აზროვნება არ შეიძლება იყოს
წმინდა, ის იმითავე ბოზურია. ამიტომ ეს განდამოიღე-
ბი სინამდვილეში იყვნენ გადებულბები. თავიანთი არსით
ისინი იყვნენ ისეთივე ბოზები, როგორც კრიმინალთა სა-
ერთო მასა, ოღონდ ისეთები, რომლებმაც იქაც ვერ იგა-
რეს, ანუ აღმოჩნდნენ ბოზებზე უარესი ბოზები. ამის ეპი-
რომ მათ საბოლოოდ ეს სახელი შექონდათ დამკვიდრებული
- ბოზები.

ჯოჯოხეთში თავისი ფეხით დამსველ ზარღრამსთვის,
რომელსაც ეშმაკ ლორმენის მიერ სამადლოდ დაბრუნებუ-
ლი, დამყაყებელი სულის გარდა ტყვეანაზე არაფერი ერ-
ება, უკვე სულ ერთი იყო თუ ვისთან მივიდოდა - პო-
ლიციელებთან, ქურდებთან თუ ბოზებთან, ამიტომაც იგი
სისხლის სამართლის სამინისტროსკენ გაემართა, რამეთუ
იქ იყო სხადნიავი ყოველთა მათთა.

სამინისტროში ვიქტორ ნაზრამძე გათავისუფლებულთა
განთავისების განყოფილების უფროსის ხორიკაშვილის
ხელქვეითმა ლევანმა (იგი ასე ეწოდებოდა მას) მიიღო. გათა-
ვისუფლებულთა განთავისების განყოფილების უფროსის
ხორიკაშვილის ხელქვეით ლევანს ფეხზე დაე-
პარსკალი, ოდნავ სიმსუქენეშპარული ლოყები
მეტყველებდნენ კარგ კვებაზე, ხოლო საკმაოდ
ძლიერ კისერსა და დამანახათებელ მარდ მოძ-
რაობებში მქლავნებულად მისი ყოფილი სპორტ-
სმენობა. ლევანს ცეცხა კარგად, მსუბუქად, ქამარ-
ზე ეკეთა მობილური ტელეფონი ლამაზ ბუდით,
პირდაპირ ქამარში (ალბათ წესების დარღვევით)
გაბრუნდა შექონდა პისტოლეტი.

პოლიციის ვიცე-პოლიკოვნიკი ოთარ რაფენის
ძე ხორიკაშვილი სისხლის სამართლის სამინისტ-

რომი განაგებდა იმ უწყებს, რომელსაც ევალბოდა გა-
თავისუფლებულია საქმეების მოწესრიგება, მათი დასაქმე-
ბა და კონტროლი. ეს ერთობ მნიშვნელოვანი უწყება იყო
და, რასაკვირველია, დამოკიდებულებაც არაერთგვაროვანი
ჰქონდა გათავისუფლებულებთან. პირველ ტბაზე უწყების
უფროსის ხელქვეითები, ან უფრო სწორად ხელქვეითი
ლევანი, გასაუბრების პროცესში ფულს თხოვდა გათავის-
უფლებულებს 50 მანეთის ოდენობით, ხოლო სანაცვლოდ
პირდებოდა, რომ მათ არ შეეცვან კომპიუტერში. ეს
იყო, რომ იტყვიან, პირველი შესატანი არაოფიციალური
თანხა, რომელსაც სისხლის სამართლის სამინისტროს გა-
თავისუფლებულთა განთავსების განყოფილება თხოვდა
ახლადგათავისუფლებულებისაგან.

ლევანი იყო სასამიზონო და მიმწოდ. ის სასამიზონოდ
უხსნიდა გათავისუფლებულს 50 მანეთის მიცემის უპირა-
ტესობას და ხდებოდა მიმწოლი, თუკი გათავისუფლებუ-
ლი გამოაღწედა რაიმე ეჭვს ან უარს იტყობდა 50 მანე-
თის მიცემზე რა თქმა უნდა, დანაპირები რჩებოდა და-
ნაპირებდა და გათავისუფლებულის საქმესაც ეძლეოდა
ჩვეულებრივ მსვლელობა, ანუ ის კომპიუტერშიც შეეცე-
დათ და სადაც საჭიროა იქაც, მაგრამ თუ გათავისუფლე-
ბული უარს იტყობდა ფულს ადახსნაზე, მაშინ ლევანი ემ-
უქრებოდა მას სისტემატური გამოძახებებით და შემანუ-
ხებელი შემოწმებებით ბიანზე.

ლევანმა წაიკითხა გათავისუფლების ცნობა, გაიგო,
რომ ვიტროს არ ჰყავდა არანერ, გაიგო, რომ მას არ
ჰქონდა საშუალო და სახლი, და მიიწ, რადგან გათავის-
სუფლებულია უშრავლესობა ისეთებივე ან იმათზე უარე-
სები იყვნენ, როგორც ზარღრა, ლევანი მთავარზე გადა-
ვიდა:

- ახლა კი გადავიდეთ მთავარზე, - თქვა ლევანმა, -
ავტოკალამი ფურცელს სხარტად დაჰკრა და ლინიერი
მოხვერივით ევლოდებოდა მარბებს ქვეშიდან ახედა
ზარღრას, - რომ სადმე აუცილებლად ჩაენერები, დასაქმ-
დები და წსრიგს არ დაარღვევ, ეს, რა თქმა უნდა, თა-
ვისათვად ცხადია, მაგრამ, როგორც იტყვიან, პირველად
არ გიხდება ორგანობითან ურთიერთობა და იცი, რომ
ორგანობის ისედაც შეუძლიათ საქმის გაკეთება და ასე-
ვად.

ამ სიტყვებზე ლევანმა თავის შესუქებულ ლოყებიან,
ნაგარჯომზე კისერზე დამაგრებული სხარტი თავი მაღლა
ასწია და ვიტროს თვალი თვალში გაუყარა; ასე უყურებ-
და და ელოდა შესაბამის კითხვას, ანუ იმას, თუ რას ნიშ-
ნავდა "საქმის ისედაც და ასედაც გაკეთება". ზარღრა არ
ჩქარობდა შეკითხვის დასმას, ისიც უყურებდა ლევანს
თვალბეში. მან უკვე იცოდა საითაც უბერავდა პოლიციე-
ლი და ამიტომაც სდუმდა, რათა თავისი დუმლით და
მოჩვენებით მიუხვედრელობით ცოტათი გაეღიზიანებინა
პოლიციელი. თუმცა პოლიციელი გათავისუფლებულის
დუმლითა და მოჩვენებითი მიუხვედრელობით არ გალი-
ზიანდა.

- შენი საქმე ჩემს ხელშია, - დაიწყო ლევანმა ახსნა, -
წესით მე ვაღდებულები ვარ, შენი საქმე კომპიუტერში გა-
ვატარო, მაგრამ თუ შენ მოინდომებ, ეს შესაძლებელია
არც გაკეთდეს!

- მერე ზურც გაკეთდება, თუ შესაძლებელია, რომ არ
გაკეთდეს! - თქვა ზარღრამ.

- არც გაკეთდება! - უთხრა ლევანმა, - ოლ-
ონდ უფროსს პატარა პატივი უნდა სცეს!

- რა პატივი უნდა ვცე უფროსს? - იკითხა
ზარღრამ.

- 50 მანეთი უნდა გაიღო!
ვიტრონი ჩაფიქრდა.

- საიდან უნდა გაიღო 50 მანეთი, როცა
გუშინ გათავისუფლდი და სულს იქით არაფე-
რი მაბადია! - თქვა მწარედ მან.

- არა უშავს, - არ შედრვა ლევანი, - ნათე-

საგები გეყოლება, ახლობლები - იმათ ესესებო ალბათ მე-
გობრებზეც გყავს, ვისთან ერთადაც ადრე სასჯელს იხდი-
დი - იმითან მიდი! ან ისინი სად არიან, ვისთანაც და-
ჭერამდე მეგობრობდი! აბა როგორ, აბა როგორ კაცო! -
ამხნევებდა ლევანი ვიტროს, ასანავლად მას თუ სად შე-
ელო ამ უკანასკნელს ეშოვნა 50 მანეთი.

- იცი რა ლევან, - შეანყევტინა მას ზარღრამ, - მო-
დი, რაც იყოს იყოს, გამაბტარე კომპიუტერში!

ლევანს ეს აზრი არ შეეწონა: მან ჩაისუნთქა და შე-
ნითლება დაიწყო. - შენ ალბათ არ გესმის რას ნიშნავს
კომპიუტერში გატარება ეს ნიშნავს იმას, რომ შენი ყო-
ველი ნაბიჯი, ყოველი მოძრაობა გავიფიქრო ექვანა პო-
ლიციას. რადაც 50 მანეთად მე შენ ამისთანა საქმეს გათ-
ვაზობ და შენ ესეც არ გინდა?!

- კი მინდა, მაგრამ 50 მანეთი არა მაქვს!

- მერე იზოვნე, რომ არა გაქვს!

- სად ვიზონებ?

- ახლობლებს ესესე!

- ახლობლებს ვესესებოდი, მაგრამ ისინი ძალიან
შორს არიან აქედან!

- სად არიან!

- უღრან ტყეებში ყმუიან არიებს!

ლევანი მოხარულ კიბოსათვით განითლდა და ორივე
მუშტით მაგივას ავისმომხანაველად დაეყურნო.

- მასხრობ?! - გამოსცრა მან ბრაზით, - მასხრობ?!
ზარღრამ იგრნო, რომ ცოტათი შეტბობა. არ შეიძლე-
ბოდა მისთვის სისხლის სამართლის სამინისტროსთან ურ-
თიერთობების გაფუჭება, რამეთუ ეს ცეცხლთან თამაშის
ტოლდავს იქნებოდა.

- შენ გუშინ გამოვიგვეს პრეზიდენტის შეწყალებით!
- აყვირდა ლევანი, - იცი სად არის ახლა ის შენი პრეზი-
დენტი? ციხეში ზის! საიდანაც შენ გამოვიგვეს სწორედ
იმ ციხეში! მე გვიჩინე შენ განყნის დაუბრუნდე იტუ-
რობას, კაკრაზ, ერთად იქნებით შენ და შენი პრეზიდენ-
ტი! გიშვებენ, გათავისუფლებენ უსახლკაროებს! 50 მანე-
თიც კი არა გაქვთ, რომ თქვენზეც საქმეს მოახმაროთ! წა-
ვალ ახლა აქედან და მოიპარავ აბა რას იზამ, ისევ ჩვე-
ნი დასაქმები გახდები! მოდი ბარე შეგიყვან ხორიკაშვილ-
თან, წუნხანდელს, რაიმე საქმეს შეგტყნის და ეც გუშინ!

ზარღრა, რომ იტყვიან გონს მოეგო და ხელად დაჭ-
ვიანდა.

- დაწყნარდი ლევანს! - დაუწყო მან დამშვიდება პო-
ლიციის ოფიცერს, - დამშვიდდი ძმო, რა მოგივიდა. მე
რა, განა არ მქმის, რომ ჩემივე ინტერესებშია, შენ მე
კომპიუტერში რომ არ შევიყვანო? მაგრამ შენც დამაგე
კაცურად გუუნები, გუშინ გათავისუფლდი და არა მაქვს
ეს ოჩენი დამაცადე ცოტა, ფეხზე დაგვიდგი, მივიხედ-
მოვიტყე და მოვცემ!

ლევანს არ აწყობდა ასე.

რომ დაგაცადო, სანამ შენ მიხიდე-მოხიდედაც, და სანამ
ფეხზე დაგვიდი მე ჩემი ჯიბიდან უნდა მიუვტარო ხორი-
კაშვილს 50 მანეთი. მე კი არ მივუტან შენს მაგიერად ხო-
რიკაშვილს ფულს! შეგიყვან ახლა მაგასთან, შეგტყნის წუ-
ხანდელს რაიმე გაუხსნელ საქმეს. და გაგიშვებთ ისეც
სროკზე!

ლევანმა ზარღრას ხელი წაავლო, უხეშად წამოაგდო
სკამიდან, სხლის კვრითა და
კვიკავ-ჯიკავით გაიგდო თა-
ვისი კაბინეტიდან წინ დერე-
ვენში, ხოლო დერევენთან
ხორიკაშვილის კაბინეტში
შეაბურთავა კალათბურთის
ბურთითი.

- რა არის ბიჭო! -
კითხა უკვე საკაფო-
პოთასალგაზრდა ხორი-
კაშვილმა ლევანს ძველ-

ბიჭურად.

- აი რა-დენი, - შეუდგა ახსნას გათავისუფლებულის უკიდურესი უმადურობით აღმოვითებული ლევანი, - ეს არის ნაზრახე, რომელიც გუშინ გათავისუფლდა, და რომელიც თანახმაა, რომ ის კომპიუტერში შევიყვანო! ფულს არ იძლევა, არა მაქვს!

- მერე შენც შეუყვანე - ურჩია ხელქვეითს ხორიკაშვილმა და ზარლამ დამცინავად აათვალერა. მან შეგნებულად გადააკეთა ნინადადების ბოლო სიტყვა. ამის შემდეგ კიდევ ერთხელ ჩაათვალერა ახლადგათავისუფლებული და აგდებულად უთხრა: - რა არი ბიჭო, 50 მანეთი რაღა გაგისდა ამის გულისთვის რომ ხურადვევები არა გაქვს! მოიპარე და გექნება რა, არ იცი წესი? თუ არა გაქვს, უნდა მოიპარო!

ხორიკაშვილი აღარ შეუდგა ლევანის მიერ ნათქვამ-ნაქადაგარის გამორეხვას და გათავისუფლებულის შემზადებულ-შეგულიანებას. მან კარგად უწყობდა, რომ ნაზრახეს არც ფული ჰქონდა და არც ვინმე ჰყავდა ისეთი, ვინც მას ფულს მისცემდა, მაგრამ ხორიკაშვილმა კარგად უწყობდა აგრეთვე ის ქვემარტობაც, რომელიც ღაღადებს - თუ არა გაქვს უნდა მოიპარო.

- უფროსო, - თავი იმართლა ზარლამ, - განა მე უარ-ზე ვარ, არ განა მე არ მესმის, რომ თქვენს ხელში ვარ და თქვენს გარეშე ვერც იქით წავაღა და ვერც აქით, მაგრამ თქვენვე ამბობთ, უჩვენოდ არ მოიპაროთო და ამიტომაც მოვიდა თქვენთან, რომ საქმის ყურში ჩაგაყენოთ და როგორც მტკვით, ისე ვიცხოვრო. მინდა ვიცხოვრო კრიმინალის გარეშე და თუ შეგიძლიათ დამეხმარეთ სამუშაოს შოვნაში, თუ არადა მაშინ მომეცით ლიცენზია, რომ ვიქოვრო.

- სად უნდა გიმოვრო მე შენ სამუშაო კრიმინალის გარეშე! სპეციალისტებს ვერ უშოვნებია სამუშაო, გასქრებულია ყველაფერი, შექმნილია ქვეყანა კრიმინალურად კი აღარ არის სამუშაო! ყველგან ყველადფერი შექამეს! - ყვიროდა დაზარალებულით ხორიკაშვილი, თითქოს მის გარეშე ვინმეს რაზე შეეჭამოს.

- აბა რა ვქნა? - იკითხა ზარლამ.

- მოიპარე! - მოუჭრა მოკლედ ხორიკაშვილმა.

საქმე მდგომარეობდა შემდეგში: ქალაქის მოსახლეობა იმედგან დაკნინებულიყო, რომ კრიმინალური საქმიანობა ნახევრად ლეგალიზებული იყო. და აი რას ნიშნავდა ეს ნახევრადლეგალიზებულობა: - საზოგადოების თავმჯდომარის ადგილებში, მაგალითად მეტროს ვაგონში 100 მეზარედიან 90 ჯიბიერი იყო. რა თქმა უნდა, შეიქმნებოდა აბსურდული სიტუაცია, თუკი ეს ოთხმოცდაათივე ჯიბიერი ამოქმედდებოდა ერთდროულად, ამიტომ გარკვეული შეთანხმებით, ამ მეტროს ვაგონში მხოლოდ ეკარკვეულ უთიანბნების ბრიგადას ჰქონდა უფლება ჯიბიერობისა. ისინი მოქმედებდნენ ოპერატიულიად, არ თავხედობდნენ და უფლებას არ აძლევდნენ სხვებს, აფერხებიათ მათი ამ რწმუნებულ ვაგონში. მათვე კალთას ეფარებდა პოლიციაც, სადაც ეს ჯიბიერები რიგდებოდნენ, როგორც ნახევრადოფიციალური თანამშრომლები. ასევე იყო დანაშაულის ნებისმიერ სხვა სფეროში: მარცვაში, ყაჩაღობაში, ნარკომანია და პროსტიტუციაში. საზოგადოება ამას უწყობდა როგორც გარდულად სენს, ანუ ფიქრობდნენ მოქალაქეები: - "თუ დამნაშავეობა მუდმივი თანხლები სენია ჩვენი საზოგადოებისა, მას სჯობს ეს დამნაშავეობა თვით დამნაშავეთა მი-

ერ იყოს ლოკალიზებული. დე ჩაიღწინო დანაშაული ცალკეულად მირებმა, მაგრამ არა ყველამ. ეს ცალკეული პირები კი თავის მხრივ შეგებრობებიან თავიანთ კონკურენტებს და სახელმწიფო სტრუქტურების დახმარებით შესაძლებელნი მათ შეზღუდვას". ვინც ულიცნებოდ ქურდობდა, მათ პოლიცია იჭერდა, ხოლო კანონიერი კრიმინალები ასეთებს უკანონოებად, ანუ ბოზებად აცხადებდნენ.

ზარლამ მიხვდა, რაც უნდოდა ხორიკაშვილს. მას საერთოდ არ სურდა ნაზრახეზე ზრუნვა. მას მხოლოდ თავისი 50 მანეთი უნდოდა. ის სთავაზობდა მას ბოზურად ქურდობას.

- სადმე ჯიბიერიულ ბრიგადაში მაინც ჩამრიცხე უფროსო, ანდა ინდივიდუალურ ბინის ქურდებში - ესვენებოდა ზარლამ უფროსს.

- ვა-კან-სი-ე-ბი-ბრა-მაქეს! - დაუმარცვლა ხორიკაშვილმა. აი ახლა დაფურეკავ, თუ გინდა, კრიმინალებსაც, მაგრამ მე ხომ მაგათზე უკეთესად ვიცი საქმის ვითარება. არ არის ვაგანსიები!

ამის თქმაზე ხორიკაშვილმა მობილური ტელეფონი ამოიღო და კრიმინალებს დაურეკა.

- ალო, მოსულიშვილი ხარ?! ბიჭო მოსულიშვილო, აქ ერთი ტაპია, გუშინ გამოვიდა აიყვან?! სადმე შეტენე, რა ვიცი შე! არა! არა! არც გგეულება არავისთან?! ყარაულაშვილიან?! შე! არა! არც ყარაულაშვილიან?! პო კარგი, კარგი, არა, მაშდამე არა შენ როდის მოხვალ ჩემთან, შენ?! როდის?! პო, კარგი! კარგი! ოლოდ არ გადამიცილო! კარგად იყავ!

მოსულიშვილის შემდეგ ხორიკაშვილმა მეორე კრიმინალს - ბზღოვსაც დაურეკა, მაგრამ იქაც უშედეგოდ. ვაკანსიები არც ბზღოვსაც ჰქონდა. ხორიკაშვილმა მობილური ჯიბეში შეინახა და ხელების გაშლით მხრები აიჩქრა.

- არ არის, - თქვა მან, - არსად არდევრი არ არის!

- აბა რა ვქნათ! - იკითხა ცოტათი შეთანამებულმა ზარლამ.

- მოიპარე! - იყო მოკლე პასუხი.

- ლიცენზიის გარეშე?

- მოიპარე!

- ხო, მაგრამ სამშო რას იტყვის? ეს ხომ ბოზური საქციელია, პოლიციის ოფიციალური დასტურის გარეშე ქურდობა?!

- სამიშო თორემ შენც ორმოცი წლის განაბი მყავხარ, - დააყვედრა ხორიკაშვილმა ორმოცი წლის არგანაბობა ზარლამს, - მოიპარე და ფული მოიტანე!

- რომ დამიჭირონ?!

- ეგ უკვე ჩემი პრობლემა არ არის, ისე მოიპარე რომ არ დაგიჭირონ! - ურჩია ხორიკაშვილმა, - არ შეგიყვანთ ჯერ კომპიუტერში, ცოტას დავიცდით, მერე კი ვაი შენი ბრალი - ყოფას გიტყვირებ!

- გმადლობთ უფროსო! მე სულ მალე მოვალ და პატივსაც როგორც საქიროსა ისე გცემთ!

- მოხდა აბა სად წახვალ! - მიამახა ღვარძლიანად ზარლამს ხორიკაშვილმა. და კიდევ მიამახა - მოიპარე თორემ დაგიჭირონ!

სამინისტროსად გამოსულ ვიქტორ ნაზრახეს მხოლოდ ცოტათი სტკიოდა ლოყა, რომელმაც მას ბრმა მუსიკოსმა დილით სისი უთავაზა და საიდანაც ჯერ კიდევ უნახავა რაღაც კოსმოსმავარი, წყალნაკვა, ვარისფერი სისხე, ხოლო სული კი ზარლამს მაინცდამაინც არ სტკიოდა, რადანაც ეს სული ქონის ნაქტივით ცხვირსახოცში გახვეული, შემწრალი, ომებარული და შემწრნებდაკარგული მას ჯიბეში ედო.

შეზარა კვირისპირა

უნდა

გვვამაყბოდეს,
გვიხაროდეს...

ესა მონიანის პოეზია და ფერწერა

გასული წლის და ან უკვე გასული საუკუნის ნოემბერში ერთხელ კიდევ მოქცეო უდროოდ გარდაცვლილი ბრწყინვალე შემოქმედის, ესა მონიანის ფერწერისა და გრაფიკის დიდი გამოფენა, რომელიც გულგრილს არ დატოვებდა არავის, ვისაც ოდნავ მაინც გააჩნია სილამაზის, მშვენიერების შეგრძნება. ხსენებული გამოფენის განსაკუთრებულ მნიშვნელობაზე ამჯერად მხოლოდ ზოგ რამეს ვიტყვი, ისიც გზადაგზა, მეტწილად ესმას განუყოფრებელ პიროვნებას გავისენებ და ჩემს შიშველებლებს გამოვთქვამ მის საუცხოოდ გაფორმებულ და გამოცემულ წიგნებს - "ლექსები, ესეები, ნერილები" ("საარი", 2000), მოამაგე უფროს დას, ირინე მონიანს ასეთი გულსწყურითა და განუზომელი სიყვარულით რომ შეუდგენია.

ესა მონიანს სიტაბუკიდან, ჯერ კიდევ "ცისკარში" მუშაობის დროიდან ვიცნობდი და მასწინვე მოშიშობლა მისმა გულითადობამ, უზომო სიკეთემ, რასაც ასე ბუნებრივად ავლენდა მთელი მისი არსება. ვინც მონიანების ოჯახში ერთხელ მაინც მოხვედრილა, არსაოდეს დაავიწყდება ეს-მას გულუხვი მასპინძლობა. რადეციაში რომ მოვიდა, სამხატვრო აკადემია უკვე დამთავრებული ჰქონდა და, ცხადია, ლექსებსაც წერდა. მკვირი, ხასხასა ფერებით განათებულ ლექსებში სხვაგვარი მონაგარი რამუნა, ნარმართული სამყაროს ზღაბრული, შეუბორკავი სილაღე, სვანური პანთონის ცოცხალი განცდა იყო დაბუდებული. მათი კითხვისას ისეთი შეგრძნება მუფლემოდა, თითქმის მუხის ოდნავ უღრმად გარანდული გვეჯიდან სქელი, ჩამუტებული თაფლი იღვრებოდა (შემთხვევითი არ უნდა იყოს, რომ ქურჭლიდან ბლანტად გამოიმდინარე თაფლი, პირდაპირი მნიშვნელობით დასახლებული თუ მეტაფორულად მოაზროვნებით, ხშირად ელავს თვალის გასაზარად დაფერილ მის ჯავარიან სტრიქონებში).

კარგა ხანია მას მერე გასული. თბილისში მზიანი, სივრულემპარული შემოდგომა იფურცლებოდა, ის დრო, როცა ქუჩებში ძაღვს აცულ ნაბლს ყიდავან. ზემელის გადასავსელთან სამხატვრო აკადემიიდან მომავალი, კეთილი და მოლომარი, სახეგაცის კონცნებული ესა მუშხვდა ტანისამობის ისეთი უცვა, მძივიც იმგვარად უკრიალებდა მაღალ ყელზე, ზუსტად ექამებოდა მის ნაბლისფერ თმას და თვალებს. აკადემიაში ჩემი ერთი სურათი (არ უთქვამს, რომელი) წლის საუკეთესო ნამუშევრად ჩათვალეს, პრემია მომცეს და ნაშო ჩემთან სახლში, ეს ამბავი აღვიწმიოთ, დამაბტოვა. სადაღვ მიმქჩარებოდა, სხვა დროს შემოგვლი-მეთქი, ვუთხარი, მაგრამ ის "სხვა დრო", სიტყვად დარჩა და ახლა ვნანობ, ორიოდ საათს რომ არ დავრჩი მის უმშვენიერეს საუფლოში.

მერეღა ვაგივც ის პრემიარული ნამუშევარი ესმას ერთი უბრწყინვალესი სურათი "დვით კვაბაძის პორტრეტ" ყოფილიყო. გამოფენაზე იგი დარბაზის ბოლოს, გამორჩეულ ადგილას, დასავლეთის კედელზე ეკიდა, შორიდანვე იტყვიდა ყურადღების და იქაორობას სხვანიარ მადლს, სინმინდეს ჰყვდა. უცნაურ სიმშვიდესა და სილბოს ასივიგება მოყავისფრო, კომშისა თუ ღია აფურისფერი სქელი ტონები, სიღრმიდან დაძრული სინათლე. ფერთა შერევისა და თანადრობის მხრივ მსგავსი ეფექტი ჩემზე უნატიდეს თუშორ ფარდაგებს მოუხდენია; გვეგონებოდა, მსუყედ დადებული ფერები რბილ თექაზე იყო განაწილებული და გამოვილი. ასკეტის უშფოთველობა ჩანს მუხლზე ნივინადადმილი დიდი ოსტატის გამოხედვაში. ეს ესა მონიანის თვლით დანახული საამაყო ნინამორბედა - გაუსაძლის ცხოვრების სუსხანი ქარტუცილებში შურნცხენვად გამოვილი, სავარძლის სახურველ მისვენებულ, ღონეგამოცლილი, მაგრამ სიბრძნის ნიშნით გასხვისნებული, უკვე უკვდავებასთან აღინაყარი. დვით კვაბაძე თითქმის არაფერად თვლის იმ აურაცხელ შურნაცხოყვასა და ნაწიბს, დამცირებას, სასიკვდილოდ გამეტებას, რაც იმ აუტანელ დროში უგვანი მობეღებისგან, სისხლიანი ჯა-მუთხებისგან იგება; მისი ნათელი მუხი და თვალები მო-

მაგისკენ არის მიმუჭებული, იმათენ, რომლებიც ჩახვედ-ბოდნენ გენიალური ქართველი მხატვრის სილადესა და ძალას. ესა მონიან მათ შორის ერთი უპირველესთაგანი იყო და ამაზე არა მარტო ეს იშვითი პორტრეტი, მისი მეტად თავისებური ნააზრვეიც მეტყველებს.

ჩენი თაობის საშინელომ ტრავადამ - ოცდაექვსი წლის გურამ რჩულიშვილის ზღვაში დახრჩობამ - ესა მონიანის დარად ცოტა ვინცა თუ დასცა თავზარი. "ალავერდობისა" და "ზათარეკა ქინჭარაულის", "დევების ცეკვის" დამწერი ესმას რაინდობისა და შემოქმედი მამაკაცის იდეალად ქსახებოდა. ღრმა ადამიანური სიყვარულით გამსჭვალული, მწუხარებისა და სიცოცხლის დაუოკებელი წყურვილის იშვითი ნაზავი - დაბალი შირითი განცოძობი დიდი ლექსი, გურამ რჩულიშვილის გაუხუნარ ხსოვნას რომ უღენდა, მასსოვს, მასთან მისულს, ხელნაწერშივე ნამიკითხა. ეს არის მეტად თავისებური, მწარე სინანულთან ერთად სიამაყენარევი დატორება. მუშრლებელია არ გადმოგედოს ავტორისეული მძაფრი განცდა და ნუხილი, იმდენად სადა, ცხადლოვ ნარმოსადგენი და ტკივილიანი ეს სტრიქონები; გარდაცვლილს ცოცხალით, საყვადღერის კილიით ებაასება იგი და გულდათოუთული გამოსთგქამს მის გვერდით ყოფნის უსაზრგო ნადილს:

ჩემო გურამ, რომ მიყვარხარ,
რად მომიკალი გულიო,
მიწაზე დარჩენილიყავ,
ვისთან მეტქონდა სულიო.

ამ მომწვერებელ, მოყვასის მონატრებით გავერებულ ლექსში გრძლად, გაბმულად არის ჩამოთვლილი, გურამთან ერთად რისი ვაკებობაც ეახარება მას. სიამაგალითო ექსპრესიით არის გადმოცემული მთაში, კლდედა მალიკებზე, ერთად ქნენების ყინი; ქამანდითი ნასროლ სტრიქონებში ახალგაზრდული, მოთუთაკავი ძალა იგრძნობა ("ცხენებზე ავწყვეტდი თუბლოს, მდულაჩე თვალეზინასო..."). ახლა დავაკვირდეთ, რაოდენი სიბოძო და სინაზე ახლავს ბულუბრყვილოდ გაცხადებულ ყმანვილურ სურვილებს:

გვეხალა ჭაჭის არაყი,
 თინა გვეზილა სქელიო,
 გამოგვეწევა გამოგვეხრაკა
 წითელი, სიცხის ფერიო.
 დოქებისა და ჯამების
 გორა დაგვეკვდა მიელიო,
 კეცებიც დედაბრებისთვის,
 შკაღები აცხონ ცხელიო...
 ფუტკრებს უნახთან, ფშატებთან
 ავეშენებდით სკასაო,
 წებოსფერს, სქლად მომდინარეს
 დავაყენებდით თავლსაო...

აქვე მოიუქურთმებულ-მოხარატებულ, დედაბოძიან სახ-
 ლზე არის ნათქვამი და ჩვენ თვალწინ თითქოს წარჩინების-
 თვის თავდადებული ასმათი იხატება - საბედისაც თავად
 შეურჩევს მეგობარს:

სახლს ავაგებდით, დარბაზსა,
 თავფართუ სვეტზე მდგარსაო,
 შემოვიყვანდით დედოფალს,
 შეპარწყინებდა თაღლსაო...

ესმა ონიანს იმდენად ჰქონდა გათავისებული გურამ
 რჩეულიშვილის სამყარო, ისე ღრმად და ყოველმხრივ ჰყავ-
 და იგი შეცნობილი, რომ "გურამის მაგიერ თქმული ლექ-
 სების" ცოცხლად კი შექმნა. ერთ მთავრად შემაძრწუნებელი
 სიტყვადით არის აღდგენილი ზღვაზე, გაგარამი დატრიალე-
 ბული ტრავმადია. აქ თავად მსხვერპლია ამტყველებული
 და შემოქმედების ძალაც განუზომოდ მეტია:

და როცა ჩამომეფუნა კეფაზე ტალღა
 და ქვის კედელს მთავაყვია,
 ტალღამ შემეწოვა, ხრემს გამაშრიალა
 ჩხრილით ქვემოდან.
 მიხვედრის ელდა ტკივილმა დაფარა,
 დღდა შემეცოდა, მელოდა.

ზღვაზე მყოფ გურამს მართლაც დარწა ერთ-ერთი უკ-
 ანასკელი, თოლიების გამყინავ ნივალში დანერვილი, ავი
 წინაიგრძობით დამძიმებული ლექსი, რომელიც მთლიანად
 დედისადმი მიმართული და ზემოთ მოხმობილი სტრიქონე-
 ბით, ვეჭვრობ, იმ ლექსით უნდა იყოს შთაგონებული.

სხენებულ ციკლში ესმა ონიანი თავის სათავყვანებელ მე-
 გობარს ათქმევინებს იმას, რისი მოსმენა, ალბათ მისგან
 სურდა. ეს სხვაგვარი, ჭეშმარიტად ამაღლებული, საღვთო
 სიყვარულია, მოყვასის მიერ მოყვასისადმი გამოთქმული,
 უფაქრზეხი სულიერი ერთობა იმითი, ერთმანეთის ფასი და
 მნიშვნელობა რომ იცოდნენ.

ბარეო აქვე ვიტყვი - ესმა ონიანის საუკეთესო ქმნილე-
 ბებს უნდა მივაკუთვნოთ მის გამოუნახვე წარმოდგენი-
 ლი, იშვითი მონაგანი ძლიერების გამოშხატვლი პორტრე-
 ტი გურამ რჩეულიშვილისა (ქსრულების მანერით ეს ნა-
 მუშევარი დავით კაკაბაძის პორტრეტს მოგვაგონებს), რო-
 მელიც მოდელის უტყვი ნება და ჭაბუკური სილალე,
 მხარგაღლილობა იგრძნობა.

"სისასეს" - ყველაზე ხშირად და ძალუმად ეს სიტყვა
 რიადებს ჩემს გონებაში, არცა ესმა ონიანის ფერწერულ
 ტილოებს ვიგონებ თვალს, ანდა მის ლექსებს ვცოხლობ.
 საგულისხმოა, რომ ნიჭიერი შემოქმედის დასახსიათვლად
 ამ სიტყვას ხშირად ასყენებს თანამედროვეების ერთ-ერთი
 უთვალსაზრისო მხატვარი ზურაბ ნიფარაძე და აწელი მი-
 სახვედრი არ უნდა იყოს, რომ სისასეს მას ნამდვილი, სა-
 კუთარი სახის მქონე ხელოვანის უმთავრეს თვისებად მი-
 აჩნია.

უხვად მომადლებული მრავალმხრივი ნიჭის წყალობით,
 ესმა ონიანი იმ იშვითად გამაზავლისთავანი იყო, ვისაც ორი

მუზის (მხატვრობა, პოეზია) მსახურება ხელწინფებოდა. აქ
 როგორც თავშივე აღვნიშნე, უფრო მის ლექსებზე ვიტყვი
 ზოგ რამეს და წინასწარ გავაცხადებ საერთო შთაბეჭდი-
 ლებას, რომ მისი პოეზია რამდენადმე ავსებს და შუქს
 ფენს მისსავე მხატვრობას.

თითქმის ყოველ ლექსში მხატვრის თვალი, მისი საყვარ-
 რელი ფერი და ხაზი იგრძნობა. ამაზე მეტყველებს თუნ-
 დაც ერთი უსათაურის რამდენიმე სტრიქონი, სადაც კინე-
 მატორავის სიტყვადით არის აღბეჭდილი პოეზიად გარ-
 დაქმნილი უზრალო ყოფითი გარემო:

სამსახურში, ყავისფერი სკამების ჯოგში,
 შესს მზე-თავს ვხვლავ
 ხელიკივით გაკრეხილ ცხვირით;
 გულჩახვეულს და მოშიშს,
 შენი თამბაქოს სუნი გაბადვრით მკოცნის.

ესმა ონიანის ხელით ჩამოქნილ თვითულ სურათს სუ-
 ლი აქვს ჩადგმული, სუნთქვას, მოძრაობს. ამის ნათელსა-
 ყოვად მოზრდილი თავისუფალი ლექსის მხოლოდ და-
 სანწყის შეგვიძლია ამოიწეროთ:

ჩემი ოთახი.
 უნახისფერი კედლები
 ჩამავალ მზეში წითლად შრიალებს.
 სტუმრის თავი - შავი ქრინანთქა.

აქ თითქმის ყოველ გვერდზე შეგხვდებით სიტყვაში გა-
 დატანილი და გაცხადებული დაუკვირარი ფერწერული ხა-
 ტები ("პეპლოს ფერფლი, ნაცრისფერ-ფშუტე-"; "შავ პერან-
 გზე თოთუნდი დაწვეწოდა გამხმარი თაფლივით..."); პოეტ
 ეტყობა, ოდესღაც თვალმოკრულს და სხვისაში ჩარჩენილს
 აცოცხლებს, როდესაც წერს:

როგორ მეცნობა ეს მუქი მზე,
 ქალით, ბავშვებით, ჩაწუმებული მზიანი დამრეცი,
 შავი თაფლივით გაბურულ ჩრდილში პარკის მესყერი...
 ("კმელო უბნის ბასმნება შვიან ღღს").

ჭურჭლიანი ჭურჭლები ჩამონურული თაფლის ფერი,
 სურნელი და მოძრაობა ხშირად იღანდება ესმა ონიანის
 რბილად მოღვედილ სტრიქონებში, იაპოზური მინიატურე-
 ბივით რომ ლაგდება ჩვენს თვალწინ:

თავლი თეთრ ლამბაქს კლაკნით დაივიღის;
 მუმე გაატანა -

სენიტიპა

ფინჯანის ბინდში გარედან ნახატი ოქროს ყვავილი.
(*“ამაგნებ საუზმისას”*).

ამ სტრიქონების ავტორი გამორჩეულ ოსტატობას იწვეს ოჯახური იდილიის გადმოცემისას. გამოფენამ დაგვა-მასხვრა, როგორ უფაქიზესი სიყვარულია და პაიროვ-ნებით ხატავს იგი დედის სახეს. ერთი დიდი, მრავალშრივ საყურადღებო ლექსის შუაგულშიც დედა ტრიალებს და აქვე, მზის ჩასვლის წინ, ფრადონდა იხატება მტკვნის გაღმა მხარე, როდესაც მზათობის უკანასკნელი სხივები ხან-ძარს უკადრებს, ალაპლაპებს ფრდობებზე შეფენილ შერ-ბათა ფანჯრებს:

დედა გაკაპურებს ტკბილი ჩაით, ღია ფანჯრებში
ნარიჯისფერი მოხატულებს გორგორა თავებს ეკლესიათა,
წამოხიებული “არსენალი” წითელ ლენტვით,
ელვას შივდამაც იშვითაღ
გადარბობს შუშაანდები ალაკარდნილ ოთხკუთხედებად,
წითელ ფანჯრებში, ელვარს ყველაფერს,
ჩამავალი მზის ალი ედება...
(*“შოალე შიძრავი საში კონარატული გაღახევიში”*).

ყოველი სტრიქონი ისე ნატივად არის გამოყვანილი, თითქმის მათი დამწერი საყვარელო პეიზაჟს ეფერებაო. ყვე-ლაფერში ასეთი იყო. შეუღლებული კახლდათ, ესმა ონიანი ახლო გაგეცნობ და აღფრთოვანება, სიხარული არ და-გეფლებდათ, რომ ასეთი თამაში არსებობდა.

ესმას მამა, ან გარდაცვლილი ვასო ონიანი, შავგერმენ-ნი, გამხდარი, სიტყვაფირი კაცი, რამდენჯერმე მკავს ნა-ხი. ესმამ იგი სიციხისში მიწურულს დაბატა - უკვე და-უძღვრებულ, მიმქრალი, მუხლებზე ხელებგადაჯვარედი-ნებული, მოწყვლილი, თავის საწუხარ, უწუქურში ფიქრებში დაძირილი. გვიან გაიგეთ, რომ ონიანების ოჯახს ომამდე ჩემს ქუჩაზე (ყოფილი პეროვსკაია) უცხოვრია. ბატონი ვა-სო სრულიად ახალგაზრდა, 28 წლისა, დიდი თანამდებო-ბის საშემდრო მოსამსახურე ყოფილა, დევიზიის კომისარი. ოცდაჩვიდმეტში მისი სამი ძმა დაუპატიმრებიათ (მათგან ორი დახვრიტეს). თვითონ საშასაწორიდან დაუთხოვინათ და ყოველ საღამოს ელოდა დაბატონების - ცოლ-შვილთან ერთად, როგორც პოლიტიკურად არაკეთილსამიედიო, ბინი-ნი და მოუსაზღვრებიათ.

ბედის დაცინვასით გამოიყურება, რომ შემდგომ ვასო ონიანი, პროფესიით ისტორიკოსი, ახალგაზრდობას ასწავ-ლიდა იდეოლოგიას იმ უსასტიკემი რეჟიმისა, რომელმაც ამაღნი უზედურება დაატება თვითონ მას, საქართველოს, მიუღ ქვეყნიერებას. ბატონი ვასო, თავისი უკიდურესად პა-ტიოსანი ბუნებიდან გამომდინარე, მეტად მაკარი, მუქტუ-ალური ლექსური და გამომდელი გახლდათ (იშხანად სა-მედიცინო ინსტიტუტში იყო), მასთან ვალხაბად ვერაჯინ მი-იღებდა ნიშანს. ერთხელ მე მომიხდა მის საგანში პროტექ-ციის გაკეთება და ამისთვის უკეთეს ვის მოვებინდი, თუ არა ესმას. თავის უმცროს, საყვარელ ქალიშვილს მამა უარს ვერაჯირთ ეტყოდა და ის სტუდენტო, ესმას გამო-ქომაგების შემდეგ, უუქველ გარიცხეს გადაურჩა. მაშინ სხვა დრო იყო, ფულით ყველაფრის მოგვარება არ ხერხ-დებოდა. არ დამავინყდება ის საღამო. თუნდაც მირეც-ნით მისიულს, ესმა გათმობინდებდა როგორც გამომიშ-ვებდა. ხელად დაბარალდა, პაგარ-პატარა უგვირეილესი ხორცის ღვეზელები შენდა, სუფრა გამიხსო და ცოტა ღვი-ნოც დაღია ჩემთან ერთად: ახალც მასსოვს კოსტად დახ-ვეული, ზეთზე აშიშინებული, ორივე მხრიდან წყერნამა-ხული იმ ღვეზელების გემო...

ნიკო ფრონომასინამიდი უსაზღვრო სიყვარული და თყ-ვანისცემა არაერთგან აქვს გამოხატული ესმა ონიანს და ბუნებრივიც იყო, მისთვის საგანგებო ლექსი (“ფრონომასინი”) რომ მიეღებდა. ამ მოზრდილი ლექსის (ცალკეული სტრიქო-ნები გენიალური მხატვრის შედევრებს აცოცხლებს. საამი-სოდ რამდენიმეს ამონტრავ იკმარებს:

“ღაზლის სიცხე სდის ჩარდახების ჩახლენილ ყვითელს,
“ვირის ხიდიან” ფანატური ყვითლად ანთია...
“რთვლობის თარიღს დღეობებით, გორდით, ძარებით
დეღამუდიან წამოშლია ქალი და კაცი ეზოდ და ბანად...
“დედა საცაა შეილის ხელისეგულს დაამიბიშებს მტკენის
მალლობით...
“მოქიყვე მოქალაქეებს ყვითელი ფარდა შემოტიტვივებთ,
მტკენის ნაყარი ქვირილობს ირავლეო...
“შემოდგომულებს ხრიოკებზე, მტრედით, ტაძრებს
ერთგან ცა აწევს, იძირება ბინდებუნში ნამწვად...”

გასაოცრად მახვილი თვალი, ფერთა შვერძნების მარ-თლაც რომ იშვითათი უწარი დანაბნა ბუნების ძალამ ეს-მა ონიანს; აბრეშუმული ალბათ მარტო მას შეუძლია ეთქვა: “ნელა მზინიან”. ლექსებში სულ სხვაგვარად არის სულ-ჩადგმული და გაცოცხლებული მისი ტილოებიდან მონაბე-რი ფერადი, დამახანავი ბურუსი. ერთი ლექსი ნამდვილი ჰომინი, მხატვრობის საიდუმლოდ აღვლენილი. ვნახით, რა-ოდენი დაძლიობლება და სისასტეა, რა გამოგონებული სი-ლაშაზის ხატებია ჩანხული თუნდაც ამ ოთხ სტრიქონში:

შენ, ფერწერავ, სიკაშკაშის სიძლიერით, სრულქმნილებით
სამხინელავ,
შენ სხეული გაქვს, სქესიც, ქალაც ხარ, კაციც;
შენი თბილი ტუბუები რძის ბურუსით მწვემი გაშლილა,
შენი მუცელი ჭკაჩასვეული შრომანაა...
(*“რა რჩაულიშვილი შარავს თილაკაში”*)

ესმა ონიანის ლექსთა სახიერი ნაწვევები როცა მო-გაქვს, შეჯვლობა, ახსნა-განმარტება ხშირად სასტიკი ზედმეტია, სტრიქონები თავის თავს უნდა მივანდით. ასეა, მაგალითად, ნაგრობი და პლასტიკურად დახატული სა-ხელგანთქმული ზანიც მომღერლის ხმის ტემბრის სასიამოვნ-ოდ ხაოიანი და ამასთანავე ზავერდოვანი სიღობო:

შავი ამსტრონგი ამოხეთქილ ხაზის ვარდებით,
შავი ჩრდილი, ცეცხლის ჩრდილი,
აღრისის მქმნავ ცეცხლის ხარება.
(*“ლუი ამსტრონგი”*)

თვალდასუფთომაც რომ უსმინო იმას, რასაც ესმა ონი-ანი თავის თავისუფალ ლექსებში გვიმხვებს, ყველაფერს ცხადად წარმოიდგენ. ვერცხვად მის მშვენიერ ნიღოს და ატყობ, რა ხშირია ნაწინები გარემოს, ოჯახური იდილიის მონატრება. მისთვის უსაზღვროდ ძვირფასი და ახლობე-ლია:

ატმის კურკების, ნაწუკების შავი გურგური,
გამჭვარტლული ოთახების ლამფის ყელის შავი არშია.
და ჩემს ბუბას, ღაბუას და ღაბაბიანს,
შეჭურულ თაკშიანას,
ხელმოცახსნახეს, ცრემლებით ვნატრობ.
(*“სამი”*)

ლამაა ხშირად ამოისცვება ხოლმე ესმა ონიანის ფერ-ნერულ ტილოებას და ასევე ფერწერული სახეებით უაღ-რესად მდიდარ ლექსებში. მისი იღვმობი ნათება ძლიერ იზიდავდა ესმას ერთ-ერთ უსაყვარელეს მხატვრის ვან გაგის. ხელოვნებათმცოდნეებს მიანიჩიათ, რომ ვან გაგის ნამუშე-რებში ლამავე სიმყდროვის, სიყვარულის სიმბოლოდ მო-იაზრება. ვიფიქრო, ასეთივე დანიშნულება აქვს ესმა ესმა ონიანის შემოქმედებაში.

მისი ნამდვილი კერპის, მარსელ პრუსტის მსგავსად (მხატვრობაზე წერის უფლებას მწერლებიდან იგი მოლოდ მას აძლევდა, რაც ერთგვარ მასქიბალიზმად გამოიყო-რება), ესმა ონიანს თავისი კომპრე ჰქონდა, მაგრამ არა მოგონილი, არამედ რეალური; ამ სალოცავივით მინდა სამყაროს მის ახლობლები ასახიერებდნენ, უმ-

თავრესად ბიძის, დედის ქმრის, ზაქარია კიკნაძის ოჯახი. კეთილი ბიძის სახელი არავითარ ფერწერულ ნამუშევარს და ლექსს უკავშირდება. მშვენიერ ტილოზე ("სტუმრად ზაქარია კიკნაძესთან") სწორედ ძველბურთი, შრომებიანი ლამაზი იყო გამოსახული, სხვა ნივთებს, მივლ ოთახს მონატრებულ სიმშვიდეს რომ ვხვდნა.

ლექსში ფერწერული სახეების გადატანის საუცხოო მაგალითად გამოდგეობდა ესმა ონიანის ვერლიბრი "ვან დერ ვიედენი", გენიალური ნიდერლანდელი მხატვრის მშობლიურ ქალაქსა და მისი ჯადოქრული ფუნჯის ნაყოფს რომ გვისურათსატყვის. როგორც ვან დერ ვიედენის უკვდავი ქნილუბითვე არის შთაგონებული მეორე, უფრო მოზრდილი ვერლიბრი "გარდამოხსნა".

ვისაც ესმა ონიანის დიდი გამოფენა რამდენადმე დაკვირვებით დაუთვალიერებდა, დარწმუნებული ვარ, შეუძნეველი არ დარჩებოდა ჩვენი ქალაქის დამამშვენიებელი ულამაზესი ქალბატონის, მანანა გედევანიშვილის პორტრეტები, შესრულების მანერითა და ხასიათის ნახვანათა წვედომითაც ერთმანეთისგან განსხვავებულები. აქ ერთხელ კიდევ გამოჩნდა, თუ როგორ სრულყოფილად ფლობდა ესმა ონიანი პორტრეტის ურთულეს ხელოვნებას. თამამად შეიძლება ითქვას - იმ საუცხოო პორტრეტთა რიცხვს უნდა მივაკუთვნოთ თვით უზადო მოდელზე დაწერილი უმშვენიერესი ლექსი "მანანა", სადაც თვითული ნაკვით სუნთქვას, მოძრაობას და თავად ლექსი ატვის ვივითღებით დაფარულ მდინარესავით თავბრუდამაშვებად მივქანება:

ბინდში მანანა გედევანიშვილს თითები ჩამოუშლია,
ცრიატი შუქით კიაფობს
შავი პიჯაკის ამახულ მხრებში.
მასწრაზებდა, შავად ბრტყელი მხრების უკუნში
მოწანწკარებს
სახე, ყელი, ყურთა ფთილები სივრძივ სიფიორით;
თავლისფერი მანანა წვეკივას,
დაუსრულებელ დენად მიილტვის...

რა საკვირველი სიღაჭიზითა ნათქვამი: "ყურთა ფთილები". სინატივე, შაეროვნება სწორედ ასე უნდა გამოხატოს სიტყვამ. ამავე ლექსში თვალისთვის უზოლავად, შეფარულად არის გამოქანებული ადამიანური ნუხილი მშვენიერების გარდაუვალ წარმავლობაზე და ამავე დროს, ამ მშვენიერებით აღძრული აღფრთოვანება და ტკბობაცაა გამოთქმული:

მანანა მდნარი ტახტზე ჰყვავის
სილაშაზის რბისფერ ყვავილად...

სამზოვს მოშორებული გამრვე წინაპრისადმი ღირსეული შთამომავლის ლოცვასავით ამოთქმულ მადლიერებად, მშობლიური ფესვების მოფრებად გაისმის დიდი ზომის თავისუფალი ლექსი "სვიმონ ბაბუა", სადაც ლიონიერი, ფერხორციანი, თამამი სახეები ენაცვლება ერთმანეთს. ზოგიერთ ფრაზას მაქსიმის მოჭნილობა, აფორისტული იფირი ეძლევა, მაგრამ ესმა ონიანი აქაც სილაღეს, ბუნებრივ არტიტიზმს, პოეტურობას ინარჩუნებს ("სიკვდილი არის სიმსუბუქე გატრობა და გასინათლება"). მართალ, გულიდან დაძრულ სტრიქონებში ქალური კდება და სინაზე, თავდვიწყებამდე მისული ერთგულება და სიყვარული გამოსჭვივის:

ისევ მიყვარხარ, ისევ ცრემლით და ერთგულებით
მიელავს სახე,
ისევ შენდამი რწყემის სხვიებში ვიწვი და ვერწყინავ...
...
ბრიალებს ჩვენი სახლი, ფანჯრები
ჩამავალ მზეში გაღებული ნიავე-ქარულად,
შუშაანდის დაგუდული, ცხელი სინამუშე

ახლა ეზოდან მოჭრილ ხშებით გადაფარულა.
უცვარი სიხარული ვიგრძენი, "ცისკარში" ყოფნის ბედნიერი წლები გახასხანდა, როცა ესმა ონიანის წინამდებარე რჩეულში მის ახალგაზრდობისას დაწერილი ლალი, წარმართული სულით გაფლენილი ლექსის ("ღემ") ცეცხლიანი სტრიქონები ნავიკითხ:

ლომი ქარში აივსება.
ცაზე მთავარ აივსება.
მკერდი თეთრად აივსება.
ჩემი გული უსასრულო სიყვარულით აივსება.

ისევ ახალგაზრდობის წლებსა და ამავე რკალს განეკუთვნება უაღრესად თავისთავადი, უმდიდრესი სევადური ფოლკლორით ნასაზრდოები, გამოჩრეულად ელვარე დიდი ლექსი "დალი კლდეში მშობიარობს", რომლის ექსპოზიციური ნაწილი აქვე უნდა მოვიტანოთ:

ნაცრისფერ კლდეებს ერთი თეთრი კლდე,
ერთი თეთრი კლდე,
როგორც ლამეებს დილა შერევა.
"დალი დავმძიმდი, ნაწნავებიც კი
წელში გამპირიან და მერევიან,
მევემშობიარობ! მზეო, მომადექ! ბინდო, მერიდე!
ელვა-თეთრი კლდე ძირს არ დამიშვესს,
დაბაბდება ჩემი მემკვიდრე,
რბო, ჩამიდექ! ქვიშავ, მერიდე!"

მუქ კლდეთა შორის ასვეტილი "ერთი თეთრი კლდე", ამ ლექსის დამწერის მიერ ლამედა რიგში დატანებულ დელსთან რომაა შედარებული, უმდიდრესი პოეტური ხატი გახლავთ. ნადირთა მფარველი და გამამრავლებელი აქ ნაყოფიერების ქალღმერთადაც არის მოაზრებული ("მზეო, მომადექ ბინდო მერიდე"). "რბო, ჩამიდექ! ქვიშავ, მერიდე", ქვიშას, უნაყოფობის ცნობილ სიმბოლოს, მითოლოგიაში "სიცოცხლის ელექსორად" მიჩნეული სითხე, მშობიარის მკერდში ჩამდგარი რძე უნდა შეენაცვლოს. აქვე შეგვიძლია გავიხსენოთ ნაყოფიერების კულტთან დაკავშირებული უძველესი ქართული საჩესო ლექსი "შვე შინა".

ბამბრძილვა შიმღვ ნოშირი

დასაწყისი იხ. "არილი" №10, II

III

ცნობილი შექსპიროლოგის აბარტოშევიჩის აზრით, იმისათვის, რომ "ჰამლეტი" ბუნებრივად გამოჩნდეს სცენაზე და ასევე ბუნებრივად აღიქვას ჩვენმა ცნობიერებამ, სულ მცირე ორი პირობაა მაინც საჭირო - ერთი მხრივ, ძლიერი თაობა, რომელსაც ძალუმს, განიცადოს შამელტისეული ტრაგედია და მეორე მხრივ, ობიექტური ისტორიული გარდატეხა, გარდატეხა "დროთა კავშირის დარღვევის", კატასტროფის დონეზე.

ქართული თეატრის ისტორიას თუ გადავხედავთ, ვნახავთ, რომ კოტე მარჯანიშვილმა არაჩვეულებრივად ზუსტად იგრძნო "ჰამლეტის" დადგმის დრო: - 1925 წელი. 1924 წლის გამოსვლების სისხლში ჩახშობის შემდეგ, ქართული საზოგადოება "ყოფნა-არყოფნის" დილემის წინაშე დადგა, მისი, ჯერ კიდევ ცოცხალი, ილუზიები საბოლოოდ დაიმსხვრა. ქართველი ერის კრახს, მის სასონარკვეთას ზუსტად შეესაბამებოდა ამ დიდი ტრაგედიის კოლიზია...

სახელგანთქმული გერმანელი რეჟისორის, დიდი ერუდიტის პეტერ შტაინის მიერ რუს მასხიობებთან დადგმული "ჰამლეტი" რუსი და საერთოდ თანამედროვე ახალგაზრდობის ტრაგედიას გამოხატავს - აზრის, ცხოვრების საყოველთაო უზურპაციისა და ტოტალიტარიზმის პირობებში.

ამ სპექტაკლის პრემიერა შედგა 1998 წელს და რუსული თეატრალური აზრი მას თუ კრიტიკულად არა, ერთგვარი ცივი თავიზიანობით შეხვდა. სწორედ იმ პერიოდში გაიმართა რსტურუსს "ჰამლეტის" პრემიერა მოსკოვში, "სატირიკონის" თეატრში. მაშინ წერდნენ, რომ რსტურუსს მძლავრი რეჟისურის და ემოციურ-აზრობრივი დინამიზმის პიროსპირ დიდი გერმანელის რეჟისურის შედარებით გავერმკერთალდაო. არ ვიცი, ამ საში წლის მანძილზე რა შეიცვალა, ან სპექტაკლში ან რუსულ სინამდვილეში, მაგრამ შტაინის რეჟისურამ ჩემზე ძლიერი შთაბეჭდილება დატოვა სწორედ ემოციისა და აზრის დინამიურობით, მოულოდნელი ფსიქოლოგიური აღმოჩენებით და თავისი ფეთქებადი ხასიათით. პიესის მონტაჟი გაკეთებულია უდიდესი ელსტატობით და სცენის გრძნობით. მეტაფორული და გონებისმიერი, ანალიტიკური კონსტრუქციები შესაშური სიზუსტითაა განმარტებული სპექტაკლის სივრცეში (ამბოზე, ვერკომაში სიზუსტის სამი ეტალონი არსებობს - პეტერ შტაინი, შევიცარული საათი და შევიცარული ბანკი). ოთხმხრივ გახსნილი სცენა თითქოს უნდა გამორიცხავდეს გმირთა ურთიერთობის ნიუანსირებას, მაგრამ შტაინი ახერხებს კონფლიქტურად მძაფრი სცენების დიდ პანორამაში სულის მოძრაობის ამსახველი დეტალების შეტანას.

გამსაცვიფრებელია ამ რეჟისორის დიაპაზონი. მისი რეჟისურა მოიცავს ანტიკურ და ალბორძინების ტრაგედიებს ("ორესტესი", "იულიუს კეისარი", "ანტონიუსი და კლეოპატრა", "როგორც გენებისთი", "ჰამლეტი"), ახალი დრამის (იბსენის "პერ გიუნტი"), ანტიმიმეტური და ენ. დოკუმენტური თეატრის ნიმუშებს (ბრესტი, პეტერ ვაისი), ვაგნერისა და ვერდის ოპერებს ("რეინის ოქრო", "ოტელი", "ფალსტაფი"), თანამედროვე დრამას და მთელ ჩუხოვს. ახლა განზრახული აქვს ინდური ეპოსის დადგმა, რომლის წარმოდგენაც შეიძლება დღეს გაგვკლდედა.

ნანახი მაქვს მისი სპიროლოგია "ორესტესი" ("გამებონი", "ქოეფორები", "ვემინდები"), რომელიც რვა საათს გრძელდება. ეს იყო პირველი პროექტი, რომელიც მან

საბრალლო ჰამლეტი!

მსოფლიოს მისამ თეატრალური ოლივიადა
(21 აპრილი-29 ივნისი, 2001)

პეტერ შტაინი

რუს მასხიობებთან ერთად განახორციელა. ანტიკური სამყაროს ეს თვალუწვდენელი ტრაგიკული პანორამა ძალიან ერთფეროვანი მომჩვენა. რეჟისორმა თანამედროვე გარემოსა და ანტიკური სამყაროს ორგანულად დაკავშირება სცადა. მთავარი გმირები ბედისწერის და ღმერთების პანთეონში, უძველესი რიტუალების სამყაროში დატოვა, ქორის წვერები კი აქვია მთელე საუკუნის მოქალაქეებად, რომლებიც ხან თათბირობენ, ხან დისპუტებს მართვენ, ხან კი მათგანობებში ერევიან და იქიდან ისვრიან რეპლიკებს. მართალია, რუსული თეატრის ისტორია არ იცნობს ანტიკური ტრაგედიის წარმატებული დადგმის არც ერთ ფაქტს, მაგრამ გაუხადოსად გრძელი და მოსაწყვეტი სპექტაკლი მაინც შტაინის რეჟისურის ნაყოფია, თუმცა სახელგანთქმული რუსული თეატრალური სკოლის აღზრდილი მასხიობებისათვის ანტიკური ტრაგედიის პოეტურ-მიმოლოგიური სამყარო ერთგვარად გაუცხოებული აღმოჩნდა.

შტაინის რეჟისურის მოუგერიებელი ძალა ვიგრძენი იტალიელი მასხიობებთან დადგმული ანქოვის "ძია ვანოს" ხილვისას. ეს იყო ვირტუოზულია აგებული უნატიფესი სპექტაკლი, ღრმად ადამიანური, აზრით და ღირებულებით სავსე სცენური ქმნილება. ჩხოვის გმირების სულიერი სამყარო, მათი ცხოვრების ატმოსფერო (ანუ ატმოსფერო სპექტაკლისა) სრულიად იყვრობდა მაყურებელს. მე, პირადად, ასე არაჩვეულებრივად დადგმული ჩხოვის პეესა, არცერთ თეატრში, მათ შორის რუსულ თეატრშიც კი, არ მინახავს...

სტეფან მალარმე ამბობდა: ჰამლეტი ეს არისო "გამოუყვლენელი, განუზოიციელებელი ღმერთი, რო-

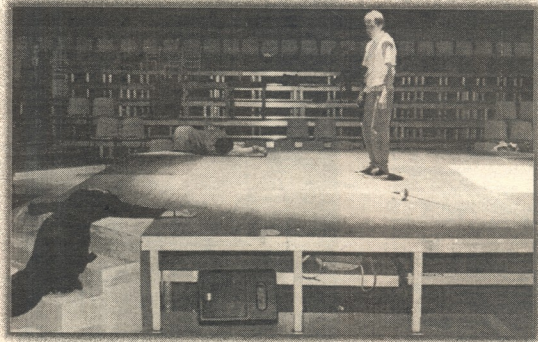
მელსაც არ შეუძლია გახდეს ის, რაც არის". არ ვიცი, რამდენად ეთანხმება პოეტის ამ აზრს რეჟისორი, მაგრამ მისი შამლეტი მთელი სპექტაკლის მანძილზე თავის თავის რეალიზაციას ცდილობს. ამ სპექტაკლის შამლეტი უაღრესად იმპულსურია, მოუსვენარი, განუსწვებლად მოქმედი. რეჟისორი მხოლოდ ერთხელ აძლევს პაუზის გამოყენების შესაძლებლობას - ეს არის ცნობილი მონოლოგის - "ყოფნა-არყოფნის" ნაკითხვის სცენა. ეს შამლეტის ერთადერთი ფილოსოფიურ-ეთიკური, სამყაროს ეგზისტენციალური მდგომარეობის გამოხატველი მონოლოგია, რომელიც სპექტაკლშია დატოვებული. ამ მონოლოგსაც კი იგი სცენაზე დანოლილი წარმოთქვამს და გვერდზე თავისი განუყრელი საქაფონი უდევს, რომელზედაც

ლი შეხვედრა ორმხრივი, თან აშკარა, თამაშით მიდის. ორივე არტისტობს, ორივე ნიღაბს იკეთებს. კლავდიუსი თავის დაკვრით და ხაზგასმულად მაიმებლური ტონით იწყებს "ახლა შენ, შამლეტ, ჩემო ძმის-ძევ და ჩემო ძეო"...

შამლეტი მაყურებლებსაც იხედება და ირონიულად გაღიზიებული მიუგვებს - "ნათესაობით ახლონი ვართ, სხვაგვით არ ვიცი".

ირონიულად ვთქვით კლავდიუსის სიტყვები: "აბა, რად გაკრავს შუბლზედ კიდევ ქმუნვის ღრუბელი" - რადგანაც შამლეტს, ამ დროს, ქმუნვის ღრუბელი კი არა, მოჩვენებითი სიხარულით აქვს სახე გაბრწყინებული. შთაბეჭდილება ისეთია, თითქოს ორი გალანტური კავალერი ერთმანეთს ქათინაურებში შეჯიბრებია: "მაგას რად ბრძანებთ, მე მზე მეტად ნათლად მინათებს".

თამაშის მოტივი ყველაზე მკვეთრადაა გამოვლენილი მოხეტიალე მსახიობებთან დაკავშირებულ სცენებში. მათთან შეხვედრა შამლეტის შემოქმედებითი სულის ზემოთა. მუსიკოსი, მსახიობი და პოეტი შამლეტი თავის სტიქიაშია. მთელი მისი მგზნებარება და ტემპერამენტი, მისი ირონია და ფანტაზია აქ სასცენო ვლინდება. ირონიული მოტივი კიდევ უფრო ძლიერდება მოხეტიალე მსახიობების მიერ გამართული სპექტაკლის დროს. როგორც ჩანს, მსახიობებს არად ჩაუგდიათ შამლეტის დარიგებანი და რჩევები, თუმცა, ადრე ყველაფერზე თავს უქნევენ. ეს "სპექტაკლი სპექტაკლში" რეჟისორის მიერ მთელი სერიოზუ-

იგი ძალიან ხშირად და კარგად უკრავს. სხვა ყველა მონოლოგი ამოღებულია სპექტაკლში. ის, რასაც ფიქრობს და რასაც განიცდის შამლეტი, მისი შეუწერებელ, პირდაპირ თავბრუსდამხვევ მოქმედებაშია გადატანილი. სად არის მელანქოლიური, დაფიქრებული, მერყევი შამლეტი. ეს ჭაბუკი დანის "დამპალ" სახელწიგნოში მოვლენილი ელვა და ცეცხლია. განსაკუთრებით ემატება ენერჯია მოხეტიალე მსახიობებთან პირველშეხვედრისას. მათი დანახვისთანავე უაღრესად აქტიური ხდება. სწორედ ამ წუთში ებადება მას ზიდამისისთვის "თეატრალური სათაფურის" მოწყობის იდეა. მოქმედების ამ ახალი იმპულსის აღმოჩენით აღტკინებული, თავის მეგობრებთან ერთად დისკოთეკაზე გარბის და შუა დარბაზში თავდადებით ებმება როკ-მუსიკის თავბრუსდამხვევ რიტმში. თვითონაც უკრავს ორკესტრანტებში და მოცეკვველებში გარეული, შემდეგ სცენაზე შემოდის ნახევრად შიშვლი, ორ შიშველ ბოზთან ერთად, რომლებიც ენებთანადა აქნევენ აქტიური ხორცსაცხე ქუთუხს.

ლოინდ ბინკი თავის შესანიშნავ ნიგში "შექპირი" - შამლეტის გამო შენიშნავს, რომ იგი "შოთამაშე მსახიობია". სხვათა შორის, ეს მოტივი შექპირის გაბნეული აქვს მთელი ტრაგედიის მანძილზე. მისი კონდენსირება ქართულ სცენაზე მშვენივრად შეძლო გიზო ჟორდანიამ რუსთაველის თეატრის მეორე სცენაზე დადგმულ ახალგაზრდულ სპექტაკლში. შტინი თვლის, რომ ტრაგედიაში თვით შექპირი ჩანს როგორც რეჟისორი და მე შევეცადე შექპირ-რეჟისორის მითითებათა კონსტრუირებას. საერთოდ თამაშის, სახისმეტყველების, კლონაბის ელემენტები თვალსაჩინოადა წინ წამოწეული. ვიტყვებერგოდან დაბრუნებული შამლეტისა და ხელშეწყობის პირვე-

ლობითაა დადგმული. მსახიობებს ტრაგედიისა და ეპოქის შესაფერი კოსტუმები აცვიათ და თავი ნამდვილი დიდებულებივით უჭირავთ, მაგრამ პათეტიკურად ამტკველებენ და, იმდენად პათეტიკურად, რომ ყველაფერს კომიკური ელფერი დაჰკრავს, თავის თავის ანტიპოზში გადაიხრდება. "აქტიორი-ხელშეწყობის" რიტორიული ფრაზის "ფებოსის ცტმა ოცდაათგზის შემოიყარა გარს ნეტუნის ზღვათა-სამეფოს და რგავლსა მინას", "აქტრისა დედოფალი" - უზარმაზარი სხეულისა და პირდის პატივნი ასე პასუხობს: დააღივს თავის ვეება ჰერს და ოპერის დაბერებული პრიმადონასავით ხმაჩაბლენილი იწყებს სიმღერა-რეჩიტატივს. ამ ნახევრად ტრაგედია - ნახევრად კომიკური ოპერას წინასწარობიდან გამოიყვანს შამლეტი. იგი ერთ ადგილზე ვეადარ ჩერდება, ერევა მოქმედებში, შენიშნავს აძლევს მსახიობებს, შეიჭრება მათ შორის, ისევე ადგილზე ბრუნდება და ეს გრძელდება იქამდე, ვიდრე ნათელი არ გახდება სპექტაკლის პარაბოლა და პოლინიუსი არ იყვირებს - "სინათლე, სინათლე!" ამ შეძახილზე შამლეტი და პოლინიუსი (რომლებიც დაძაბული ადევნებდნენ თვალს სპექტაკლის მსვლელობას) ერთდროულად წამოიხტებიან და ერთმანეთისაკენ გაემართებიან. შემდეგ გაქვავებულით ერთმანეთს დაიჭნებთ ჩავექვრდებიან. ამ დისკოლოგიური, უსიტყვო დულის აზრი გასაგებია: შამლეტი მიხვდა, რომ კლავდიუსი ხელშეწყობის მკვლელია, ხოლო კლავდიუსი მიხვდა, რომ შამლეტი მიხვდა ამას. უფროდ ხელშეწყობა და მისი გაპაროლია შემუშავებული გარბის, შამლეტი აირბნის წითელი ვარდებით მოვლენილ სცენაზე და იწყებს საქაფონზე თავისი საყვარელი მელოდიის დაკვრას...

პეტრე შტინი ღრმად სწვდება შექპირის ტექსტს.

ჰამლეტის გაორებული დამოკიდებულება დედამისთან მის მხოლოდ მინიშნებული აქვს და მის ხაზგასმას არ ცდილობს. "სათაგურის" შემდეგ დედა-შვილს შორის ცხარე და ორივესთვის გულსმომკვლელი დიალოგი იმართება. ერთხანს, შეშინებულ ჰერტრუდას ისიც კი ჰგონია, რომ შვილს მისი მოკვლა სწადია ("რა გინდა მერე, იქნება თუ მოკვლას მიპირებ? მომეშველეთი!"). რისთვისაცაა გონდაკრული ჰამლეტი საშინელ სიტყვებს მიიხალს დედას, გააფთვრებული წააგლებს თმებზე ხელს ("შებედე ერთი ამ სურათსაც და მორჩეხაც"), აქეთ-იქით ანჯღრევს. ქალი უძალიანდება და ამ ბლლარაშუნში იგი მზურვალედ და ხანგრძლივად ჰკოცნის ტუჩებში ჰამლეტს ("ოჰ, შვილო ჰამლეტ, ჩუმივე იყავ, ნულარეს ამბობ..."). გონდაკარგული ჰამლეტი სანოლზე წააქცევს ფეხებგამოლო კონტრაგედს... დგება საშინელი წამი... მაგრამ ამ დროს შემოდის მამის აჩრდილი, ჰერტრუდას სახეზე მიუჯარებლად, პარკში ჩამოუყვამს ხელს, და ქალს შიშით, ავამეყიფურნი ვნებით, უცნაური გზნებით შემოილი სახე წამს გადაეწმინდება და ჰამლეტი წამოიყვრებს: "დედაჩემო, რა გეპართება?"

სხვათა შორის, ზოგი რეჟისორი ბიჭის ამ სცენაში "ოიდიპოსის კომპლექსის" აშკარა მინიშნებას ხედავს. ედინბურგში, საერთაშორისო თეატრული ფესტივალზე ენახე ბერკოვის "ჰამლეტი". აქ ჰამლეტსა და მამამისის აჩრდილს ერთი და იგივე მსახიობი თამაშობდა. ზემოთხსენებულ სცენაში მსახიობი ხან ჰამლეტი იყო, ხან მამამისი. ამის კვალად, ჰერტრუდას ეალერსებოდა როგორც შვილი და როგორც მამა. შვილის ნაზი გრძობებისა და ენებამორეული ქმრის ალერსი, ენებებისა და გრძობების ასეთი სუბიმიაცია მიჩვეუ შთაბეჭდილებას სტოვებდა.

რეჟისორულად შესანიშნავადაა დადგმული ოფელიას დაკრძალვის სცენა, რომელსაც წინ უძღვის შესაფლავება ძალზე კოლორიტული ეპიზოდი (კოტე მარჯანიშვილმა ერთი შესაფლავე კახელ გლეხად აქცია, მეორე - იმერელად). მას შემდეგ, რაც ოფელიას საფლავში ჩაასვენებენ, გამარბებული და დარდისაგან გონდაკარგული მისი ძმა საფლავში ჩახტება ღრიალით (ამას შესაბამის რეჟარაკვ ითვალისწინებს) და იქიდან ამოსასხებს შესაფლავებს: "გადმოგვაყარეთ უზად ექლა ცოცხალსაც, მკვდასაც". ამის მხოლოდური და ამ რეალიტის გამაგრე ჰამლეტი ახლა, თავის მხრივ, ღრიალით გადაეშვება საფლავში (ესეც შესაბამის რეჟარაკვ). იქ იმართება საშინელი შტაკება, ხან ერთის სხეული წამოიმართება საფლავიდან, ხან მორჩესი. ბოლოს, ორივე ამოიზრდება, მათ შუა ოფელიას ცხედარი. ორივე ცდილობს გულში ჩაიკრას მცვალელებული, ერთმანეთს ეცილებიან. გაქეაგებულ ოფელია ვეება თოჯინასავით ხან აქეთ გადაიხრება, ხან იქით. ეს პირქუში, გროტესკული სურათი თითქოს ბოსხის შთაგონებითაა შექმნილი. ამგვარ ბოსხისეული ხილვების ფანტასმაგორული სცენა იყო "დოიჩე თეატრში" დადგმულ ბენო ბენსონის "ჰამლეტშიც", რომელიც "ბიტყფის" საერთაშორისო თეატრალურ ფესტივალზე ენახე. ოფელიას დამარბვის ეპიზოდში ჰამლეტს შიშველ ტანზე შავი ფარჯაა ეცვა. აქ მხოლოდ ჰამლეტი სტეებოდა საფლავში. საფლავის სიღრმიდან ამოდიოდა საშინელი, პათოლოგიური ხმები, კვენესა, ტირილი, ენებააშლილი მამაკაცის ხრიალი. ბოლოს, ჰამლეტი ამოზობდებოდა საფლავიდან, მთლად დედიშობილა და ცხოველივით ოთხზე დამდგარი ყვირილითა და ღრიალით გაემართებოდა სცენის სიღრმისაკენ...

თეატრალური თამაშის ელემენტი კიდევ უფრო ძლიერდება ჰამლეტისა და ლაერტის საბედისწერო დულში. ეს ფაქტიურად პანტომიმური დრამაა. ჰამლეტი ამ დულს იწევს ხუმრობით, თითქოს სახალისო თამაშს შეუდგაო. მზარულად ესალმება დედას, მეგობრებს, ეკენლავება ლაერტს. ორგზის შეებმებიან ისინი ერთმანეთს

და ორჯერეც ჰამლეტი პირველი დაჰკრავს რაბრას. რეფერი აცხადებს მესამე შერკინების დასაწყისს. ჩამოვარდება დაძაბული პაუზა, ორივე გრძნობს, რომ თამაში და ხუმრობა დამთავრდა დადაგა საბედისწერო წამი, დარჩის უკანასკნელი ამოსუნთქვა. დიდხანს დგანან ერთმანეთის პირისპირ გარინდული. ჰამლეტმა მესამედ დაჭრა ლაერტი და გაეცალა, თავის მეგობრებთან და დედასთან დადაგა. ამ დროს, შურრაცყოფილი და შერცხვნილი ლაერტი მიეჭრება ჰამლეტს და მკვლავში დაჭრის მონამულე მახვილით. ამ ვერაგულმა და დედლურმა საქციელმა გააცოფა ჰამლეტი - ვისლა ახსოვს ფარკიკობის ტიკეტი, მისი მკაცრად განსაზღვრული წესები. ატყდება ქუჩის სკანდალური ჩხუბი, ერთმანეთზე სასიკვდილო იწვევენ მონინააღმდეგენი, გასაშველებლად ჩაერეიან ახალგაზრდები, ხელწმინდე, დედოფალი, კარისკაცები. მოფარკავენი ხელიდან უსხლტებიან გამშველებლებს... კვლავ ქუჩური ბრძოლა მახვილებით. ლაერტი ყვირილით კარვის მაყურებელთა დარბაზში, ჰამლეტი ყვირილით მისდებს. მთელ დარბაზს შემოიბრძენენ. ოთხივე მხრიდან შიშველ სცენას მოაწყდება ლაერტი და აქ ჰამლეტი, თვით უკვე სასიკვდილოდ განწერილი, მხვდის ჩასცემს ლაერტს. იშვითად მინახავს ასეთი დინამიური და ფეთქებადი სცენური ეპიზოდი, რომელსაც მოსდებს წყნარი და სულისშემძვრელი სცენა, სასიკვდილო დაჭრული ჰამლეტი გულდაგა დავარდება ვეება კვარცხლბეკევით აღმართულ ცარიელ სცენაზე (სხვა დახიცილები სცენის ძირში ჰკრინან). გვერდით მისი საყვარელი საქსაფონი უდვებს. მოისმის საქსაფონის გულისმომკვლელი კვენსა. მელოდია ნელ-ნელა ძლიერდება. ნელი ნახვილით გამოემართება მამის აჩრდილი, მოისინის გრძელ თეთრ მოსახამს, დაიშოქებს შვილის ცხედართან და სუდარასავით გადააფარებს მამის მოსახამს. წყდება მუსიკა, ქრება სინათლე გამოაგენებელი ღინალო, მაგრამ, წამოიღვინებოდა, უფრო თავზარდამცემია ნაეკროშოქის "ჰამლეტის" ღინალი. სცენაზე მიმოდანტული გვამებისკენ გამოემართება აჩრდილი, მკვლავებზე დაისვენებს შვილის ცხედარს და საშინელი ხმით იწვეებს მოთქმა-გოდებას...

სა და დგება ეს, ამ წარმავალ ცხადზე, დანის მინაზე თუ სულელების მარადიულ საუფლოში?!

ბამბრალეაა შამედე ნომარში

ხელოვნებადმცემული სიცოცხლის სტიქია

ნიკო ფიროსმანზე წიგნის დაწერა ძნელია. ამ "უცნაური და უჩვეულო" მხატვრის შესახებ გამოთქმული ყოველი ტრივიალური აზრი ძალზე თვალმისაცემი იქნება. წერილი ან წიგნი უნდა დაწეროს იმ ადამიანმა, ვისაც ხანგრძლივად უფიქრია ამ საკვირველ ფენომენზე და ვისაც სხვებისაგან განსხვავებული სათქმელი გააჩნია. უკვე არსებობს ზოგადი ცოდნა მხატვრის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ. არსებობს წვალებით შეგროვილი ბიოგრაფიული ფაქტები. მათ შორის ზოგი მტკაღ ღირებულება, ზოგი - ნაკლებად. გიორგი ლეონიძის ხელით ჩაწერილი მასალა ნამდვილად გამორჩეულია, რადგან პოეტის მახვილი თვალი და სიტყვა მშრალ ფაქტებსაც მომნუსხველად ამუშავებებს. ზოგადი ცოდნა-მეთი, რომ ვამბობ, ის გარკვეული სქემა თუ სტერეოტიპი იგულისხმება, რომლის არსებობასაც ვერსად გავხვდებით. ყოველი საინტერესოდ გამოთქმული აზრი, დაკვირვება, შთაბეჭდილებათა თავმოყრა ამ სტერეოტიპს არღვევს და განსხვავებულ შეხედულებას აკვირდებს.

ჩემი აზრით, ასეთია თემო ჯაფარიძის წიგნი ნიკო ფიროსმანზე. ამ წიგნის წამკითხველი პირველივე გვერდებიდან მიხვდება, რომ ნიკო ფიროსმანი ქართული კულტურისთვის სრულიად უნიკალური მოვლენაა და არა მხოლოდ კლიორიტული ფიგურა ან თეიმანსწავლი, ლითი მხატვარი. თემო ჯაფარიძე შეეცადა, ფიროსმანის ფენომენი ხელახლა გაეაზრებინა მსოფლიო კულტურის კონტექსტში. ჩემი აზრით, წიგნის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია შესავალი. აქ მოკლედ და მაკაფიოდა გამოთქმული ის თვალაზრების, ხორცრეცხვებისაგან შედგენილი გამოკვლევა წარმოადგენს.

რას გვეუბნება შესავალში ავტორი?

XIX საუკუნის ბოლოს უმნიშვნელოვანესი ძეგლები მიხდა მხატვრობაში. იმპერიალისტებმა და პოსტიმპრესიონისტებმა შეიმუშავეს ინდივიდუალისტური ავტონომიურობა. ამ ეპოქის ყოველმა მნიშვნელოვანმა ხელოვანმა (პოლ სეზანი, ვინსენტ ვან გოგი, პოლ გოგენი, ანრი დე ტულუზ-ლოტრეკი) სრულიად დაშოკივებული მხატვრული მეთოდი და სისტემა შექმნა. მათ ფენის პრიმატთან ერთად ფორმის ავტონომიურობის პრიმატაც წარმოაჩინეს. აქ იგულისხმება დეფორმირებული ნახატი. მაშასადამე, მთლიანად უარყო "სკოლის" მხატვრობისათვის აუცილებელი საგნის ობიექტური ხედვის პრიციპი".

ამ ესთეტიკური მიმართულების მხატვრებმა განსაკუთრებული ინტერესით შეისწავლიდნენ არქაიკულ პრიმიტივისტულ ხელოვნებას. თემო ჯაფარიძე წერს: "ცნობილია, რომ პაბლო პიკასომ, კონსტანტინე ბრანკუზიმ და ამაღლო მოდილიანამ თავიანთი პრიმატის ჩამოსაყალიბებლად ზანგუნ პრიმიტივისტულ სტატუსებით და ნიღბებით იხელმძღვანელებს. ვადაფასებულ იქნა პრიმიტივისტის ცნება, ახლა იგი გაცილებით როლუმანარსიანი, ინტელექტუალური, ცნება გახდა". ავტორი ხაზს უსვამს პრიმიტივიზმის სხვადასხვა გამოვლინებებს, ესენია: ზალხური პრიმიტივიზმი, ინტელექტუალური პრიმიტივიზმი და ინტუიტიური პრიმიტივიზმი.

შემდეგ თემო ჯაფარიძე საუბრობს იმის შესახებ, რომ პაბლო პიკასო იმთავით იყო, ვისაც პქონდა პიროვნებობა, ენახა ისეთი მხატვრის ნამუშევრები, რომელმაც "არაფერი არ იცოდა". "არაფრის ცოდნა" აკადემისტური დღემებისაგან თავისუფლებას ნიშნავდა.

და სწორედ ამიტომაც იყო, რომ როცა მოვკვლიყვით, რბროლექციების მეშვეობით გაეცნო პიკასო ფიროსმანის ნამუშევრებს, ქართველი მხატვარი XX საუკუნის დიდ შემოქმედად მიიჩნია. ფიროსმანმა თავისი ხელოვნებით აშკარად უსაუხუა ეპოქის ესთეტიკურ მოთხოვნებს და გასაკვირია, რომ მან ეს დამოუკიდებლად შეძლო. მართლაც ბრწყინვალე ტლანტი და შინაგანი აღმაფრენა იყო საჭირო, რათა პარიზულ მომხრებში, საკართველში ვინმეს ასეთი მაღალი დონის ხელოვნება შეექმნა. თემო ჯაფარიძე აზრობრივად მრავალნიმობელო შესავლის შემდეგ უშუალოდ ფიროსმანის ცხოვრებას აღწერს.

ჩემი აზრით, ფიროსმანის ცხოვრება შეუწელებელი ინტერესით ითხოვება. ამ ინტერესს აღძრავს არა უშუალოდ ფაქტობრივი მასალა, არამედ ამ მასლის თავისებური გაგება, კონტრირება, წიაახლეობა. თემო ჯაფარიძე არსად არ გამოყოფილება მხოლოდ მშრალი ფაქტებით, ის თავისებურად გაიზარებს ამ ფაქტებს. ავტორი მიმზღველად მოგვითხრობს ფრანგი ლე დანტიუ მთერ ფიროსმანის აღმოჩენას, როცა მან შესახა: "ეს ხომ თანამედროვე ვოტოა, ნამვილი ვოტო!" და შემდეგ დასძენს: "მიშელ ლე დანტიუმ, როგორც ფრანგებს სწევათ, თავის გამოთქმამში - "თანამედროვე ვოტო" მნიშვნელობათა მთელი წყება ჩააქოვა. ამ გამოთქმამში ახალი მხატვრული ეპოქის ინსტინქტური პრიმატის მქონე ფორმისკენ ლტოლვის გარდა აღნიშნული იყო ფიროსმანის მხატვრობის რეფორმატორული ბუნება. ეს უანახენელი ითხოვება ვოტოსთან შედარების ფაქტორში".

თემო ჯაფარიძის დაწერილი ფიროსმანის ბიოგრაფიაში ფაქტობრივი მასალა თეიმანნი კი არ არის, ერთგვარ საშუალებათა მხატვრის პიროვნული და შემოქმედებითი პროტესტის შესაქმნელად. და სწორედ აი, აქ ჩანს ერთად კონცენტრირებული ავტორის თვალა, გამჭირახობა, შთაგონება და ანალიზის უნარი. ეს არის მხატვრის საუბარი მხატვარზე. მხოლოდ არა შიშველ ემოციებზე დაფუძნებული, იმპულსური, არამედ მრავალჯის ნაფიქრი და გამინაწყოობი. მკვლევარის ინფორმაციული წყაროებიც უხვად აქვს მოზიზობილი და ესეც თავისებურ სისრულეს სემს მის მონათხრობს. ვთქვათ, ფიროსმანის შემოქმედების შესახებაც საუბრობს ნათქვამია: "პოეტი ოსი მანდელშტამი ამბობდა, რომ მსოფლიოს ავანგარდისტული მიმართების ცაცვლად ფიროსმანის გეზი უნდა განვეთიარებინა".

ჩემი მსოფო მინდა დავძირო შემდეგ: პაბლო პიკასოსთან ერთად ოსი მანდელშტამი იმ დიდ შემოქმედი იყო, რომელმაც ბრძნულად განსწვიტა ფიროსმანის მნიშვნელობა. საერთოდ, მანდელშტამის ჩამოსვლა საქართველოში საინტერესოა სწორედ კულტურულ ღირებულებათა შეფასების ნიშნით: პოეტთა თავიდან ქართული ხელოვნების ორნამენტულობას უსვამდა ხაზს თბილისის თემზე და დაწერილ ერთ ლექსში. ამბოხილური აქტუარირე კი შეიტანა. ორატორიული იყო მისი დამოკიდებულება ცისფერანწველთა მიმართაც. მაგთიო, ნათელი და აღფრთოვანებით სავსე შთაბეჭდილებათა მხოლოდ მაშინ გამოთქმა, როცა ვთავაფშავყვებულს ლექსები წაუთქვამდა ფიროსმანის ნამუშევრები აწვენეს. მანდელშტამი სიძველეთა ტრფიალი იყო, არცბეჭდდა სიმბოლოზს და აქებდა ანტიკურ დეკადანს. ალბათ ამიტომაც პქონდა მიდრეკილბა ყოველივე არქაულისკენ და ვაგას საშაყ-

რომაც ამ არქაულობამ მოხიბლა. რაც შეეხება ფიროსმანს, ალბათ აქაც რაღაც ღრმად ეროვნული, თვითმყოფადი, სიძველეთა მწვლილი სწრაფვა ეჩნება. ასეა თუ ისე, მანდელშტამი ადფიროვანდა ფიროსმანის და ეს ფაქტი თავისიველი მნიშვნელობის მქონეა.

თემო ჯაფარიძე მიმხიდვლად მოვითხრობს ფიროსმანის ცხოვრებას. ერთმანეთს ენაცვლება ყოფითი დეტალები, ნიკოს გამონათქვამები, პარადლები ფუნჯის გამოჩენილ ოსტატებთან. თხრობის რიტმი თანაბარია და არსად არ ირღვევა, ვადაც კი ამბავიცაბი ამბავზე, ერთი თემატიური რკალიდან მეორეზე ტრალეოვანია, ძალდაუტანებელი, მსუბუქი. ყველაფერი საიმიოვეთის კართველი მხატვრის სახე. მინდა მოვიყვანო ერთი მშვენიერი ფრაგმენტი, სადაც კარგად ჩანს თხრობის ესეისტური სტილი: "პოლ სეზანის ნახატებს ერთგული მეგობარი ჰყავდა ზუსტად მუკეს სახით. ამადლე მოდილიანის ერთგული მეცენატე ჰყავდა ლეოპოლდ ზობორგის სახით, ვინსენტ ვან-გოგის მისი ძმმა თემო მფარველობდა. მწელი სათქმელია, ვინ იყო ნიკო ფიროსმანის შემოქმედების ერთგული მფარველი, მაგრამ მისი ნახატების პირველი ამბიერებელი და პოპულიზატორი უფროდ მიშელ ლე დანტელ იყო".

ჩემი აზრით, არის გარკვეული ფრაგმენტები, სადაც შედარება მიხანს აცდენილია და ფიროსმანის სახე სასურველ შტრიხს ვერ იძებს. ასეთად მიმაჩნია ნიკო ფიროსმანის შეწყველება ითანე ნათლისმცემელთან. შედარების საბაბი თითქოს ცხადია, ავტორის სიტყვით ორივე ამ ადამიანმა უმაღლეს დონეზე გამოაქვინა თავისი ერის "სულიერების პოტენცია" ან "წმინდა ენერჯია", მაგრამ, ჩემი აზრით, ამ ზოგადი ნიშნით, ალბათ სხვა, როელიმე ქართველ ამ უცხოელ ხელოვანთან შეიძლება ფიროსმანის მიმსგავსება. გარკვეულ შესაბამობას თვითონ ავტორიც გმობს და ამბობს: "ფიროსმანის ითანე ნათლისმცემელთან შედარება ზემდინაწევნით მალაქროდოვანებას მისცემდა ჩვენს მსაყვლობას, მაგრამ ფაქტია..." და ა.შ.

ძალზე დამაჯერებლად აკრიტიკებს თემო ჯაფარიძე აკადემიური განათლების მქონე, ე.წ. სკოლის მხატვრებს გიგო გაბაშვილს, მოსე თოძებს, გიგო ზაზიაშვილს. მათთვის ფიროსმანი მხოლოდ ხალხური პრიმიტივიზმის წარმომადგენელი იყო. დღეს უკვე ცხადია, რომ ისინი ფიროსმანის შემოქმედებას ზერეულედ აფასებდნენ, ამის მიზეზი კი დღემატური აზროვნება და მიზანმიმართული ფიქრობების უკმარისა გახლდათ.

თემო ჯაფარიძე ფიროსმანის შემოქმედებით მიღწევებს მთლიანად ინტუიციას უკავშირებს. ინტუიტურია ქართველი მხატვრის ყოველგვარი ცოდნა და სწორედ ამით არის საინტერესო. მკვლევარი საგანგებოდ ამახვილებს ყურადღებას მხატვრული ნიჭიერების ეროვნულ ელფერზე. კიდევ ერთი ფრაგმენტი უნდა მოვიყვანო, სადაც ამ წიგნის, ჩემი აზრით, ერთ-ერთი მთავარი თეზისია გამოთქმული. დოგმებით შემოარკილ ე.წ. სკოლის მხატვრებზე ავტორი წერს: "მათ ხელში მხატვრული გამოვლინება ევროპული, უკვე მკვდარი მხატვრული სტილის ჩამორჩენილი მაჩანაჩლის სტატუსს იძენდა. ქართული ხელოვნება ან ამ არასახარბიელო კალაპოტში უნდა ჩარჩენილიყო, ან უნდა განდგომიდა ამ გეზს და თვითმყოფადად გამოხატულიყო, რათა ევროპული უახლესი მიღწევების დონეზე ასულიყო დამოუკიდებლად. ქართული ხელოვნების ეს ძალისხმევა განახორციელა სწორედ ფიროსმანმა".

ამ ფრაგმენტის შემდეგ თემო ჯაფარიძე თვითმყოფადობის ნიშნით აწვევლებს ერთმანეთთან ნიკო ფიროსმანს და ვაჟა-ფშაველას: "ორივენი ნიკო ფიროსმანიც და ვაჟა-ფშაველაც უსკოლოდ, ინტუიტურად ავიდნენ მაღალი რანგის თვითმყოფად პროფესიონალიზმამდე". საერთოდ, ავტორი ყველგან საგანგებოდ უსვამს ხაზს ქართველი მხატვრის ინტუიტურ სწრაფვას, მაძიებლობას, ფერის და ფორმის ქმნის სწორედ პროფესიულ ოსტატობას, რომელიც შინაგან ალღოს დაეფერება.

თემო ჯაფარიძის ფიროსმანის ცხოვრება, როგორც ზემოთ ვთქვით, ესეისტური აზროვნების ცხადი ნიშნია. ეს კი უკვე იმ-

ას ნიშნავს, რომ ავტორის არა მარტო მხატვრის, არამედ მწერლის გამოცდილება აქვს. ძალზე საინტერესო ფაქტობრივი მასალია თემო ჯაფარიძის მიერ კარგად არის განსაზღვრული. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეს ფაქტები შემოწმებულია და გაზომილ-აწონილი. მათ სიყაღებს თუ უტყუარობას მკვლევარი არსებული ერთობიდან და ფიროსმანის ნატურის მიხედვით ამოწმებს. ვთქვით, იგივე სკოლის მხატვრების დაინობიპრება ფიროსმანისადმი ისეთი ფაქტია, მხატვრამა რომ უნდა ახსნას. ან თუნდაც ის ინცივიტული ვაიხსენოთ, რომელმაც მხატვრისადმი უნდობლობით მოწამლა ფიროსმანი. ვკვლისხმობ რძესში გამოქვეყნებულ ფიროსმანის და გრიგოლ რობაქიძის კარიკატურას. ეს კარიკატურა ძალზე სასიამოვნო ფაქტის მახინჯ ანარეკლად იქცა. "ქართველ ხელოვანთა საზოგადოების" სხდომაზე აღფროვანებული სიტყვა წარმოთქვა გრიგოლ რობაქიძემ. ის ქართველი მხატვრის შემოქმედებას უფელესი ფუნჯებიდან მომდინარე მიიჩნევდა. სხდომას ნიკო ესწრებოდა. ეს იყო ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების უარგნება მნიშვნელოვანი მოვლენა და სწორედ ამ მოვლენას მოჰყვა კარიკატურა წარწერით - სამოც წელს ვადაცილებულ ნიკოს მიმართავს რობაქიძე: "უნდა ისწავლო მშობი! შენს ასაკში კაცს ბევრის გაკეთება შეუძლია... ორფეკულის! 20 წლის შემდეგ შენგან კარგი მხატვარი დადგება... აი, მაშინ ვაგავ ზავით ახალგაზრდების გამოვლენაზე". თემო ჯაფარიძე სწორად შენიშნავს: "კარიკატურა და ტრაქსტი ბოროტებით უფრო გამოიჩინებოდა, ვიდრე გონებასხეილობით". ნახატს მიწერილი ინცივიტულების მიხედვით დასაკნებს, რომ ავტორი გიგო ზაზიაშვილად იყო. ზაზიაშვილმა ნიკო ფიროსმანი აკადემიაში ნასწავლ მხატვრებთან დააკავშირა. საშუაზაროდ, მანვე აღკვეთა ეს გზა. არადა, კარგი იქნებოდა, კვილიო ურთიერთობა კვლავაც გაგრძელებულიყო. ამ ურთიერთობის შემკვობით, ჩემი აზრით, უფრო დროულად გაიგებდა ქართველობა ფიროსმანის მნიშვნელობას. იქნებ ამ სიკრული მხატვრის საფლავიც არ დაკარგულიყო ასე უშიფოდ. თემო ჯაფარიძე ამ ფაქტის დეტალურ და სარწმუნო ანალიზს გვაწვდის.

გამოკვლევებს მეორე ნაწილი ნიკო ფიროსმანის შემოქმედებას ეხება. აქ ცალ-ცალკე განხილული მხატვრის მიერ დახატული ნატურმორტები, ცხოველები, პეიზაჟები, პორტრეტები. ცალკეა გამოყოფილი თავი "თვალში ფიროსმანის პორტრეტები". მეორე ნაწილი კონკრეტულად განხილული სხვადასხვა ტილოები. თემო ჯაფარიძის არ დარჩენია შემოწმებული ამა თუ იმ აღიარებულ ნამუშევრის არც ერთი დეტალი, სახე თუ ფიგურა. მინდა მოვიყვანო თემო ჯაფარიძის წიგნის ერთ-ერთი დამავიკრებელი თვალსაზრისი: "ფიროსმანის შემოქმედება უნიკალური ნიშნითა იმისა, თუ რა დიდი სასიცოცხლო იმპულსის, კვლური ინსტიტუტური ძალის და სულიერი ენერჯიის ობიექტივაცია ძალუძს ფერწერას. ფიროსმანის ცხოვრება გვიმოწმებს, რომ ასეთი ობიექტივაცია ანუ სიცოცხლის სტიქიის კულტურად გადაქცევა შესაძლებელია მხოლოდ ხელოვნებისადმი უდიდესი თავდადების და ერთგულების გზით".

სარილი

“ვეფხისტყაოსნის” მხატვრული შინაარსის კომენტარები

როსტევეანის სასოწარკვეთა

სრაველუბრივი უცნობის მოულოდნელი გამოჩენა როსტევეანს სასოწარკვეთილებაში ავლევს. რატომ?

როსტევეანმა თავისი სახელმწიფოს სიძლიერე, სიმშვიდე და კეთილდღეობა თითქოს სამუდამოდ უზრუნველყო, ქვეყანაში სრული პარმონია დაამყარა, ყველა პრობლემა გონივრულად მოაგვარა; ტახტი ღირსეულ მემკვიდრეს გადასცა, ცხადი გახადა, რომ მის სამეფოს ღირსეული დამცველი ჰყავს ავთანდილის სახით. როსტევეანის ძალა და შესაძლებლობები თითქოს უსაზღვროა, მის ბედნიერებას არაფერი ამღვრევს. და აი, როცა მან ყოველგვარი საწუხარი მოიცილა, უცერად აღმოჩნდა, რომ მისი კეთილდღეობა მყიფეა, მისი ძალა უსაზღვრო არ ყოფილა - უცნობი არ დაემორჩილა, მონები დაუხოცა და გაქრა. როსტევეანს მოულოდნელად შეერყა საკუთარი ყოვლისშემძლეობის შეგნება. კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ის, რომ როსტევეანს არ შეუძლია ახსნას, რა და რატომ მოხდა, ვინ იყო, რა არსება იყო უცნობი. ის გონებრივ უშეწობას გრძნობს მომხდარი მოვლენის წინაშე.

როსტევეანის ნათელ, გონივრებით მოქმედიველ სამყაროში უცერად რაღაც გაუკუგებარი, უცნაური, ირაციონალური შეიჭრა. “უცხოსა ღა საკვირველსა ყმასა რასმე გარდევკიდე, მისმან შუქმან განანათლა სამყარო და ხმელთა კიდე; რა უმძიმად, არ ვიცოდი, ან ტირიდა ვისთვის კიდე”; “ვითა ეშმა დამეკარგა, არ კაცურად გარადამკიცნა, ჯეროთა ესე არა ვიცი, ცხადი იყო, თუ მეოცნა”; “აწ ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ენახე და რული!.. კაცთა ზორისად ვით თქმის ისრე თვალთაგან ფარული?” გაუგებარია უცნობის სინათლით მოხილება, ტირილი, იღუშალი გაჯინარება და მეფე უჩნდება ვეჭვი: იყო კი იგი აღმაინა, იქნებ ეშმაკეული იყო? საიდუმლოებით მოცული უცნობის გამოჩენა როსტევეანს აფიქრებინებს, რომ ღმერთი მისი მოვლენებით თავისი წყალობის მოკლებას, ბედნიერების დასასრულს ანიშნებს. “ბრძანა: “ღმერთსა მოეწყინა აქამდის ჩემი შებება, ამაღ მიყო სიამისა სიმწარითა დანაღვლებას, სიკვდილამდის დამაწყვეულა, ვერვის ძალ-უც განკურნება, მასვე მადლი! ესე იყო წადიდი და მისი ნება”; “უცილოდ ღმერთსა მოხებულდი აქამდის მე მზიარული”; “ტბილნი მისნი (ღმერთის) წყალობანი ბოლოდ ასრე გამეშწარნეს”.

როსტევეანი არ ფიქრობს, რომ ღმერთი რაიმე ცოდვებისთვის შემოწერა. ის შესაძლებლად მიიჩნევს, რომ ღმერთმა გასაგები მიზეზის გარეშე ზღლი აიღოს ადამიანზე, გაწიროს იგი, ანდა ამის მიზეზი უბრალოდ არ იყოს, რომ ღმერთს “მოწყინდეს” ადამიანის კეთილდღეობა, არ მოსწონდეს ადამიანის ხანგრძლივი და უნაკლები ბედნიერება. ამგვარად, ღმერთი, როსტევეანის წარმოდგენით, საშიში და თვითნებ არსებაა, რომელმაც შეიძლება უცერად, არაფრის გამო გაიმეტოს ადამიანი უბედურებისთვის.

გასაჭირში მყოფი, სასოწარკვეთილი როსტევეანი განსაკუთრებულ ძალით მიინატრებს თავის ყველაზე საყვარელ ადამიანს, თინათინს, მასთან ურთიერთობაში ეტებს ნუკეუმ - რუსთაველის პოემას მსჭვალავს თვალსაზრისი, რომ ადამიანის საშუალო სხვა ადამიანთან, სხვათაგან სიღვრე კავშირშია; ადამიანის მხსნელი მხოლოდ ადამიანია, მისი სიღვრეობა და გონივრული თანადგობა. სასოწარკვეთილებისგან ასეთ მხსნელად ევლინება როსტევეანს თინათინი, როგორც შემდგომ სასოწარკვეთილ ტარიელს ავთანდილი.

როსტევეანის წუხილის გამგები თინათინი გამოთქვამს აზრს, რომელიც პოემის იდეური კონცეფციის შემადგენელი ერთ-ერთი მთავარი ელემენტია: “კაცნა სასქე მოიკვირის, ვეჰე; მერქნასა ესე ხელისწესი”. ფიფიერების ტრაგიაში ადამიანის აქტიურობით, ქმედითობით უნდა დაიძლიოს; ადამიანის მოწოდებაა არა ტანჯვას მინებება, ტანჯვაში პასიური დანქმა, არამედ ტანჯვის გამომწვევ მიზეზთა აღმოფხვრის პრაქტიკული ცდა, გამოსავლის

პრაქტიკული ძიება. რუსთაველი ხედავს ტანჯვის თავისებურ მშვენიერებასაც, იმას, რომ იგი ადამიანის არსებობის ღრმა განზობილებას შეადგენს, მაგრამ მისთვის კიდევ უფრო მშვენიერია მიზანიმართული, გონივრული პრაქტიკული ქმედებით ტანჯვის გადალახვა და ბედნიერების დამკვიდრება. თინათინის მიერ ფორმულირებული პრინციპის განმანზორციელებელი პოემაში ავთანდილია.

როსტევეანის თვალსაზრისს, რომ ღმერთს შეიძლება არ სურდეს ადამიანის ბედნიერება და გაწიროს იგი, თინათინი პრინციპულად განსხვავებულ თვალსაზრისს უპირისპირებს: “ჰე მეფეო! რად ემღერვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა? რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის ტბილად მხელსა? ბოროტმცეა რად შეეჰქნა კეთილისა შემოქმედსა?” თინათინს წაშს ღმერთის განუზომელი სიკეთის და მოწყალების, იმის, რომ ღმერთს ყველასთვის სიკეთე სურს, ანუ სწორია არ არის ბედნიერების აზრი, თითქოს ღმერთი შეიძლება არაკეთილგანწყობილი იყოს ადამიანის ბედნიერებისადმი. წარმოდგენილია, რომ ღმერთს რაიმე ბოროტება წარმოუშვას, ეს კი ნიშნავს, რომ როსტევეანის მიერ ნანახ საეჭვო არსებას ღმერთთან კავშირი არა აქვს, დაუკვირებელია ის ღმერთის წარმოდგენა თავისი წყნობის ნიშნად.

თინათინის აზრი, რომ სიკეთის შემოქმედი ღმერთი ბოროტებას არ ქნის, პოემის ძირეული მსოფლმხედველობიდან საყრდენის - ბოროტების არასუსტანაცხოვრობის იდეის პირველი მონახაზია პოემაში. ბოროტების დამარცხება სიკეთის მიერ სწორედ იმ იტომ არის შესაძლებელი, სიკეთე იმითომ არის ბოროტებაზე მყარი და გამძლე, რომ სიკეთეს ღმერთში აქვს ფუჭე და სათავე

კამთვრა

ბოროტებას კი - არა და, ამდენად, შედარებით ხანმოკლეა, მის არსებობას სიმკვიდრე არ გააჩნია. "ვეფხისტყაოსანი" არის მხატვრული თეოდრეა - ღმერთის გამართლება, სამყაროში არსებულ ბოროტების გამო პასუხისმგებლობისგან ღმერთის გათავისუფლება.

თინათინის მსჯელობა როსტკევანს ღმერთის მოწვევლების რწმენას უბრუნებს. "იგივე მსხენელი ჩემი, ვინცა მიწა გამაკლავს" - ამბობს იგი, არა ადამიანს არ გაიწირავს ღმერთი, რომელმაც იგი სიმაფიდან და უსულობიდან აამაღლა, მას ღირსება მიანიჭა. ადამიანისადმი ღმერთის კეთილგანწყობის საფუძველიც არის, რომ ადამიანი ღმერთის სრულფასოვანი ქმნილებაა - ეს თვალსაზრისი პოემის იდეური სტრუქტურის ერთ-ერთი სამაკვრია.

იმის შემდეგ, რაც როსტკევანის წარუგზავნილები უცნობის კვალს უწედათ მთავრებენ, იგი მშვიდდება, რაკი იჯერებს, რომ უცნობის გამოჩენასთან ღმერთს კავშირი არა აქვს. თუ არც როსტკევანს იმ ეჭვი აღორიაქებდა, რომ უცნობი ეშმაკეული იყო, ახლა იგი საბოლოოდ რწმუნდება ამაში, მაგრამ ეს აღარ აშინებს, რადგან ვაიხარებს თინათინის მოსახრებას, რომ ღმერთის არ შეიძლება ბოროტი არსება მოექვლინა მისთვის.

ამ პასაჟში მოდელირებულია პოემის ძირითადი სიტუაციები, გამოქვლინა ნაწარმოების არაკეთილ მთავარი მოტივიც. ეს არის ადამიანის სასოწარკვეთილებაში ჩაჯარვნი და მისი ამ მდგომარეობად გამოხვლა, მისი იმედის აღობრძობა, არუ მის, რასაც ტარიელის ისტორიაში ვხვდებით; ადამიანი როგორც მეორე ადამიანის მსხენელი, ადამიანთა სულიერი სიახლოვე როგორც ყოფიერების ტრავმების დამძლევი ძალა - ფენომენი, რომელიც შემდეგ მთელი სისავთნი ტარიელის და ავთანდილის ურთიერთობაში იკვეთება; აქ იწყება ღმერთის ბუნების გაცხადება, იმის გამოძღვანება, რომ ღმერთი უსახვროდ მოწვევალა ადამიანისადმი და არ შეიძლება არ სურდეს მისი ბედნიერება ამქვეყნად - ამ აზრის მხატვრული შემოქმედება და დამკვიდრება რუსთაველისთვის არსებითი შემოქმედებითი მიზანია; აქ ჩნდება ბოროტი, ეშმაკეული ძალის მოტივი, რომელიც თავიდან ბოლომდე გასდევს ნაწარმოებს.

მთელი პოემა თინათინის მიერ თავიდანვე ჩამოყალიბებული იდეის გამოხვლა და დეტალურებად წარმოდება. "ვეფხისტყაოსანში" გაშლილია თინათინის რატისისტური მსოფლმხედველობის კვამლიანობის თანდათანობითი გამოჩენისთვის, მსოფლმხედველობის თანდათანობითი აღხვევების პროცესი, რომელსაც პრაქტიკულად ავთანდილი წარმართავს და ახორციელებს.

ეს პასაჟი, რომლის მიზანდასახულობა, ერთი შეხედვით, უბრალოდ სიუჟეტის მოძრაობაში მოყვანა, ინტრიგის გაკანკა და მითხვლის ცნობისმოყვარეობის გამოძვარება, სინამდვილეში არსებითი მხატვრული მოტივების შემკვლეა. იგი ნაწარმოების დასაწყისშივე გვანიშნებს, რომ ეს ნაწარმოები ფუნდამენტური მსოფლმხედველობრივი პრობლემების - ღმერთის და სამყაროს ბუნების, ღმერთის, სამყაროს და ადამიანის ურთიერთმიმართების, ადამიანის ყოფიერების ძირეული ტენდენციების ღრმა მხატვრული გაახრებაა.

თინათინის ბუნება

...თინათინის სახე აქ, ერთი მხრივ, მეფური სიმკაცრით და დიდებულებით არის აღბეჭდილი, მეორე მხრივ - ეროტიკულობით: "გამოცვილას ტანსა ემოსნეს ვარყუნი უსაპირნი". თინათინი თითქოს მთელი თავისი ძალით და მომხიბვლელობით ცეხადება ავთანდილს იმ მომენტში, როცა მას პირველად უნდა ესაუბროს სიყვარულზე და თანაც მძიმე დაკავლება უნდა მისცეს. თავისი ეროტიკული იგრით თინათინი საკუთარი ინტიმური სამყაროს კარს უღებს ავთანდილს, სიახლოვეს პირდება და ამით კიდევ უფრო ატყვევებს.

ამვე ღრის თინათინის შეუქვლად უჭირავს თავი. მისი სასუბარი ავთანდილთან თავიდან ქვეშევრდომისადმი მეფის იმპერატი-

ული მიმართვა უფროა, ვიდრე მიჯნურთა ინტიმური დიალოგი. თინათინის უპირატესი მდგომარეობა აშკარაა და თვითონაც საგანგებოდ უსაშინა ამას სახს. იგი, შეიძლება ითქვას, ამაღლის კიდევ ავთანდილს თავის კეთილგანწყობას: "მიკვირე მოგხვარე წამის თაფლად საქმე შენგან საქველი რად". თავიდან იგი ზავსაკონის არა თავის სიყვარულზე ავთანდილისადმი, არამედ ავთანდილის სიყვარულზე მისადმი, ავთანდილის სასიყვარულო ტანჯაზე. თინათინის დამოკიდებულება ავთანდილის სიყვარულისადმი ჯერ მეფური წყალობის ხასიათი აქვს. მხოლოდ შემდეგ ამხვს თინათინი საკუთარ სიყვარულს და აღმოჩნდება, რომ მისი ამაგი სიცივე და თავშეკავება დრამატულად მძაფრ განცდას ფარავდა ("შენი მკვიდრეს სიყვარული, გულსა დანა საქმარო").

თინათინის იერის მსგავსად ორგვარია მისი უფლებამოსილება, დაკავება მისცეს ავთანდილს: იგი ავთანდილს უცხო მოყმის მეტნას ავალებს როგორც მეფე და როგორც მიჯნური. თინათინი ძვირად აფასებს თავის სიყვარულს, თვითონაც ირთულებს და მიჯნურსაც ურთულებს ბედნიერების მოპოვებას. არადა, თინათინის და ავთანდილის ბედნიერება ძალიან იოლად შეიძლება იქნეს მიღწეული, თინათინი მეფეა და მას არაფერი უშლის ხელს თავის მიჯნურზე სწრაფად დაქორწინებას - როცა თინათინი გაამეფა, ფაქტობრივად როსტკევანს, ფრანკლინსგან განსხვავებით, თავის ქალიშვილს საკუთარი გრძობის კარნახის მიხედვით არჩევს უფლებაც მინაწი. მაგრამ არ შეიძლება, რომ მან და ავთანდილს იოლად, უტანჯველად დაიკვიდროს ბედნიერება; ბედნიერებას ის ტანჯავს ღვსს, რომლის გამოვლელ მის მოსაპოვებლად ხდება საჭირო. ასე ითხოება პოემის მილიან კონტექსტში თინათინის მიერ ავთანდილისთვის დაკავების მიცემის საზრისი: შეხედულვდა, რომ ბედნიერება აუცილებლად ტანჯვით უნდა მოიპოვებოდეს, პოემის კონცეფციის მნიშვნელოვანი კომპონენტი (სხვათაშორის, მას ამავე თავში ავთანდილი გამოქვამს). თინათინმა იცის, რომ საყვარელი ადამიანის გულისთვის მთელი საქმის აღსრულება აღრმავეს და განამტკიცებს მიჯნურის გრძობას: "შენგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო გაამყარე, რომე დამხსნა შეტვირდება, ეშმა ბილყი ასაპყარე". სიმწიფეზე, ტანჯავაწყობა, მსხვერპლავება წარმოებს სიყვარულს; სიყვარული მოითხოვს სიყვარული ადამიანისთვის თავდადებას და ტანჯვის არიდებას; მიჯნურთა თავდადებათ უნდა დამტკიცდეს, რომ მისი სიყვარული ნამდვილია და თვითონაც სიყვარულის ღირსია.

მაგრამ თინათინის მიერ ავთანდილისთვის უცხო მოყმის მოძებნის დაკავება არ არის უბრალოდ საბაბი საიმისოდ, რომ მათი სიყვარული გაღრმავდეს და გამაძაფრდეს, რომ ავთანდილის ღირსება გამოიკვლინა და მას დამისახუროს თინათინის სიყვარული. თინათინი გულწრფელად და ღრმად აწუხებს, რომ უცხო მოყმის ვინაობა გაურკვევლობა დარჩა. იგი იტანჯება (თავის მდგომარეობას ახასიათებს ცნებებით "ჭირი", "შეჭირება"), საკონტექსტში ჩაჯარვნილი, მოხუცება აქვს დაკარგული. "გახსოვს, ოღეს შენ და როსტკის მინდორს მხეცი დავგვხვია, ვნა ვენასა უცხო ვინმე, რომელი ცრემლი მოგვხვო? მას უკანით ეკნება მან მისას ასრე დამხოვია, შენ ვენეკუი მონახვასა, კიდით კინა მოვლახო ცა". თუ როსტკევანი საკომოდ აფილად დამშვიდა, როცა თინათინის ჩავნებთ დაიდგარა, რომ უცნობის გამოჩენა გაუნჩინარებაში ღმერთის ხელი არ ურევია, ირწმუნა და აღარ აშფოთებს, რომ უცნობი ეშმაკეული იყო, თინათინს გაუკვებარი მოვლენის ასეთი ახსნა უკვე არ აკმაყოფილებს. მას სურს ბოლომდე ჩაწვედეს საიდუმლოდ, არ შეუძლია შეგუოს გაურკვევლობას. თინათინის ცნობისწაღდება უნდა მიიღოს პასუხი უშინშეწველოვანეს კითხვაზე, შესაძლებელია თუ არა ბოროტების, დემონური ძალის დათორუნვა. ამას ვაფიქსირებინებს ის, რომ მეფურად მიწვეული არსების მიერ გამოკვლილი ძლიერება და დამოუხვებლობა, ადამიანთა ცხოვრებაზე მისი ნებისმიერ ღროს მოსალოდნელი ამფორიაქებელი ზემოქმედება, მისი დასუსტებლობა, არუ ადამიანების უღრობა მის წინაშე ეწინააღმდეგება თინათინის მიერ დაბეჭდვითი გამოქვლამ ახსოვლურად იმედთან, რ-

ტიმისტურ თვალსაზრისს, რომ ადამიანისადმი კეთილგანწყობილ ღმერთს ბოროტება არ შეუქმნია ("ბოროტიმცა რად შექმნა კეთილისა შემოქმედსა?") - თუ მართლა ასეა, მაშინ ბოროტება უფრო სუსტი უნდა იყოს, ადამიანებს უნდა შეეძლოთ ბოროტი სულის დაძარცვება. და თინათინი ავთანდილისგან სწორედ ამას მოითხოვს: "უშმა ბილწი ასაკარე". არსებითად ავთანდილი ასრულებს კიდევ ამ ურთულეს, მეტაფიზიკურ დავალებას - მის მცდელობათა შედეგად, საბოლოო ანგარიშით, ექმნება ქაჯეთი, სრულად მარცხდება ბოროტება...

თინათინი შემოთვლება მაშინ, როდესაც შევიდლება როსტეკანი, შვალი სულიერ მოძრაობას იწყებს იქიდან, სადაც გაჩერდა მამა. ახალი თაობის ადამიანებს - თინათინს, ავთანდილს ახალი მსოფლმხედველობა, მისწრაფებები, ინტერესები, ახალგაზრდული რადიკალიზმი შემოაქვთ სამყაროში. თინათინის მოთხოვნა სწორედ რადიკალიზმია - ექმნის დათრგუნვა, განადგურება. ანუ ის, რაც როსტეკანს ფიქრად არ მოხდის, თინათინის ძლიერი მიზანსწრაფვის საგანია.

თინათინი უშვებს ერთგვარ კომპრომისს, არ გამოირცხავს, რომ ავთანდილმა ვერ მოიხელთოს დემონური არსება ("ვერა კპოკებ, დავიჯერებ, იყო თურმე უჩინარი"), მაგრამ აშკარაა, რომ ამგვარი შედავითით სარგებლობა ავთანდილს თავისი ღირსების შეუღახავად არ შეუძლია.

თინათინის მიერ ავთანდილისთვის დაკალების მიცემის მოტივირება არ ამოიწურება იმით, რაც ითქვა. იმაში, რომ უცნობი ბოროტი სული იყო, თინათინი დარწმუნებული არ არის, ის მხოლოდ ვარაუდობს ასე. როგორც ჩანს, იგი აგრეთვე ვარაუდობს, რომ უცნობი შესაძლოა მიჯნურიც ყოფილიყო. თინათინის ცნობიერებაში უცხო მოწყე აღიბეჭდა როგორც ტანჯული - მტირალი, ცრემლების მღვრელი: "ყმა გენაზა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეზოცა..." თინათინის ეს სიტყვები სულ ოთხი ტაქტით არის დაშორებული ავთანდილისადმი მისი ამ მიმართვისგან: "ვიცი, რომე გაუწვევლად თვალითა ცრემლი გასეტყვია, შეუპყრინარ სიყვარულსა, შენი გული დაუტყვია". პოემაში ტირილი, ცრემლი განუყოფელია სიყვარულისგან და, როგორც ვხედავთ, თინათინიც ცრემლის ღვრას სიყვარულს "გამოსაცნობ ნიშნად" მიიჩნევს. ამდენად, საფუძველი გეაქვს ვიკულისხმით, რომ თინათინი აწუხებს ეჭვი, ხომ არ იყო უცნობი მიჯნური და ვერ ურიდებდა იმას, რომ მიჯნური ასეთი სიმწერი იყოს სასესე. შეიძლება ჩავთვალოთ, რომ აქ ჩასახულია მიჯნრთა ურთიერთთანაგრძნობის, სოლიდარობის მოტივი, რომელიც დიდი მნიშვნელობის მქონეა "ვეფხისტყაოსანში"...

"არილი"-ს დღევანდელ ნომერში თანამედროვეობის ორი ყველაზე საბელოვანი ავსტრიელი მწერლის, თომას ბერნჰარდისა (დ.1931) და პეტერ პანდკეს (დ.1942) ნაწარმოებებია წარმოდგენილი. მათ შემოქმედებას ქართველი მკითხველი მეტ-ნაკლებად კარგად იცნობს - სამწუხაროდ მხოლოდ რუსულ ენაზე გამოცხული კრებულებისა და ავსტრიული პროზის ანთოლოგიების წყალობით, და დღეს შემოთავაზებული ეს მცირე პუბლიკაციაც სწორედ ამ ხარვეზის შევსების მოკრძალებულ ცდას წარმოადგენს.

იმედს ვიტოვებთ, რომ უახლოეს მომავალში მკითხველი თემატურ ნომერსაც იხილავს, რომელიც მთლიანად 90-იანი წლების ავსტრიულ ლიტერატურას მიეძღვნება.

თომას ბერნჰარდი

ორი ალმზრდელი

ყოველი დღის ნაშუადღევს ერთად ვსიერნობდით მე და ახალი ალმზრდელი. უკვე ჩვეულებაშიც გადაგვეზარდა. მაგრამ უცნაური ის იყო, რომ ერთმანეთს ხმას არ ვცემდით, მღუმარედ მივადივდით გვერდი-გვერდ. და აი დღეს, ჩემდა გასაკვირად, ალმზრდელი, თითქოს და ლაპარაკის საჭიროება ახრჩობდაო, მოულოდნელად ალაპარაკდა: "ყოველთვის მინდა რაღაც ვთქვა, მაგრამ არ შემიძლია, საუბარი არ მეჩერებება". ჩემთვის უცხო არ იყო ასეთი რამის მოსმენა. ხომ არიან ადამიანები, რომელთაც უშიშით სხვებთან საუბარი. ვგრძნობდი, როგორ იტანჯებოდა, სიტყვებს ეძებდა, ყოველ წინადადებას წონიდა, შიშობდა, კანკალებდა, აზრებს ძლივს ალაგებდა: "კაი ხანია ასე ვიტანჯები. არადა უფლება არ მაქვს ამდენი ხეპრეს წინაშე დაბნეულობა გამოვამჟღავნო. ჩემი რთული, პირფენული თვისებებიდან გამომდინარე, აბსოლუტური დუმბილისთვის ვარ განწირული. ლაპარაკისას საშინელ უხერხუ-

ლობაში, სასაცილო მდგომარეობაში ვვარდები და ვიტან-
ჯები. არ გამომდის ეს ბაბაი ამა თუ იმ სიტუაციაზე,
ფერებზე, ბუნების ეკონომზე, სხვადასხვა ექსცესებზე, ნა-
კითხულ და ნაუკითხავ წიგნებზე, ათასგვარ სისულღე-
ებზე, საკუთარ უმიჯობაზე, აღსაზრდელთა საზოგადო-
ქცევასა თუ სწავლაზე, ჭამაზე, ძილაზე, სინამდვილეზე,
ტყვიერზე თუ უღრანი ტყეების უსასრულო გზებზე,
უუნარო ვარ გამოვთქვა რაიმე აზრი თუ შენიშვნა". ისე,
კაცმა რომ თქვას, საუბარი მინც მცდელობაა, საშუალებ-
აა დროის გაყვანისა და არანაირი კავშირი არა აქვს
ურთიერთგაგებასთან. ჩვენ დავედივართ, ვსეირნობთ ამ
ბერ-მონაზონთა მთაზე - და ვერც ერთი, ფიქრებში გარ-
თული, საუბრის ნაშთწყებას ვერ ვხედავთ, უფრო სწო-
რად, ვერ ვიტანთ ლაპარაკს. ის იქნებ თავს ვერ ვუტყ-
დებით, რომ სალაპარაკო არც არაფერი გვაქვს. ასე დავე-
დივართ, ვსეირნობთ და არასოდეს სურვილიც კი არ
გაგვქინია გავსაზრებოთ ერთმანეთს. ჩვენ როცავე ის-
თები ვართ, ყველანაირ თემებზე საუბარს რომ ვაჭრები-
ან, იმ მომავლდენებელი შიშის გამო, ვითუ რაიმე დიდ
სისულღეში გამოვიჭიროთ ერთმანეთი, ის აზრების გა-
მოთქმისას შემინჯნები დავიძისაზურითო.

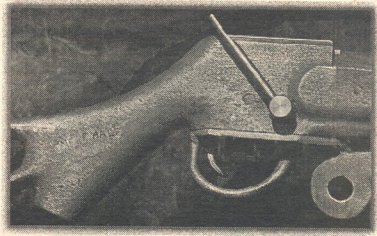
ახალი აღმზრდელის პიროვნებისადმი გამომდინარე და
ჩვენს შორის არსებული ურთიერთობის გამოც, ამ "ალ-
სარებამ" ცოტა არ იყოს შემაფიქრინა.

შუადღის გავკეთილებს შემდეგ ფანჯარასთან ვიდე-
ქი, სადინავს ლუდის ქარხნის კედლები მოჩანდა. ცოტა
ხანში ისიც შემოიერთდა. საშინლად გადაღლილი და
ფერმკრთალი ჩანდა, გამოჰგანა მისმა გასაკვირვებულმა
სახემ. მაგრამ კვლავ დუმდა, არ წუნუნებდა. მდუმარედ
მიუწყებოდათ დერეფანს. უცდრად ისევ ნაშთიყო: "ბავ-
შეობიდან ასე მჭირს: უმოწყალო, თანდაყოლილი უძილო-
ბა მანუხებს. მდგომარეობა დღითიდღე მიუარესდება, არ-
ანაირი საშუალება არ არსებობს მასთან საბრძოლველად.
უძილობა მთელ სხეულსა და გონებას მინადგურებს, სიკ-
ვდილობან მახლობლებს. ახლაც ამან მაიძულა ხმა ამოშელო.
წარმოიდგინეთ, ვერც კიდევ ბავშვს, გადაბმულად ათი-
თორმეტი ღამე არ მძინებდა. მოზრდილმა ადამიანმა ვე-
რც რაიმეტი მაინც ახსნას უძილობის მიზეზი. გამოფიტულ
ბავშვს კი აბა რა შეუძლია".

ჭიჭკარს მივგახსოვდები, აქედან ხელისგაუფიქრი მო-
ჩანდა მივლი ქალაქი. "ახლა, ახლათ, ისევ მარჯვნივ წა-
ვა, - გავიფიქრე ჩემთვის, - რატომ დადის სულ მარჯვ-
ნივ?" უნდა გადავყე. შეუჩინა და მარცხნივ ველარ მიდის.
იქნებ მე რომ წავიდე, გამოამყვებს, ესეც ხომ უსუსტია ჩემ-
სავით. რამდენი კვირაა უკვე სულ მარჯვნივ მიდის და
მეც უკან დავეჭობი.

რატომ? ახლა მე წავალ მარცხნივ და ამან მიდის უკ-
ან, ყოო რაც მის ჭკუაზე ვიარე. შეიძლება ჩემი, განზრ-
ვდელი უშბო, უწერტნობო უკან დევნით ზიანსაც ვაყე-
ნე. ურადილად გაგმედილობა არ ჰყოფნის მარცხნივ იარ-
ოს. სჯობს მე გაგაბედინო... ცოტა ხნის დუმილის შემდეგ
კვლავ განარაო: "ჩემს უძილობაზე რომ მოგახსენებ,
სწორედ ამასთან დაკავშირებით მინდა მოგიყვებოთ ერთი
ამბავი. თქვენც იცით, ვიდრე აქ მოვიდოდი, ინსტრუქში
ვმოლავნებოდა. ჩემი ცხოვრების ყველა უბედურება ჩემს
უძილობასთანაა დაკავშირებული. ეს ამბავიც ამით და-
ინყო. ვერაფრით ვიძინებდი. რა არ ვიღონე, საძილე აბ-
ებიც კი დავიკვი. მაგრამ არაფერი მშველდა. საწამარიც
გასვნივად ვაფრებოდი, მეგონა დადილო-დაქანცულს მინც
ჩამეძინება-მეთქი, ხან კითხვას ვაყოლებდი გულს, მაგრამ
არა. ეგონებოდა აზრები მიტრიალებდა თავში: "იმით
სძინავთ და მე... ყველას, ყველას სძინავს ირგვლივ, მე კი
ვერ ვიძინებ".

ინტერნატში გამეფებული უძირო სიმშვიდე ხომ სულ
მაცოფებდა. ღამით მთელ ინტერნატს, აღსაზრდელთა თუ
აღმზრდელს ეძინა, მე კი მტანჯავდა ეს უსასრულო, მო-
მაკვიდრებელი ღამეები. გამოსავალიც არა დავიხსენებ.

წარმოიდგინეთ, გადაოდა კვირები, თვეები, და ვერ
ვიძინებდი. ისეთებც არიან, ტყუილბრალად რომ ამტ-
კიცვენ, ღამით ვერ ვიძინებთ, სინამდვილეში მშვენიერ-
ად ვიძინებთ. მე კი მართლა არ მეძინა თვეების განმავ-
ლობაში. ერთი სქელი რვეული მაქვს, ჩანანერებს ვანარ-
მოებ. შავი ხაზით აღვინიშნავ უძილო ღამეებს, შავი წერ-
ტილით კი იმ ღამეებს, როცა მეძინა. იმედია ჩანანერე-
ბის სისწორეში ეჭვი არ შეგეპარებათ. იმ ღამით, კვლავ
ამაფორიატა რაღაცამ, გვრძნობდით, მორიგი უსამომეგნა
მახალღვედებოდა, არ მეძინა. ჩემს წინ კლდესავით ვეიუ-
ტი კედელი აღმართულიყო. ათასნაირ ხრტეს მივმართე,
რომ როგორმე ჩამძინებოდა. ხან წიგნს ვფურცლავდი
უაზროდ, შიშითა და კანკალით (სამედროეში წიგნი იყო
შეზოფრენის შემთხვევებზე, მისი დახმარებით უძილობის
მიზეზთა დადგენაც შეიმდგებოდა)... დახლოებით 2 საათ-
ზე დალილოდებოდა მძვინა და ჩამეძინა. უკვე გითხარით,
კაი ხნის უძილო ვიყავი, თავს ოცნების უფლებასაც კი
ვერ ვაძლევდი, რომ ოდესმე ჩამეძინებოდა და არ, ის იყო
ჩამეძინა, რომ... უცრად ტყიდან გამოვარდნილი მხეცის
ველურმა ღრილობა გამომაღვინა... ასე გრძელდებოდა
რამდენიმე კვირა... ყოველ დღე, ერთსა და იმავე საათზე,
ჩამეძინებოდა თუ არა, ეს ხმა მაღვიძებდა... მთეი ჩემს
ფანჯრებთან მოდიოდა და თეთრ თოვლში რაღაცას ეძ-
ებდა... დღემდე არ ვიცი, რა ცხოველი იყო. ძალია არ
მყოფნიდა სწოლოდან წამოვდგარიყავი, ფანჯარასთან
მივსულიყავი და გადამეხედა... არ ვიცი, რა ცხოველი
იყო, მაგრამ ფატკია, ძილს მიწნარებდა... ჩამეძინებოდა,
გამაღვიძებდა... და ასე, მივლი 36 დღის განმავლობაში
(ამას ჩემი ჩანანერებიდან ვადაგენ)... 37-ე ღამეს, ცივი ზამ-
თრის ბნელ ღამეს კვლავ ჩამეძინა უძილობით გასავათე-
ბულს, მაგრამ მალევე გამომაღვინა ფანჯარასთან მოს-
ული მხეცის ხმამ. ანგარიშმოუცემლად წამოვდექი, გამოვი-
ლე რვეილვერი, მთელი ცხოვრება ბალიშის ქვეშ რომ მე-
დო, ფანჯარას მივუხსლოვდი, პირდაპირ თავში დაეფიქრი-
ნე და ვესროლე".

ჩვენ უკვე ლუდის ქარხნის კედლებზე ვიდექით და აქ-
ედან გადავცქეროდით ქალაქს.

"რალა თქმა უნდა ყველას გაეღვიდა - აღსაზრდელე-
საც და აღმზრდელეებსაც, ინტერნატის დირექტორსაც კი.
ფანჯრიდან ვხედავდი, როგორ მიჰქინებდა დაჭრილი
ცხოველი. ჩემს სახელსაც მოგვარი ყური, "კარგი ნასრო-
ლიაო", - თქვა ერთმა აღსაზრდელმა. უკვე ვიცოდე ინ-
ტერნატს დამატყობენებდნენ... მძლუს ინსტრუქში... მაგრამ
იმის თქმა მინდოდა, რომ ახლაც, აქ, ზალცბურგში, რა-
ღაც ახალი უბედურების მოახლოებას ვგრძობ... გთხოვ
მომიტყვიეთ, ძვირფასო კოლეგა...

გერმანულიდან თარგმნა მადია შინაიანა

მე სვილოს ძვლის კოშკის ბინადარი ვარ

ლიტერატურა ჩემთვის უკვე დიდი ხანია იქცა თვით-შემეცნების თუ არა, ყოველ შემთხვევაში გარკვევის, რაღაცის ცხადყოფის საშუალებად მაინც. ლიტერატურის სინამდვილემ ყურადღებანი და კრიტიკული გაზიარება ჭეშმარიტი სინამდვილის მიმართ. მასწავლა ის, თუ ვინ ვარ და რა ხდება ჩემში.

მას შემდეგ, რაც მე - როგორც მკითხველი და მწერალი - მივხვდი ლიტერატურის მნიშვნელობას, მის მიმართაც ყურადღებანი და კრიტიკული შევიქცინე; ეს ლიტერატურა კი თავის მხრივ სინამდვილის ნაწილს წარმოადგენს. ლიტერატურული ნაწარმოებისგან ჩემთვის რაღაც ახალს ველო, რაც მცირედით მაინც შემეცვლის; მოულოდნელს, იმას, რასაც აქამდე ვერც კი მივიჩნევდი არსებობის ცნობიერ შესაძლებლობად, ვერ წარმოვიდგენდი ხედვის, სიტყვის, ფიქრისა და ყოფნის ამ ახალ საშუალებას. მას შემდეგ, რაც მივხვდი, რომ ლიტერატურის წყალობით თავიდან შეიძლება შევეცვლიყავი, უფრო მეტი იმედი გამიჩნდა იმის, რომ ლიტერატურა ახალ შესაძლებლობებს მომცემდა ჩემი ნაკლოვანი არსებობის სრულყოფისათვის. ლიტერატურისგან სამყაროს შესახებ არსებული ყველა საბოლოო, დასრულებული თვალსაზრისის უარყოფას მოველი და რადგან იმასაც მივხვდი, რომ ცვლილებებთან ერთად ცნობიერი არსებობის ახალი საშუალებებიც იშლებოდა ჩემს თვალწინ, ერთ რამეში დავრწმუნდი, კერძოდ კი იმაში, რომ ლიტერატურის მეშვეობით სხვების შევეცადე იყო შესაძლებელი. სამყაროს შესახებ ჩემი წარმოდგენა ხშირ ბევრი რაიმე შევეცალა კლასიკაში, ფლობერმა, დოსტოევსკიმ, კაფკამ, ფოლანერმა, ბროკერმა.

ახლა კი მე - როგორც მწერალსა და მკითხველს - აღარ მაგაოვინებს სამყაროს ასახვის არსებული შესაძლებლობები. ნებისმიერი შესაძლებლობა, მე მგონი, მხოლოდ ერთხელ აშარტება. მისი მიზანდასრულებული ხდება. მეორეჯერ გამოყენებული ასახვის მოდელი ახალს არაფერს გვქნის და საუკეთესო შემთხვევაში ვარაუდის წარმოადგენს. გამოსახვის ესა თუ ის მოდელი პირველად გამოყენებისას შესაძლოა რეალისტური იყოს,

სხვა დროს კი იგი მანიერისტული და არარეალისტური მოგვეჩვენება, თუნდაც ისევ რეალისტრად იწოდებოდეს.

ასეთი მანიერისტული რეალიზმია გაბატონებული დღეს გერმანულ ლიტერატურაში. ყოველთვის ავიწყდება, რომ სინამდვილის ასახვის ერთხელ აღმოჩენილი მეთოდი დროთა განმავლობაში კარგავს თავის მნიშვნელობას. ამ მეთოდს ახლიდან ვერ გამოვიგონებ, ამიტომაც მას გაუცნობიერებლად იყენებენ. ერთი სიტყვით, მეთოდს ბუნებასთან აიგივებენ. რეალიზმის ერთ-ერთი ხერხი, მაგალითად აღწერა, ერთადერთ ბუნებრივ ხერხად მიაჩნიათ. ასეთ ლიტერატურას "სადას", "ბუნებრივს", "უბრალოსა" და "საქმიანს" უწოდებენ. სინამდვილემ კი ამ ტიპის ლიტერატურა იმდენადვე არაბუნებრივი, როგორც ნებისმიერი მისი წინამორბედი ლიტერატურა: ეს მეთოდი მხოლოდ მწერლებისა და კრიტიკოსებისთვისაა ნაცნობი, ასე რომ, ისინი ვერც კი გრძნობენ, რომ ამგვარი აღწერები ბუნება კი არა, მეთოდიც, რომელმაც საბოლოოდ გაიკავა გზა და დამკვიდრდა. იგი აღარაა კრიტიკული სინამდვილესთან მიმართებაში, არამედ საზოგადოების მოხმარების საგნად იქცა. ეს მეთოდი არანაირ წინააღმდეგობას არ უწევს მკითხველს, ვერც კი გრძნობს მას, ვერ ამჩნევს, ანუ იგი საბოლოოდ განსაზოგადდებრივად, შაბლონად იქცა. ამან თანამედროვე, ტრივიალურ რეალიზმამდე მიგვიყვანა.

ყველგან ხდება, რომ ესა თუ ის მხატვრული მეთოდი მრავალჯერადი გამოყენების შედეგად დროთა განმავლობაში სულ უფრო უშეგება და ბოლოს სრული ავტომატიზაციის დონეს აღწევს - ტრივიალურ, გამოყენებით ხელსაწყოებაში, რეკლამაში და მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებში. ბუნებრივად რომანში ძალზე ხშირად შეხედებით შინაგან მწერლობას; მილიონობით ავტორი მუშაობს მონტაჟის ტექნიკით. იგივე "ტენდენციები" შეინიშნება კომიქსებშიც, კონკრეტული პოეზიის ცალკეული მიგნებები კი რეკლამაზე გაითავსება. მეორეხარისხოვანის ხაზგასმის ხერხი - პირველხარისხოვანის მიჩქმალვის მიზნით - ახლა ფართოდ გამოიყენება ტელევიზიაში. ახალი ამბების მიმოხილველი რომელიმე ავტორი ან სვეტის ნამყვანი "მპოეტიკიდან" უფრო უშუალო და ოსტატური სიტყვების თამაშს გვაფაზობს, ვიდრე ამაში განაფული პოეტი. როცა ხერხი იმდენად ცვდება, რომ შეუძლებელი ხდება მისი აღქმა, მას ყველაზე დაბალ დონეზე იყენებენ, მანერად იქცევა. ცოცხალმა მეთოდმა ყირაზე უნდა დაეყენოს ყველაფერი, რაც აქამდე იყო ცნობილი, უნდა გაჩვენოს, რომ სინამდვილის ასახვის კიდევ ერთი საშუალება არსებობს, უფრო სწორად, არსებობდა, რადგან ერთხელ გამოქვამულმა მან უკვე ამოწურა თავი. საუბარი იმაზე, რომ ამ შესაძლებლობას კი არ უნდა მივბაძო, არამედ მასთან გაცნობისთანავე სევანარად უნდა იცხოვრო - თუკი მკითხველი ხარ და სხვა შესაძლებლობები იქიო - თუკი მწერალი ხარ. ასე მაგალითად, ჩემთვის ახალი მეთოდის ძიება უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ნედლი მასალის მოპოვება ცხოვრებდან, ყველანაირი მეთოდის გარეშე ცხოვრება, როგორც ცნობილია, თავად ყველაზე კარგად ქმნის ისტორიებს, ერთია, მან წერა არ

მანიხისტი

იცის.

გარკვეული დროიდან მოყოლებული, ლიტერატურა, რომელიც დღეს იქმნება, ჩემთვის მიუღებელი გახდა. როგორც ჩანს, საქმი იმაში გახლავთ, რომ იგი მხოლოდ ნაცნობი აზრებისა და გრძნობების შესახებ მაუწყებს ნაცნობი ხერხებით, ანუ აზრები და გრძნობები მხოლოდ ამგვარი ხერხების წყალობითაა ჩემთვის ნაცნობი. მე ვედღარ ვიტან ისტორიებს ლიტერატურაში, როგორი ფანტასტიური და ოსტატურიც არ უნდა იყოს იგი. მე მირჩევნია ისტორიები ტრამვაიში, კაფეში და ბუხართან მოვისმინო. იმ ისტორიებზეც არ მიმდის გული, სადაც თითქმის არაფერი ხდება, მაგრამ ისტორიის ფიქცია ხომ მაინც არსებობს, გაუცნობიერებლად, უკონტროლოდ. ეს "ვეღარ ვიტან ისტორიებს", უპირველეს ყოვლისა, ემოციური მოვლენაა, ახლა უბრალოდ მაღიზიანებს ნებისმიერი სახის ფანტაზიონი. მაგრამ შევაძწინე, რომ ჩემთვის გამონაკონი, დანტაზია სულაც არაა უშთავრესი ლიტერატურაში. დანტაზია მე თვითნებურ, უკონტროლო და კერძო საქმიანობად მიმაჩნია. იგი მოგაკადდნის ხოლმე, უკეთეს შემთხვევაში გვართობს, მაგრამ თუკი დანტაზია მხოლოდ გართობის საშუალებად იქცევა, მე უარს ვიტყვი ასეთ სეირებზე. ნებისმიერი ისტორია ჩემ საკუთარ ისტორიას მაინცნებს ხოლმე, გამონაკონის შემკვობით მაინცნებს ნავეურყო ყველაფერს, რაც ჩემში ხდება, ყურადღება არ მივაქციო საკუთარ მდგომარეობას, სამყაროს, რომელშიც ვცხოვრობ. თუკი ისტორიით რაღაც ახლის თქმა ხდება საქმით, მისი ამ მიზნით გამოყენება კიდევ უფრო გამოუსადეგარ, მოძველებულ ჭეიხად მესახება. გამონაკონი, როგორც სამყაროს შესახებ არსებული ჩემი ინფორმაციის საშუალო აღარ მჭირდება, ხელს მიშლის. და საერთოდაც; ლიტერატურის პროგრესი, მე მგონი, ზედმეტ გამონაკონზე უარის თქმაში მდგომარეობს, ზერ თანდათან უნდა დავმორიდეთ ფუჭ დანტაზიებს. სულ უფრო ნაკლებია ამგვარი საშუალების არსებობის აუცილებლობა, ისტორია, როგორც გამონაკონი, ზედმეტი ხდება, მინშენლოვანი მხოლოდ გამოცდილების ასახვაა - ენობრივი თუ არაენობრივი გამოცდილებისა - და ამისთვის უკვე არაფრის გამოჩენა აღარ გვჭირდება. ერთი შეხედვით ლიტერატურა ამის გამო კარგავს თავის ხიბლს, რადგანაც ავტორი უკვე აღარ აჩქებს მკითხველს შარბალკას, მაგრამ ამ შემთხვევაში მე საკუთარი გამოცდილებიდან გამოვიდვარ, რადგან როგორც მკითხველს, არანაირი შარბალკა არ მჭირდება. არც ენ. "საქმის ყურში ჩადგომა" მაინტერესებს და არც გადაცემული წინადადებები. ყოველი წინადადება თავისი დასაბამიერი არსებით უნდა წარმოვიდგოს.

ამიტომაც, რეალისტური მეთოდი, რომელიც დღესდღეობით ისევ დომინირებს, მოძველებული მგონია... მე, როგორც მწერალს, სრულიად არ მაინტერესებს სინამდვილის ასახვის ან ათვისების ამოცანა, ჩემთვის მთავარია საკუთარი სინამდვილე ვაჩვენო (თუნდაც აუთვისებლად). სინამდვილის კვლევა და ათვისება (არც კი ვიცი, რას ნიშნავს ეს) მეცნიერებისთვის მიმინდვია, რომლებიც თავიანთი მონაცემებითა და მეთოდიკით (სოციოლოგიური,

სამედიცინო, ფსიქოლოგიური, იურიდიული და ა.შ.) შეუძლიათ მასალა მომართონ ჩემი სინამდვილის შესახებ. არაფრად მიმაჩნია ისეთი სინამდვილები, რომლის თანახმადაც, თითქმის ლუკის განმდვილებზე გაცლებით მეტს მოგვითხრობდეს, ვიდრე "რომელიმე სქელტანინი სამეცნიერო წიგნი". გეორგ თრაკლის ლექსები კანსარ შაუზერის შესახებ, არაფერი ამდაგვარი არ გამოიკა, იორსკი ანსელებ ფონ ფლირბახის სიტყვებიდან ერთ ძალიან დიდი ინფორმაცია მივიღე, არამხოლოდ ობიექტური მონაცემების თვალსაზრისით, არამედ ჩემი სინამდვილისთვისაც. რაც შეეხება იმ სიტუაციას, რომელშიც მე ვცხოვრობ: სულაც არ მინდა, რომ მასში ყველაფერი სახელდებული იყოს, უბრალოდ მთავარია, ყველაფერმა ფიქრის წნეხში გაიაროს. ჩემი სურვილი იქნებოდა, რომ ეს ჩემი სინამდვილე ჩემს მიერვე გამოყენებულ მეთოდში ამოიყენოს მკვებვლა. ამიტომაც არ მიყვარს გამონაკონი, ისტორიები (მათ შორის დანანვერებული და ერთმანეთში არაუელი ამბები) და რომ დანტაზიის მეთოდი სულაც ძალიან მუდროს ნიშნავს, მონქსრიგებულსა და უხმსად იდილოდრის. ასეთი მეთოდი ჩემთვის შესაძლებელია მხოლოდ როგორც რეფლექტორული თვითთარყოფა: ისტორია, როგორც ისტორიის დაცნვა.

თუმცა ნორმატიული ლიტერატურათმცოდნეობა მათ, ვინც უარს ამბობს ისტორიების თხრობაზე და ხელს სამყაროს ასახვის ახალ მეთოდებს ეძიებს, "სპილოს ძლის კოშკის ბინადრებს", "ფორმალისტებს", "ესთეტიებს" უწოდებდეს. ამ აზრით მე თავს მართლაც სპილოს ძლის კოშკის ბინადრად მივიჩნე, რადგანაც ვფიქრობ, რომ იმ მეთოდებსა და სინამდვილის ასახვის იმ მოდელებს ვეძიებ, რომელთაც უკვე ხვალ (ან ზეც) რეალისტურს შეიძენენ, სწორედ მაშინ, როცა ისინი აღარ იქნებიან ასეთები, როცა მანერად, არაბუნებრივ მოდელებად იქცევიან; ისევე როგორც ახლა: გამონაკონი ისტორია ხომ ჯერ კიდევ სინამდვილის ასახვის ბუნებრივ საშუალებად მიამჩნია.

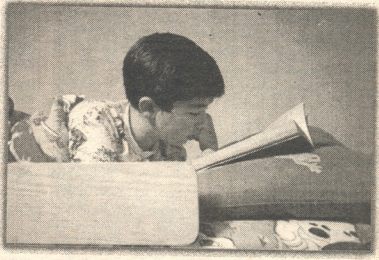
მაგრამ მე ახლა აბსტრაქციებში გადავუშვი და დამავინყდა დამესახელებინა მეთოდები, რომლითაც თავად ვმუშაობ. უპირველეს ყოვლისა, ის უნდა აღვნიშნო, რომ თემები არა მატეს, თემები, რის შესახებაც უნდა ვწერო... მე მხოლოდ ერთ თემაზე ვმუშაობ: საკუთარ თავზე. ვცდილობ თავი შევიმცნო, გავრკვე, რაც შეიძლება ღრმად ჩაწვედე საკუთარ თავს - ან არ ჩაწვედე - გავიგო, რას ვაკეთებ არასწორად; ან იქნებ სულ ტყუილად ვფიქრობ, რომ სხვებში "დაუფიქრებლად ფიქრობენ", მოქმედებენ და ლაპარაკობენ; ვცდილობ თავადაც ყურადღებით ვიყო და სხვებშიც ასეთებად ვქციო, ანუ უფრო მგრძობიარენი გახადო; სხვა სიტყვებით, მინდა სხვებმაც და მეც უფრო უსუსად და სენსიბილურად ვიარსებოთ, რათა ადვილად ვიპოვო საერთო ენა მათთან და უკეთ გავუგოთ ერთმანეთს. არ შემიძლია ანატირებული მწერალი ვიყო, რადგანაც არ ვიცი, რა არის არსებული პოლიტიკური ალტერნატივა (ნუთუ ანარქიზმი?). არ ვიცი, რაა საქმით. ვიცი მხოლოდ, რომ კონკრეტული დეტალების ჩასწორებაა საქმით და რაღაც სხვას, აბსტრაქტულს, მე ვერც დავისახელებო.

აქვე წავი

ზღაპარი-თავგადასავალი

ეძღვნება 1983 წელს ისფაჰანის ლიტერატურის ინსტიტუტის მიხედვით გამოქვეყნებულ ნაშრომს, რომლის დროსაც დაიწყო 85 ათასი საუკეთესო წიგნი ავტორი

თარგმანი ეძღვნება ნორინი მწიგნობრის ხანდრო გუაზარიას დაბადების დღეს. მითარგმნელი

სიმართლე გითხრათ, როგორც მწერალს, მე ეს არც მაღარდება.

ჩემი პირველი პიესის მეთოდი ყველა აქამდე არსებული მეთოდის უარყოფაში მდგომარეობდა. მომდევნო პიესის მეთოდი რეფლექსირება იქნება, საიდანაც იმას ავარჩევ, რაც ჯერ კიდევ გამოსადეგი იქნება დეატრისათვის. ის შობლიონი, რომ სცენა ხამყაროს ასახავს, ახალ პიესაში "მისოვლიო თეატრი" ყაიდაზე იქნება გამოყენებული. ყოველ შემთხვევაში, მე შევამჩნიე, რომ თეატრის შესაძლებლობები არ ამოწურულა, რომ ყოველთვის მოიძებნება კიდევ ერთი ახალი შესაძლებლობა.

ადრე არც რომანი წარმომედგინა გამონაგონის გარეშე. ახლა უკვე აღარ ვუჩივი ამ გაქვეყნულ წარმოდგენებს. რომანისთვის, რომელზეც ახლა ვმუშაობ, გამონაგონის გაგრძელებული ფორმებისთვის დამახასიათებელი სქემა ავირჩიე. ისტორია კი არ გამოვიგონე, არამედ ვიპოვე იგი. ვიპოვე მოქმედების გარეგანი კარკასი, უკვე მზა, დეტექტიურთან მიახლოებული სქემა მთელი თავისი გამომსახველობითი კლიშეებით: მკვლელობა, სიკვდილი, შიში, დევნა, ნაშება. ამ სქემაში მოვაქციე საკუთარი განსჯები, არსებობის წესი, ქცევები და ჩვეულებები. მივხვდი, რომ გამოხატვის ეს ავტომატიზმები ოდესღაც სინამდვილიდან იშვნენ, რეალისტური იყვნენ. თუკი მივალნე იმას, რომ სიკვდილის, შიშის, ტანჯვის ეს სქემა ჩემში, ჩემს ცნობიერებაში გავაცოცხლე, მაშინ ასეთ, რეფლექსიაში გამოხდელი სქემებით ნამდვილი შიშისა და ნამდვილი ტანჯვის ჩვენებასაც შევძლებ. ეს პროცესი მე კლიასტის დებულებებთან დაბრუნებდ მამანია, რომელიც მან მარიონეტების თეატრის შესახებ დანერგილ სტატიაში წარმოგივადგინა: ამგვარად, მე შევეცადე უპიროვნო ლიტერატურული სქემა ამერჩია და იგი არალიტერატურულ და პიროვნულ ... ნაწარმოებად მექცია. საქმე კლიშეების "განმარტვაში" კი არაა (ამას ყველა დაკვირვებელი მკითხველი მიხვდება), არამედ იმაში, რომ კლიშეს დახმარებით ახალ შედეგებს მივალწიო სინამდვილის (და ჩემ) შესახებ წარმოდგენებში: ეს იმას ნიშნავს, რომ ავტომატურად რეპროდუცირებადი მეთოდი კვლავ პროდუქტიული გახადო.

მომდევნო ნაწარმოებში, ალბათ სულ სხვა მეთოდი გახდება საჭირო.

თარგმან მამი მრავამიწვილამ

საქონი

ყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა... არც მკითხველი იყო, არც ბებო იყო...

ვიფაქით მე, ოცი-ოცდაათი გვერდი ზღაპარი და ერთი წიგნის გამყოფეული ბატონი. მის თავუბით ეკიდა ერთი ლამაზი აბრა, რომელზეც ეწერა: **ბიხროთი, ჟინგბას ნუ აწრეპო!**

როდესაც მალაზია ხალხით იყო სასვე, ამ აბრას ყურადღებას არავინ აქცევდა. მყოფელები ხან ერთ თაროსთან მიდიოდნენ, ხან - მეორესთან, წიგნებს არჩევდნენ და ურეფლანენ, მაგრამ მე ახლოს არავინ შეკარებოდა. იმ დღეებში, როცა მალაზიაში სისხლავათ იყო, ბატონი გამყოფეული თავისი გამადიდებელშუშმანი სათვალით მალაზიას აკვირებოდა, ოზრავდა და კანტი-კნტად შემოსულ მყოფელებს აფრთხილებდა:

- ბატონო, ქალბატონო, გთხოვთ წიგნებს...

შემდეგ დაამთნარება და თავს ჩაკინდრავდა. მყოფელები გვერდზე ისე ჩამივლიდნენ, ხელსაც არ შემახებდნენ ხოლმე. უკეთესი გადიოდა, მე კი ჯერ არავის გადაეშალე. და რაკი "ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა...", ერთხელ, ძალიან რომ მოვიწყინე, ღმერთს შევლაღადე:

- ო, ღმერთო, როგორ მომეზრდა მარტობა! აფსუსი არ არის, რომ ასეთი მშვენიერი ზღაპარი... ჩემთვის ერთი მკითხველი მაინც...

ამ დროს კედლის საათმა დარქა:

- ძინ, ძინ, ძინ...

მალაზიაში ორი ბიჭუნა შემოვიდა და პირდაპირ გამყოფელს მიადგა:

- უკაცრავად, ბატონო, ჩვენ რამე კარგი ზღაპრის შექმნა გვინდა, სკოლის სამკითხველს უნდა ვაწუქოთ.

გამყოფელმა გაიღიმა, სათვალე შეისწორა, ბავშვებს ზღაპრების თარიზე მუთითა და უთხრა:

- ზღაპრები იმ თაროზე აწყვია, თვითონ აირჩიეთ, ოღონდ თაროზე წიგნებს ნუ აწრეპთ.

ბავშვები ჩემსკენ წამოვიდნენ. გული საგულეს აღარ მედგა. "ღმერთო, ღმერთო, - ელოცვლობი ჩუმად, - რა იქნება, მე ამირჩიონ!" მე ზომ საინტერესოც ვიფაქი და არც ფასი მქონდა ძვირი. როდესაც მალაზიაში ბავშვები შემოდიდნენ ხოლმე, გული ყოველთვის ბაგა-ბუგს მიწყებდა, რადგან ვიცოდი, რომ ბავშვები ყველაზე კარგი მკითხველები არიან. მოსვენება

დაკარგულ, სიტყვები გულზე მაღვდობდნენ; ვე-
ლარ ვითმუნდი, ისე მინდოდა, რაც შეიძლება მალე წავეკითხე
ვინმეს, რომ შემძლებოდა, მთელი ხმით დაევიყვირებდე:

- მე, მე ამიჩინე! ნახეთ, რა კარგი სათაური მაქვს...

მაგრამ ბიჭებმა გულგრილად ჩამაიარეს, ზედღაც არ შემოუხე-
დავთ. ისინი სხვა ზღაპრებს ფურცლავდნენ და ერთმანეთს ყურ-
ში ეწურებოდნენ. ვერაფერი აინტერეს, თითქოს დიდებივით
ისინიც ფიქრობდნენ, რომ ყველა ზღაპარი ერთნაირად კარგია და
თუ რომელიმე ერთს აირჩევდნენ, მეორესთვის ამას მნიშვნელობა
არ ექნებოდა. ბიჭებმა ეგებ სულაც ვერ შემამჩნიეს. ერთი წიგნი-
დან შემოვხე გადადიოდნენ, ზერეულდ ათვალიერებდნენ, შემ-
დეგ ყოყმანით და დაეჭვებით ადგილზე აბრუნებდნენ. არ იცოდ-
ნენ, რა ექნათ. უცერად ერთმა მათგანმა შემინძნა, ხელი გამოი-
წოდა და მე ავიღე...

- ოჰო, ...ამას შეხედ!

- რა კარგი სათაური აქვს - "ზღაპარი-თავგადასავალი"! მო-
დი, ეს ვიცი!

ჩემი გვერდები ნახატებით იყო აჭრელებული, შივადამდე ამ-
ბავიცი ეწერა. ქვეყნის სიტყვები იყო წასაკითხი და დასამსო-
რებელი. ბიჭუნები გატაცებით მფურცლავდნენ, ზოგ ამბავს ყუ-
რადღებთ უკვარადღებდნენ და ერთმანეთს ყურში რაღაცას ეუბ-
ნებოდნენ. ვხვდებოდი, რომ კმაყოფილები დარჩნენ და მეც მიხა-
როდა. კედლის სათაში რეკვა დავიწვი:

- ძინ... ძინ... ძინ...

წინა დღეებში, მარტო რომ ვიყავი და მკითხველი არ მყავდა,
დრო ტატიტი მიზღაზნებოდა. ახლა კი - ნოუთ ასე მალე გავი-
და ერთი საათი!"

ბიჭებმა მხიარულად გამაქცუნეს გამყიდველად, ჩემი საფა-
სური გადაიხადეს და მაღალიდან გავიდნენ.

წიგნისთვის სამკითხველოზე, თანაც სკოლის სამკითხველო-
ზე უკეთესი ადგილი არ არსებობს. ეს ადგილი ოცნების მწვერვა-
ლია ყველი მშვენიერი და წარმატებული ზღაპრისთვის.

პირველ დღეს, სამკითხველო დარბაზში რომ შევედი, სიხა-
რულივან ენა დამება. გაკვირებული და გაოგნებული დავრჩი.
ღამაზე და საინტერესო ადგილი იყო, ერთ რამდენ ღირდა იტა-
ლიანის ნახვა. აღტაცებით ვიფურცობდი ორგული და საიმოვნებას
მგვირდა მკითხველების ყურება, სიჩუმესა და სიწინარეში წიგ-
ნის რომ ჩაპირკიტებდნენ. კარი და ერთი კედელი სასხე იყო სუ-
რათებით, რომლებიც ბავშვებს თითონ დაეხატათ. წიგნის თა-
როები სართულბად ეწვი და ყველ სართულს თავისი სახელი
ერქვა: ისტორია, სამეცნიერო ცოდნა, სტატია, ლექსი, მოთხრო-
ბა და სხვა. ამ ამბავს წიგნის მაღალი გამახსენა, იმ განსხვავე-
ბით, რომ ახლა მარტო და უმკითხველო დარჩენილი აღარ ვი-
ყავი. ყველა ბავშვი, ვინც ამ დარბაზში იჯდა და წიგნს კითხუ-
ლობდა, ჩემი მეგობარი იყო. სამკითხველის გამეგ, როგორც ეტ-
ყობოდა, თვითონაც მასწავლებელი იყო. მის თავზედით ასეთი რამ
ეწერა:

წიგნის საუბრისთვის საჩუქარი.

ამის გამო ძალიან მომწონდა თავი. ვგრძობდი, რომ არ ვგა-
ვიდი მწიგნობარს, სამკითხველს ნაყიდი რომ ჰქონდა. მე ხომ ნაწუ-
ქარი ვიყავი? უცებ სკოლის ზარის ხმა გაისმა და ბავშვებმა ფე-
ხაკრებით დატოვეს სამკითხველო დარბაზი. გამეგმ დაგობარი
გადაშალა, შიგ ჩემი სახელი ჩაწერა, ინტერესით შეათვალიერა
ჩემი ყდა და შიშარის, დიმილით ერთ-ერთ თაროზე მომაიკუსა
და წაიღო. ახლა მარტო კი დავრჩი, მაგრამ ისეთი ვაგარბებოდი
ვიყავი, ტყავში ვეღარ ვეტივდი. ჩემი სახელი რომ ამ სამკითხვე-
ლის წიგნების სახში ჩაწერეს, განსაკუთრებულად მახარებდა და
მაძვირებდა. სიცილი, ამის შემდეგ ათობით საუკეთესო გამჭირ-
ავი მკითხველი მეყოლებოდა, ისეთები, ყველაფერზე რომ ფიქ-
რობენ, აწონ-დაწონიან და უშიგზოდ არაფერს მოიწოდებენ. ამ-
ის გამო წინააღმდეგ მეტად ვაიხარებ.

ჩემდაუნებურად სიცილი ამიტვდა. უცებ ზევით-ქვევით
ხტუნვა და ლექსის კითხვა დავიწვი:

შენი კეთილი მეგობარი ვარ,

*მოდინე და კარგი მოულოდინო ვარ,
მოდინე სიტყვის ვეტივი, გამაობ,
თუმცა ბუნების უმეტველო ვარ.
ბევრ რჩევას მოგვემ, ფურს თუ მათხოვემ,
კარგის მრჩეველი მეგობარი ვარ.
ჩემგან ზიანი არცის უნახავს,
ვევლასთვის მხოლოდ სარგეველი ვარ.
შურგს ნუ შემატყვევ, ნუ მიმატოვებ,
მე ხომ კეთილი მეგობარი ვარ!**

- ჩემუდა! ჩემუდა!

აღმა-დაღმა რომ დავტვლიდი და ლექსს ვამბობდი, თაროების
თავზე თვალს მოვკარი აბრას სინამდის! ის ძაფით ეკიდა ჭრზე
და ახლა გაკვირებული და გაბრაზებული მომჩერებოდა. ისე
მიბედვრდა, რომ ნუ ეთხოვავთ...

- რა ამბავია? არ იცი, აქ რომ სამკითხველოა?

სწორსაც ამბობდა. დიდი აურზაური ავტეხე და ბოლოში უნ-
და მომეხადა. ჯერ ადგილიდან არც ვიყავი დაძრული, რომ ერთ-
ბამად ისტორიის პრეტენზიულმა კოლომ შემატყებინა:

- წადი აქედამ! ამ განყოფილებაში შენი ადგილი არ არის. აქ
ისტორიის განყოფილებაა და არა ზღაპრების!

მართალი იყო. ბატონ გამეგს შეცდომით მოვეთავსებინე ამ
თაროზე. სინამდის მითხრა:

- წესრიგი და დისციპლინა უნდა დაიცვა და მუდამ ჩემუდა
იყო!

შესხენებაც არ იყო საჭირო. ეს ყველაფერი მეც ხომ ვიცოდი.
დანუვლად მიუხედავ:

- დიას... მაგრამ მე... თქვენ... აქ... შეცდომით... დავიღალე...

წიგნებმა სიცილი ატეხეს. სინამდის ბარბაქო კი იცინოდა.
დიდ გასაჭირში ჩაკვარდი. საქმეს ის ანელებდა, რომ უცხო გა-
რემოში ვიყავი მოხვედრილი და ერთ ციცილი, ზღაპრების განყო-
ფილება სად იყო. ახალმოსული ვიყავი და არ მინდოდა ვინმესთან
კამათი, თუმცა მათმა უადგილო სიცილმა გუნება გამიფუჭა. ამ
დროს ერთ ისტორიის წიგნს მოვკარი თვალს, ტანსრული იყო და
სხვებზე მეტს იცინოდა. მის ფერგადასულ და გაცრევიდ ყდაზე
კი ეწერა:

იზარაწი წიგნების ღაფვის ისტორია

- სწორია - წამოვიბახე უაზროდ, - ჩემი ადგილი აქ არის! ჩე-
მი ზღაპარიც წიგნებზე და სამკითხველოზეა. აქვე დავრჩები!
ცვილობოდი, დამშვიდებულყოფივანი და სული მომიოქტა, თან
მეხოვებო წიგნებს ვუხებობო:

- მზად ვარ, ჩემი ამბავიც კი ვაიბოთო, იმ პირობით, თუ...
ისტორიის წიგნმა სიტყვა შემეწვევტინა, გაბედნილი წინ
წამოდე, კოტიტა ხელეცი წელზე დიინჯად შემოირტყა და ბო-
ხი, ხრინწინანი ხმით მითხრა:

- ისტორია ზღაპარი არ არის; გირჩევნია, კარგად შეე-
უსუვა მაგ თავში! არც ჩვენ გვემიტნავება შენი ამბის მოსმენა.
მთელი ჩვენი ვეგრებოდა და სტროქონები ნამდვილი ამბებით და
თავგადასავლებითა სასეს! გავიქ?

არ მესიამოვება მისი სიფიცი ხე და ამპარტანობა. ჩემი ადგილი
იქ აღარ იყო, სხვაგან უნდა ვაღმოსულიყავი. ვეგრდღე ვაკვდი
და თოქვე მოსარტველ ჯამბაზის სიფიცილით თაროს კიდეს გა-
უყუვი მთელი თაროსკენ, თან იქ დაწვრილი წიგნებს ვეფრინებოდი
და გზას ისე მივიკვლიე. ახლა შემეძობო თავისუფლად ამო-
მსუნთქა და ცოტა თვალის მომეტყუებინა - ძალიან დაღლილი
ვიყავი. ის იყო, ჩავთვლიმი, რომ მტკიცად და თვალდაკრებულმა
ხმამ გამომიფრიალა:

- ჰეი, პატარავ, ჰეი!

ძილ-ბურბანში მიუხედავ:

- დი... ახ... მონდა რამე?

ერთბამად დავინახე, რომ რამდენიმე წიგნი გარს შემომხვე-
ლიდა და მომჩერებოდა. ყველანი საუცხოო, კრიალი და ხელუხ-
ილებულ ყდებში ისხნდნენ. ერთმა მაგანამ, რომელსაც ჩაფიქრე-
ბული და კეთილი სახე ჰქონდა, დიმილით ისე გადმოვტყა ნა-
ბიჯი, ხელი მხარზე დამადო და მითხრა:

- რა თქმა უნდა, შეგიძლია წაიბინო, მაგრამ ეს საბავ-

ნიმერ ცოცხლის განყოფილება და შენ აქ შეცდომით მოხვედი.

ჩემი დაბნეულობა და ზეცხალი აქედან დაიწყო. აგდებით უკუბასუხე:

- კარგი, ერთი! ნეტავ რა განსხვავებაა **ზღაპარსა** და **სამეცნიერო ცოდნას** შორის?

- დიდი განსხვავებაა, - მითხრა **სამეცნიერო ცოდნამ**, - **ზღაპარი** არის გამოგონილი მოთხრობა, ამბავი და თანაც მკითხველმა იცის, რომ ის გამოგონილი, შეთხზულია. **სამეცნიერო ცოდნა** კი სულ სხვა რამეა. მკითხველს აულებლად უნდა სჯეროდეს მისი და დარწმუნებული იყოს, რომ რასაც **სამეცნიერო ცოდნა** კითხულობს და სწავლობს, სინამდვილეა. მიხვდი?

- მაგრამ შეც ნამდვილი ამბავი ვარ, გამოგონილი კი არა, - მიკვებე წინაით.

- როგორი ნამდვილიც არ უნდა იყო, **სამეცნიერო ცოდნის** ნაწილი მაინც უნაზარ, - მითხრა მან და მართალიც იყო. შე **სამეცნიერო ცოდნის** ნაწილი არ ვიყავი და **ზღაპარების** განყოფილებაში უნდა წავესულიყავი. მაგრამ რომ არ ვიციდი, ზღაპრები რომელ თაროზე უნდა? **სამეცნიერო ცოდნა** ისევე ისე იდგა და შემომეკრებოდა. იქ დარჩენა აღარ შეიძლებოდა. უხალისოდ წამოვედი იქიდან, თბილისი ძვირფასეულობა და ფრთხილად გავემართე სხვა თაროებისკენ. არც იქ იყო ადგილი, თაროებში წინგები მჭიდროდ ეკვროდნენ ერთმანეთს. სჯობდა, შესვლამდე შეეჩინა, რომ არ გავწავალეხულიყავი. თაროს ძვირფასეულობა იყო და ფეხს მტკენდა. სწრაფად უნდა მეკლო. წინგები გაკერებებით მიუვებდნენ და იცინოდნენ. ხმაძალა ვიკითხე:

- ეს ხომ არ არის **ზღაპარების** განყოფილება?

ვევლამ ერთხმად მომიგო:

- არა, აქ **სტატისტიკის** განყოფილებაა.

- **სტატისტიკის**? **სტატისტიკა** რააა?

ერთ-ერთმა მათგანმა, რომელსაც ზრდილობიანი გამოშვებულვლა ჰქონდა, თანაც, თავისი მეგობრებისაგან განსხვავებით, სერიოზულად იყო და არ იცინოდა, დინჯად მიიხრა:

- **სტატისტიკა** არის მოხსენება, წერილი. **სტატისტიკა**, ჩვეულებრივ უწყობდნენ წინგის ერთ ნაწილს, ანდა გარკვეულ საკითხზე გარკვეული სათაურით დაწერილი ამბავს. ასეთი ვარ, მაგალითად, შე - **სტატისტიკა** "დემონსტრაცია", რომელიც იმაზეა დაწერილი, რომ ქვეყნიერების შექმნაში წესრიგი და სიბრძნეა ჩადებული და უაზროდ არაფერია შექმნილი.

სტატისტიკის ახსნა-განმარტება მაღიანი საინტერესო და სასარგებლო იყო. მაღილბა გადავუხადე და ფრთხილად გავეშორდი. დაღლილი ვიყავი და თაროების ბასრ კიდებებსა ჩემი ფეხები სულ დაესვრა. მაინც თაროს ძვირფასეულობა მიკვებდა და წინ მივიწვევდი. მაგრამ ამა როგორ უნდა მოეხერხებინა განყოფილება? თანაც ასეთ დიდ სამკითხველში, წინგებთა და სხვადასხვა განყოფილებებით რომ იყო სასუქი? ვეცლა წინგი, ერთმანეთზე მჭიდროდ მიკრული, მე მიყურებდა და ზარზარებდა. ერთბაშად ერთმა აზრმა გამიელვა - გადავწყვიტე, იქიდანვე, სადა ვიდექი, ხმაძალა შევხანინებოდი **ზღაპარებს**. ის ვეცლა სწორი გზა იყო. ამ ფიქრით მუხლი გავიმბარე და, რაც ღონე მქონდა, დავივიტე:

- ეპეი, **ზღაპარებო**, ეპეი!

- ჩუმადი!!! ჩუმადი!!! - გააბრტყესტა **სიწველის** აბრაამ და ისე დასქუქა, კინაღამ წონაწონობა დაეკარგა და ძირს ჩამოვარდი, - რა ამბავია?! უწესრიგობასაც ზომ აქვს საზღვარი!

- შე მოხ...

სიწველი არ დამამთავრებდა, თითონი კი სხვაკ-სხვათი მომავარა:

- რაც მოსულხარ, არ ისვენებ და არც ჩვენ ვკავსვენებ. სულ ლაპარაკობ, აქეთ-იქით დადიხარ, ხმაურად და ლუქებს გაკვივრი. ასე ზომ სულ დაიარღვა დისციპლინა! აქ ზომ საივითა ადგილი არ არის! საკითხველში **სიწველი** უნდა დაიკავოს. დისციპლინა ნიშნავს **სიწველს**! შე აქ იმისთვის დამკიდეს, რომ შენნაირმა უწყობებმა დამინახონ და **სიწველი** დაიცვენ. რა ცცხელი

წავიკვებდი, ამლენს რომ დატყობიხარ? რისთვის დაგხარ ვამბაზივით მაგ თაროს კიდებზე?

მაღიანი გაეპრზხდი. სულ არ ვებრალებდი. აღშფოთებით კუთხობი:

- კი, მაგრამ შენ ზომ ჩემზე მეტს ლაპარაკობ!

წინგებმა წყნარად ჩაიხიხიხითეს. კარგი სერიო იყო! **სიწველი**, რომელიც ძალზე გააკვივრა ჩემმა მოსწრებულმა პასუხმა? ხმას დაუწია და მითხრა:

- ჩემი ვალია, სხვებს მოუწოდებ **სიწველს** და დისციპლინისკენ. შე **სიწველის** აბრაამ, ანუ...

ისტორიის განყოფილებიდან წამოსულმა ხმამ მას სიტყვა გააწვევტინა:

- ასე იყო ყოველთვის, მთელი ისტორიის მანძილზე. ვინც სხვებს წესრიგისკენ მოუწოდებდა, თავის თავს ხშირად ივიწვევებოდა!

ვევლამ იცინო ხმის პატრონი. ეს ხმა სიცილს და ხმაურში ჩაიკარგა კიდევ.

- კეთილი, ბატონო აბრაამ, - მიუვუე თავაზიანად, - თქვენი ზომ სხვებს მოუწოდებ სიწველისკენ, თუ არ შეუწუხდები, თქვენვე მიბრძანებ, სად არის **ზღაპარების** განყოფილება?

სიწველის აბრაამ გაიცინა, ერთ თაროზე მიმოიხილა და მიიხრა:

- აი, იქ.

შეც იქით წავედი ანუ გადავტყობი. ჯამბაზობაში უკვე გასაწვეული ვიყავი. მინიშნება სწორი გამოდგა.

ზღაპარების წინგებმა როგორც კი დამინახეს, სიხარულით ჩემსკენ დაიძინნენ. ვეცლაზე ადრე ერთი ტანმადალი, ლამაზხდიანი წინგი მომეკვება და - კეთილი იყოს შენი მიბრძანება, - მითხრა. სხვა **ზღაპარების** მთარაულად გარს შემომეკვიტინენ და აღტყობით მათვალიერებდნენ ახალმოსულს, ანუ მათი ოჯახის ახალ წევრს. მათ წრეში შევა ვივრტყინე, მთელი ჩემი დაღლილობა და უსამართლოდ ერთბაშად გაქრა. მინდობა სათითაოდ გადამიკონცხა ვეცლანი. რა გულთბობები იყვნენ, რა საყვარლობები! ის, ვეცლაზე ტანმადალი, წინ წამოვდგა, ხელი მხარზე დამადო და მითხრა:

- მშვიდად იყავი, ჩვენ ვეცლანი შენი მეგობრები ვართ.

მეორე კი თქვა:

- ჩვენ ასეთი წესი გვაქვს - როცა ახალი მეგობარი შემოგვემატება, მის სანახავად მივდივართ. ჩვენს ზღაპრებს უკუვებით და შემდეგ ვიხივებ, თვითონაც ვკამათობს თავისი. მზად ხარ ჩვენი ზღაპრების მოსახმენად?

- რა თქმა უნდა, ეს მაღიანი სასამოვრო იქნება, - ინტერესით მიუვუე მე.

- მამ, დავიწვიოთ.

ტანმადალმა წინგმა, ჩემს მხარზე რომ ედო ხელი, თხრობა დაიწყო:

- შე, მაგალითად, ვარ ზღაპარი ერთი ცნობისმოყვარე და მამიკი ხორბლის მარცვლის შესახებ, რომელიც ზამთარში იწვევება და გაღვივებას და აჯუჯილებას. რამდენსაც არ ურჩევდნენ მთელი მთები - ზე, წყარო, ქარი - აჯუჯილებდა ვერ უხერხებო, ის ყურის არაკის უღებდა. ქარიშხალი დიუღობდა, თოვლი ადრევე ბარდნიდა და ხორბლის მარცვლიც თოვლის ზეინის ქვეშ თვალს ეფარებოდა. ვეცლას მტკედარი ვერა. შემდეგ ზამთარი გადიოდა და გაზაფხულზე ღებოდა. ზე, წყარო და ქარი უდევრად შეინიშნავდნენ. რომ ხორბალი მიწიდან ამოწვერილობდა და ამწვენივლივდა. გარკვევას იყვნენ და ერთმანეთს ისევე სიტყვებს ეუბნებოდნენ, რომ ღიის მათი მოხმენა. კიდევ ბევრი თავგადასავალია...

მეორე კი თქვა:

- ჩემს ზღაპარს ჰქვია "გაუმარჯოს ძახილის ნიშანი" ეს ნიშანი სიტყვებსა და ფრაზებს შორის დაბორილობა და თავისი ადგილი ვერ უპოვია. წყაროს, მძიმესა და ტირის ენებუბება და ედავება. ჰკინია, რომ მისი კუთვნილი წინადადება ზღვამ ჩაყლაპა. ხემა კი ეუბნება: სიტყვებსაც სული აქვთ. სიტყვების სული მათი მიწვენივლობაა. თუ შენი წინადადების პოვნა გინდა, სიტყვების მიწვენივლობას უნდა დაუკვირდე: ძახილის ნიშანი გზას გაუღებება. ბევრი ზივიანობა და თავგადასავლის შემდეგ, როგორი

ცა, მაგალითად, წროლისგან მისი გადავლახვა, პულონის თავის წინადადებას. ამ ზღაპარშიც ბევრი თავგადასავალია, იმდენი და ისე საინტერესო, რომ ბავშვები ერთმანეთს ხელიდან სტაცებენ ჩემს თავს.

მესამე ზღაპარში კი, ტანდაბალი მით იყო და ყდაზე ვეკვილებო ჩამდგარი ბიჭუნას სურათი ეხატა, მშვიდად და დიდხვედ წაბრდა, ჩემ წინ გაჩერდა და მაიძობ:

- მე ვარ ზღაპარი ერთი კეთილი და მარჯვე ბიჭუნას შესახებ, რომელსაც თოსო ერქვა და მეტსახელად მწვანეთია თოსოს ეძახდნენ იმიტომ, რომ ერთი თითში უნჯაური და უჩუქულო ძალა ჰქონდა - რასაც ამ თითით შეეხებოდა, ყველაფერი ამწვანებოდა. მთელი ზღაპარი ამხეზე. თოსოს გულს მთებში მდებარე თავგადასავლები გადახვდა თავს. თავისი სასწაულომქმედი თითით ყველგან ზავს და მშვიდობას თესავს. საპყრობილებს ბაღრანებით ცვლის. საინტერესო და ამარტულებელ ამბებს შერის გამოირჩევა ზღაპარი ომზე. თოსო არ იცის, რა არის ომი. კვითხება შეპაღვს, რომელიც მუდამ თან ახლავს და მეგობარ უხსნის:

- ომი არის შეჯიბრება ნრევალი, რომ მოწინააღმდეგედან ვინ უფრო მეტს დაანგრევს, გამარჯვებაც იმას რჩება.

თოსო ბროლის ველზე გადის და თოვფა და ქვეშევსებს თითით ეხება. ერთისმად ისინი ტყვიებით და ცეცხლის ნაცვლად ლამაზი, ნორჩი, სურნელოვანი ვეკვილების სროლას იწყებენ. ომი მშვიდობით იცვლება. საოცარი და მშვენიერი ამბებია ამ ზღაპარში. ბავშვებს ძალიან უყვარს მისი მოყოლა.

მეოთხე ზღაპარში, სადაც იდგა, იქნაღნეუ ხმაძალა დაიძახა:

- აქაურობა ზღაპრებითაა სასვე. ყველას თუ მოეკვით, დიდხანს გაგვიგრძელებს. ჯიოს, შენი ზღაპარი გვიამბო.

ყველა ერთბაშად გაჩუქდა. აღუღებულები ვიყავი. გული გამაღლებით მიცქერდა. მოსწონილი ზღაპრები მიღწავს საინტერესო იყო, რომ სხვა ყველაფერი გადამაიწვდა. დაბნეულად წავილულულე:

- მე... ჩემი ზღაპარი... კი, ბატონო... ჩემი ზღაპარი ეხება...

და გაჩუქდი. ზღაპრის შინაარსი დამეწიფებოდა! რაღა უნდა მექნა? როგორ არ ვმძაბავდი ვინაობას, მაგრამ ვერაფერს ვიხსენებდი. დანარჩენი ზღაპრები გაკერებულ მიურებიდნენ. ეს არასდროს დამშარბინა. სასაცილო იყო და მეტო არაფერი - საკუთარი ზღაპარი აღარ მასხვოდა!

ამ დროს გასაოცარი რამ მოხდა - ძალზე საკვირველი და იდუმალი რამ. ორმა ელექტროსადენმა, ერთმანეთს რომ დასცემოდა, ნაპერწკლების ტკაცანი ატეხა. რაღაცამ ელვასავით გაიბრწყინა და ერთ წამში ყველა კუნჭული გაანათა. ჰაერი შავი, სქელი კვამლით აივსო. ნაპერწკლების ცვენა ისევ გრძელდებოდა. ყველა გაოგნებულად შესიქერდა ამ სურათს, მაგრამ არავინ არაფერს ამბობდა.

- ცეცხლი! ცეცხლი! სიჩუმის ბრძინი სასოწარკვეთილმა ყვირილმა უცერად ყველა გონს მოიყვანა:

- ცეცხლი! ცეცხლი! გვიშველო!.. გვიშველო! სამკითხველოს ხის თაროებს ცეცხლი მოხდებოდა და ნებით ლოკავდა. ალი ფეხელ წამს ძლიერდებოდა. არავის შეეძლო, რამე ეღონა. წიგნები წიოკობდნენ და მწარედ მოთქვამდნენ, ყველგან ტრუსისა და კეალის სუნი ტრიალებდა. ზოგი წიგნი კვამლისაგან გაუღვლიდო და ახველებდა. სიჩუმის აბრა გამუდმებით ყვიროდა და შეუღას ითხოვდა. დამწვარი ქაღალდის სუნი და წიგნების კენჭს ცას სწვდებოდა.

სამკითხველო დარბაზი ერთიანად ცეცხლად იყო ქცეული და გიზგიზებდა. ალი რომელიმე წიგნს რომ მისწვდებოდა, ჯერ ყდას გადაუწვავდა, შემდეგ ნელ-ნელა ფურცლებშიც შესრიალებოდა, სიტყვებს დაჭმუნებდა და ნაცრად აქცევდა. ცეცხლს საზარელო უჩხუხლის შგავსად გულში ჩაეკრა სამკითხველოს თაროები და წინ მიიწვავდა. ჩაბნელებულ და გაკვარტლულ ჰაერში სიჩუმის აბრას ვეღარ ვხედავდი, ხმაც კი აღარ მესმოდა მისი. ალბათ დაიწვა. ველში ბუთი მომაწვა. საცოდავად ამოვიკენეს: "არა! არა!" ცეცხლს ზღაპარმბაბდმე ჯერ ვერ მოუღწია.

ზღაპარების უმეტესობა გავუღული და გულწასული იყო. შეცვლიან მასხვლებდა და თავბრუ მესხმოდა. ბარბატი თაროს კედელს მივაწვდებოდი და უკანვე გადმოქანდებოდი ხოლმე. ერთბაშად თვალთ დამიხებლდა და გონება დავკარგე.

* * *

თვალი რომ გავახილე, კლასში ვიყავი, გაკვეთილზე და ბატონ მასწავლებლის ხელში ვეჭირე. კლასი გასულხლო იყო, ბავშვები ნაღვლიანები და შეუჩუხებულნი ჩანდნენ. ერთბაშად ყველაფერი გაღამხნდა - სამკითხველო დარბაზი და ხანძარი! ოპ, რა სასწრაფო იყო! მადლობა ღმერთს, რომ არ დამწვარვარ! თავბრუ მეხვეოდა და ყლი მეწვოდა. ბატონ მასწავლებელს კვლავ ხელში ვეკავე და ბოლოს სცემდა - კლასის ერთი კუთხიდან მეთრისკენ მიმოდიოდა.

- როგორც იცით, სკოლის სამთხველოში ელექტროსადენების მოკლე ჩართვის შედეგად ხანძარი განდა. თქვენი დახმარებით ჩვენ შეუძლებელი ცეცხლის ჩაქრობა და დაუზიანებელი წიგნების გადარჩენა. ღვთის შეწყვეთი, ახლო მომავალში ვაპირებთ უფრო დიდი სამკითხველოს მოწყობას და თქვენ შეგიძლიათ ამ დიდი საქმეში დახმარება გააკვიწიოთ. ყოველ თქვენგანს შეუძლია, სამკითხველოს წიგნი აჩუქოს.

შემდეგ ბავშვების წინ გაჩერდა და ჩემზე მიუთითა:

- როგორცაა აი, ეს წიგნი. ახლა კი მიხდა, სწორედ ეს წიგნი იყო, რადგან მისი ამბავი წიგნს და სამკითხველოს ეხება.

ოპ, რა დიდი ბედნიერება! ბატონ მასწავლებელს სურდა, ბავშვებისთვის სწორედ მე წაეკვიოხე. როგორ კვლიდი ამ წიგნს! ბავშვებს იმედისა და სიზარულის ნაპერწკლები აუციმციმდათ თვალებში. უფრო დიდი სამკითხველოს შექმნის ამბავმა ისინი აღაფრთოვანა. მასწავლებელი დიმილით მიუჯდა თავის მაგიდას და კლასის აღტაცებითა და დიდხვედებით გაკვირებულ სიჩუმეში კითხვა დაიწყო. ძალიან თბილი და გულში ჩამწვდომი ხმა ჰქონდა:

იყო და არა იყო რა, დღის უკეთესი რა იქნებოდა...

არც მკითხველი იყო, არც ბები იყო...

კავითი მე, ოცი-ოცდაათი გვერი ზღაპარი და ერთი წიგნის გამყიდველი ბატონი. მის თავზევით ეკიდა ერთი ლამაზი აბრა, რომელზეც მწერა:

გიხიზო, ვიბნებს ნუ აზრებში.

როდესაც მალაზია ხალხით იყო სასვე, ამ აბრას ყურადღებას არავინ...

ღასბარსული

სპარსულიდან თარგმანა 1668 ბაბლიქიმ

„უკუთის ავტორია აბას იამინ შირაფი. იხსენებს დაწყებითი სკოლის მურე კლასში (მთარგმნლის შენიშვნა).“

ვერცხუნოთ ცივი სეზონის დასაწყისს

ეს მე ვარ -
მარტოსული ქალი -
ცივი სეზონის ზღურბლთან,
მიწის ჭუჭყიანი არსებობის,
ზეცის ნაღვლიანი, მარტივი სასოწარკვეთისა
და ამ ვერცხლისფერი ხელების
შეცნობის დასაწყისში.

დრო გავიდა.
დრო გავიდა და საათმა ოთხჯერ ჩამორეკა.
ოთხჯერ ჩამორეკა.
დღეს დეკემბრის პირველი დღეა.
მე ვიცი ცივი სეზონების საიდუმლო
და მესმის წამების იდუმალი ენა...
მხსნელი საფლავეში წევს
და მიწა,
მიწა-მიმღებელი -
მინიშნებაა - ღვთიურ სიმშვიდეზე.

გამოხდა ხანი და საათმა ოთხჯერ ჩამორეკა.

ქუჩაში ქარი ქრის,
ქუჩაში ქარი ქრის
და მე ვფიქრობ იმაზე, როგორ ირჩევენ მეწყვილეს ყვაილები,
სისხლნაკლები, გამხდარღეროებიან ბალებზე,
კაცზე, რომლის მარღვთა ცისფერი ჭალებიც
მკვდარი
გველებივით
ყელის ორივე მხრიდან ზემოთ მიცურავენ
და მისი მოცატყახე საფეთქლები
იმავე სისხლიან უმაქნისობას იმეორებენ უსასრულოდ.

- საღამო!
- საღამო! -
და მე ვფიქრობ, როგორ ირჩევენ მეწყვილეს ყვაილები.

სუსხიანი სეზონის ზღურბლთან
სარკეთა პანაშვილსა
და ფურდაკარგულ გამოცდილებათა სამკლოვარო შეკრებაზე,
ამ დღემილის ცოდნით დაზუნძულ საღამოს,
როგორ შეიძლება იმას, ვინც მიდის

ასე -
ამტანი,
მბიმი,
თავადერილი -
შენერების ბრძანება მისცე.
როგორ შეიძლება, კაცს უთხრა, რომ
ცოცხალი არ არის
და არც არასოდეს ყოფილა ცოცხალი.

ქუჩაში ქარი ქრის...
ეული, გარიყული ყვანალები
ბოლთას სცემენ მოხუც, უგუნებო ბალებში.
და კიბესაც რა საცოდავი, საწყალი
სიმაღლე აქვს.
ამ კიბებმა გულის მთელი მიაძიტობა
თან წაიყოლეს - მაღლა-მაღლა,
ზღაპრის კომპაგმდე
და ახლა როგორ,
მარტოკაცმა როგორ იცეკვოს,
თავის ბავშვობის ნაწნავები
როგორ ჩაყაროს წარმავალ წყლებში,
ვაშლი, რომელიც მოწყვიტა და დასუნა კიდევ,
აბა, მთხარით,
ფეხით როგორ უნდა გათელოს?!

ო, მეგობარო,
ერთადერთო მეგობარო,
მზის წვეულების დღეს ეს რა შავი ღრუბლები
ჩასაფრებიან ავი მოლოდინით;
თითქოს წარმოსახვითი ფრენის საკალზე
ერთ დღესაც გამოჩნდა ის უცხო ფრინველი
თითქოს ოცნების მწვანე ხაზებით
იყვნენ მოქოვილი ის ღორთქო ფოთლები,
ნიავის ენებაში რომ სუნთქავდნენ,
თითქოს, ისი კოცონი,
ფანჯარათა სუფთა მესხიერებაში რომ იწვოდა,
სხვა არა იყო რა,
ჩირაღდნის უმწიკვლო წარმოსახვის გარდა.

ქუჩაში ქარი ქრის.
ეს განადგურების დასაწყისია;
იმ დღესაც, შენი ხელები რომ გაჩანაგდა,
ქარი ქროდა.
და როცა საყვარელი ვარსკვლავებიც, მუყაოს
ვარსკვლავებიც კი

ცაზე ყასიდად იწყებენ თრიოლვას,
როგორ უნდა შეაფარო თავი
თავაყვანილი მოციქულების ქადაგებებს
ჩვენ ათასეული წლების წინათ მკვდრებივით
შევეყრებით ერთმანეთს და
იმ დროს,
მზე ჩვენი ხეულებს ბრწინილების განკითხვას დაიწყებს.

მე მცივა,

მცევა და მგონია, რომ ვერასდროს ჩავბრუნდები.
ო, მეგობარო,
ერთადერთო მეგობარო,
"ის ღვინო განა რამდენი წლის იყო?!"

შეხედ, აქ დროს
რამხელა წონა აქვს
და თევზები ზორცებს როგორ მიღვჭავენ...
რად მაკავებ ყოველთვის ზღვის ფსკერზე? -
მცევა და მომეზრდა სადაფის საყურე.
მცევა და ვიცი, რომ
ერთი ველური ყაყაოს მთელი წარმოსახვებიდან
არაფერი დარჩება რამდენიმე წვეთი
სისხლის მეტი.

ზახებს თავს დაეანებებ,
რცხვების თვლასაც - ასევე - თავს დაეანებებ,
შეზღუდული გეომეტრიული ფიგურებიდან თავდაღწეული
თავს შესაძლებლობის გრძობით სივრცეებს შევაფარებ.
მე შიშველი ვარ, შიშველი, შიშველი...
შიშველი, როგორც საალერსო სიტყვებს შორის
ჩამოვარდნილი სიჩუმე
და სიყვარულისგანაა მთელი ჩემი ჭრილობები,
სიყვარულისგან, სიყვარულისგან, სიყვარულისგან.
მე გამოვარდიე ეს მოხეტიალე კუნძული
ოკეანის ღელვასა და
მთათა ჩამოქცევას.
ნაწილ-ნაწილ დაფლეთვა იყო
იმ მილიანი არსებობის საიდუმლო,
რომლის ყველაზე უბადრუკი ნაფლეთისგან
მზე განადა ამქვეყნად...

გამარჯობა, უბიწო ღამე!
გამარჯობა, ღამე, რომელიც
ტრამალის მეუღლთა თვალებს
რწყენისა და ნდობის გამძლე გუგებად ქმნი.
და შენი ნაკადულების ნაპირებზე
ტირიფების სულები
სუნავენ ნაჯახების ალერსიან სულებს.
მე ხმების, სიტყვებისა და ფიქრების უგზოსურობის
სამყაროდან მოვდივარ,
ეს სამყარო ასპიბთა ბუდეს ჰგავს,
ეს სამყარო იმ ზალხის ფეხის ხმითაა საესე,
რომლებიც ცხადად გკოცნიან
ფიქრში კი სახრჩობელის მარყუებს გინასკვავენ.

გამარჯობა, უბიწო ღამე,
ფანჯარასა და მზერას შორის
მუდამ მანძილია.
რატომ არ შევხედე? -
მაშინდელივით, კაცმა რომ სველ ხეებს გვერდი აუარა.

რატომ არ შევხედე,
თითქოს, დედაჩემს ეტეროს იმ ღამით;
იმ ღამით, ტვივილამდე რომ მივალწიე
და ჩანასახს ფორმა რომ მიეცა.
იმ ღამით, როცა აკაციის ყვავილების პატარძლად ვიქეცი,
იმ ღამით, როცა ისპაპანი საესე იყო
ცისფერი შორენკეცების ლივლივით.
ხოლო მე მას სარკემში ვხედავდი:
სარკესავით წმინდა იყო და ნათელი,
მოულოდნელად რომ დამიძახა
და მე აკაციის ყვავილთა პატარძლად ვიქეცი.

თითქოს, დედაჩემს ეტეროს იმ ღამით.
რა ფუჭი ნათელი გამოკრთა
იმ დასაზღვრული,
ჩარჩოში მოქცეული პატარა სარკმლიდან.

რატომ არ შევხედე?!
ბუნდირების ყველა წუთმა იცოდა,
რომ შენი ხელები განანაგებდებოდა,
მე კი მანამდე არ შემიზნედე,
ვიდრე საათის სარკმელი არ გაიხსნა
და სვედიანმა გუგულმა ოთხჯერ არ დაიძახა.
ოთხჯერ დაიძახა
და მე იმ პატარა ქალბატონს შეგვიჩეხე.

ნეტავ, კიდევ თუ დავივარცხნი ქარში ჩემს ნაწნავეს,
ნეტავ კიდევ თუ დავიფსავ ბალჩაში ია-იებს
და შანდლებს ზეცაში,
ფანჯრის რაფაზე,
კიდევ თუ შემოვლავ.
ნეტავ, კიდევ თუ ვიცეკვებ ჭიქების ზედაპირზე.
კიდევ თუ წაიყვანს ზარი ჩემს კარებს
ხმის მილოდინისკენ...

დედაჩემს ვუთხარი: - ამის მერე მორჩა!
ვუთხარი:
- შემთხვევა ყოველთვის მანამ ხდება,
ვიდრე რამეს გაიფიქრებდე!
გაზიფებს სამხმარი უნდა გააუჯ ზაენთო!

ცარიელი კაცი,
ცარიელი კაცი -
ნდობით აღსავსე.
შეხედ: მისი კბილები, ღეჭვისას,
როგორ წკრიალდებენ,
როგორ უხვედებთ თვალები -
თვალისგამსტერებისა -
და როგორ უვლის გვერდს სველ ხეებს:
მომთმენი,
მძიმე
და თავადილი
ოთხ საათზე,
იმ წამს,
როცა მისი ძარღვების ცისფერი ძაფები
ყველის ორივე მხრიდან
ზემთო მიცოცავენ
და მისი მფუთქავი საფეთქლები
იმორებენ იმ სისხლიან სიცარიელეს.
- გამარჯობა!
- გაგამარჯოს!

როდესმე დავიწყისავს
ის ოთხი ცისფერი ტიტა?
ხანი გამოხდა და ღამე
აკაციის შიშველ ტოტებზე ჩამოვარდა.
ღამეს ფეხი უცურავდა
ფანჯრის მინებზე და
წინა დღის ნარჩენებს იყრიდა შივანში.

საიდან მოვდივარ?
საიდან მოვდივარ, რომ
ასე ვყვარვარ ღამის უამური სუნით?!
ჯერ იმის სამარეს პირი არ შეუკრავს;
იმ ორი ახალგაზრდა თოთო ხელის სამარეზე გუებნე-
ბი...

რა კეთილი იყავი, მეგობარო,
ერთადერთო, მეგობარო...
რა კეთილი იყავი, როცა ტყუილს ამბობდი,
რა კეთილი იყავი, სარკეთა ქუთუთოებს რომ ხუჭკავდი,
ჭაღებს ხსნიდი მავთულთა ღერობებიდან
და სიბნელეში, ჩემს მჩავეგრელს სიყვარულის იალაღებზე
მიუძღვოდი.

ვიდრე ის რეტრიანი კვამლი,
წყურვილის ხანძარმა რომ მოიყოლა,
სიხმრის მინდორზე არ ჩამოწვა.

ის მუყაოს ვარსკვლავები
უსასრულო წრის გარშემო ბრუნავდნენ.
სიტყვები ხმით რატომ წარმოითქმის?
მზერა დანახვის სახლში რად ასტუმრებს?
რატომ ახადებს ნაშუსი მოფერებას
ნაწნავთა სიმორცხვით?..

შეხედ: იმისი სული,
ვინც სიტყვებით ილაპარაკა,
მზერით რეკა,
მოფერებით კი გახედვისაგან განისვენა,
აქ - როგორ უკარცულა
ზმანებათა ისრებით.
შენი იმ ხუთი თითის ნაკვალევით კი,
ჭეშმარიტების ხუთი სიტყვასავით რომ იყვნენ,
ღღემდე ლოყაზე როგორ აწნევია!

ღუმელი რა არის, რა არის, რა არის?
ო, ერთადერთო, ერთადერთო მეგობარო.
ღუმელი სხვა რა არის,
თუ არა ვერტქმული, უთქმელი სიტყვები.
მეც თქმას თავს ვანებებ,
მაგრამ ბედურების ენა
ბუნების ზემის მორაკრავა წინადადებათა ცხოვრების ენაა.
ბედურათა ენა, ესე იგი: გაზაფხული. ფოთოლი. გაზაფხული.
ბედურათა ენა, ესე იგი: ნიაგი. სურნელი. ნიაგი.
ბედურათა ენა ქარხნებში კვდება.

ეს ვინ არის,
მარადიულობის შარავ ზაზე,
მონოთეიზმის წამისკენ რომ მიეშურება
და თავისი მარადისობის საათი
გამოკლება-გაყოფის მათემატიკური ლოგიკით რომ
მოუმართავს.

ეს ვინ არის,
მამლების ყივილი
დილის, თენების დასაწყისად რომ არ მიანჩია
და საუზმის სუნის საწყისად მიიჩნევს?!

ეს ვინ არის,
თავზე რომ სიყვარულის გვირგვინი ახურავს
და საპატარძლო სამოსთა შორის
რომ გაზრწნილა.
და აი, როგორც იქნა:
მზემ ერთდროულად არ გაანათა
ორი უიმედო პოლუსი.
შენ დაკარიეული შორენკეცების
ცისფერი ლიცლიცისგან.

მე ისე სავსე ვარ,
რომ ჩემს ხმაზე ლოცვას აღავლენენ...

ბედნიერი მიცვალებულები,

უგერგილო მიცვალებულები,
მღუპარე, ფიქრიანი მიცვალებულები,
რვიანად დამზღვური, მეწიანად ჩაცმული, კარგად ნასვამ-
ნაჭამი მიცვალებულები.

განსაზღვრული დროჟამის გაგრებებზე,
ღრმებითი სინათლეების საეჭვო ნიადაგზე
და ამოების დამალ ნაყოფთა სციღვის ვნებით აღტკინებულნი...

ეკ...
გზაჯვარედინებზე
რა ადამიანები წუხან მოსახდენზე!
და მუხრუჭებს ეს ხმა,
იმ წაშ, როცა კაცი
ღროის ბორბალქვეშ უნდა, უნდა, უნდა გაიჭყლიტოს,
კაცი, რომელიც სველ ხეებს
გვერდს უკლის.

მე საიდან მოვიდი?

ღეღაქმს ვუთხარი: მორჩა-მეთქი!
ვუთხარი: სანამ რამეს მოიფიქრებ,
მოსახდენი ხდება!
გაზეთებს სამხიმარი უნდა გაეუგზავნით!

სალამი, მარტოობის ყარიბობავ! -
ოთახს შენ გაბარებ,
რადგან შავი ღრუბლები
მუდამ ახალგანწმენდილი სასწაულების
მოციქულნი არიან.
სანთლის მოწამებობრივი აღსასრული კი
ის ბრწყინვალე საიდუმლოა,
რომელიც ყველაზე უკეთ იცის
უკანასკნელმა და
გამეტებით თავწამოღერილმა
ცეცხლის ალმა.

ვერწმუნოთ,
ვერწმუნოთ
ცივი სეზონის დასაწყისს,
ვერწმუნოთ ოცნების გავერანებულ ბაღებს,
დაღუნულ, უქმად დაყრილ ნამტლებსა
და დატყვევებულ მარცვლებს.
ერთი შეზე - რა თოვლი მოდის!

შესაძლოა, ჭეშმარიტება
ის ორი ახალგაზრდა ხელი იყო,
ის ორი ახალგაზრდა ხელი,
მცირედმა თოვლმა რომ ჩამარხა
და თან დაიტანა.
გაისად, გაზაფხულზე,
როდესაც ზეცა ფანჯრისმიღმეთთან სარეცელს გაიყოფს
და აჩქეფდებიან ერთმანეთის მეტოქეობით
მსუბუქი რტოების მწვანე შადრევნები
კვირტებს დაისხამენ...

ო, მეგობარო,
ერთადერთო მეგობარო,
ვერწმუნოთ ცივი სეზონის დასაწყისს...

სანთელდინ თარგუნა ზმირმა ზღობანძიმქმ

- რატომ წერთ ლექსებს, რას ადებთ ლექსებში?

- ვმ თქვენი "რატომ" საერთოდაც ვერ ვგუბავ ლექსებს და პოეზიას. მე არ შემეძლია გითხრათ, რატომ ვწერ ლექსებს. ვფიქრობ, მიზეზი - ფიქვლ შემთხვევაში, ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი - რაც ხელოვან ხალხს თავიანთი საქმიანობისაკენ უბიძგებს, გახლავთ ამ ადამიანების ქვეცნობიერი მისწრაფება - დაუპირისპირდნენ და არ დაემორჩილნენ წარმავლობას. ეს ის ხალხია, რომელთაც სიცოცხლეც და სიკვდილიც სხვებზე უფრო უყვართ და უკეთ ესმით. ხელოვნებაც ამ ქვეყნად დარჩენის, საკუთარი თავის უკვდავყოფისა და სიკვდილის აზრის უარყოფის თავისებური მცდელობაა. ზოგჯერ ვფიქრობ, მართალია, სიკვდილად ბურთის ერთ-ერთი კანონია, მაგრამ ადამიანი შეიძლება ამ კანონის წინაშე გრძნობის თავს უშწყოდ და არასრულფასოვნად. სხვა საქმეა, რომ სიკვდილს ვერაფერს მოუხერხებს. ის უნდა იყოს და ძალიანაც კარგი რამეა. აი, ეს გახლავთ ზოგადი განმარტება, რომელიც შესაძლოა, ოდნავ სულელურადაც კი მოგეჩვენოთ. პირადად ჩემთვის კი პოეზია მეგობარია და როცა მასთან მივდივარ, შემეძლია, ძალზე უბრალოდ გული მოვიოხრო. ის ჩემი მეწყვილეა, რომელიც სრულყოფის, მაქსიმალურად და ამას ისე ახერხებს, რომ თავისი არსებობით ოდნავადაც კი არ შემაწუხოს. ზოგიერთები საკუთარ დანაკლისს - ცხოვრებაში სხვა ადამიანებთან ურთიერთობით, მათთან მომიბეჭული თავშესაფრის წყალობით ინახალებენ. მაგრამ დანაკლისი ამით არასოდეს ანაზღაურდება და რომ ანაზღაურებულიყო, განა თვითონ ეს ურთიერთობა არ იქნებოდა ყოფიერებისა და ამქვეყნის უდიდესი პოეზია?!

პოეზია ჩემთვის ის სარკეულია, რომელსაც როგორც კი მიუახლოვდები, თავისთავად იღება. მე ვვლდები ამ ფანჯარასთან: ვიყურები, ვმღერო, ვლიალებ, ვტყრი, ხეების ანარეკლს ვუძრავ და ვიცი, რომ ფანჯრის იქითა მხარეს სივრცეა. იქ ვიღაცას აუცილებლად ესმის ჩემი; ვიღაცას, რომელიც სულერთია, 200 წლის შემდეგ მოვა თუ 300 წლის წინათ ცხოვრობდა. პოეზია ჩემთვის კავშირის საშუალებაა ყოფიერებასთან და არსებობასთან - ამ სიტყვის გველაზე უფრო ვრცელი მნიშვნელობა. მისი სიკეთე ისაა, რომ როცა ადამიანი ლექსს წერს, შეუძლია თქვას - ვარსებობ, ანდა უკვე ვიცხოვრეო. უამისოდ კი, აბა, როგორ შეიძლება ასეთი რამეების თქმა და გაცხადება?!

მე ჩემს ლექსებში არაფერს დავტყობ. შეიძლება ითქვას, რომ ჩემს ლექსებში ხელახლა ვპოულობ საკუთარ თავს. რაც შეეხება სხვათა პოეზიას, ან - ზოგადად პოეზიას... ზოგი ლექსი ღია კარივითაა, რომლის არც აქეთა და არც იქითა მხარეს არაფერია. კაცი იფიქრებს - აფსუს ქალადღო! ზოგი ლექსიც, პირიქით, დაკეტილი კარსა ჰგავს, რომლის გაღების შემდეგ, ხვდები, რომ მოტყუვდი და არც კი ღირდა მისი გაშობა. მის მიღმა ჩამოწოლილი სივარდილე ისეთი საზარელია, რომ "აქეთა მხარის" - ზედაპირის - სისასვეც კი ვერ ანაზღაურებს; იმ დროს, როცა ძირითადი სწორედ ის - "იქითა მხარე" ანუ სიღრმე, შინაარსი უნდა

“მე დაბადებამ ოცდაათი წლის ზღურბლთან მომიწია”

შურნალისტ სირუს თაყვაზის დიპლომი ფორულ ფაროხზადთან

ყოფილიყო.

აი, ზოგი ლექსი კი არც კარია, არც ღია და არც დახურული. ისინი ჩარჩოთი დასაზღვრული არ არიან. გზას გვანან. სულერთია, ვრტყლს თუ მოკლეს. გზას, რომელიც რაღაცასთან შესახვედრად მიდის, მისწრაფვის. მერე უკან ბრუნდება და არასოდეს იღლება. ზოგჯერ თუ შეჩერდება, რაღაცაზე დასაკვირვებლად, რაც მანამდე არც წინა არც უკანა გზობისას - არასდროს შეეჩინა.

ზანდახან მინდა პოეზიაზე ზელი ჩამჭიდოს, თან წამოვიყვანოს, ფიქრი, მჭერა, შეგრძნება და ხედავ მასწავლოს. შედეგი კი ჩვენი ურთიერთობისა იყოს გამოცდილი, კარგად აწინილი ფიქრი და ნახურევი.

მე ვფიქრობ, რომ ხელოვნება, პოეზია გაცნობიერება უნდა იყოს, გაცნობიერება ცხოვრებისა, არსებობისა და თქვენ წარმოიდგინეთ, იმ ვაშლისა კი, რომელსაც ვკებხენ, ის ჩაქებხანს უკუბრუნებ.

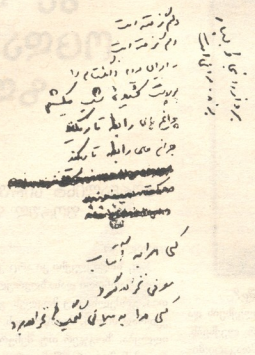
შეუძლებელია მხოლოდ შიშველი ვნებებით ცხოვრება. ან უფრო უკეთ: ხელოვანს არ შეუძლია და არც შეიძლება - იცხოვროს მხოლოდ შიშველი ვნებებისა და გრძნობების ხარჯზე. ადამიანი კარგად უნდა ხედავდეს თავის თავსა და თავისი სამყაროს და სწორედ ეს აუცილებლობა უბიძგებს მას შემდგომში ფიქრისაკენ. ხოლო როცა აზროვნება იწყება, კაცს შეუძლია უკვე მყარად დადგეს ფეხზე. ისე არ გამოივით, თითქოს, ვამბობდე - პოეზია ჩაფიქრებული ან ფილოსოფიურად შეფიქრიანებული უნდა იყოს მეთქი. არა, რა სისულელეა! ამით იმის თქმა მინდოდა, რომ პოეზია ხელოვნების სხვა დარგების მსგავსად, უნდა იყოს აზროვნების გამოხატულება და გაცნობიერებულ შეგრძნებათა და წვდომათა ნაყოფი. თუ პოეტი ნაღდი პოეტია (და ამასთანავე: პოეტი ანუ გათვითცნობიერებული), ხვდები მისი აზრები რანაირად, როგორ შეეინიებათ მის პოეზიაში, მსგავსად "ფანჯარასთან მოფიქრებულ ღამურას"; მსგავსად: "ქვეზე მკვდარი ტოროლასი"; მსგავსად: "მზვარეში ჩათულებული კუსი"* - ასე უბრალოდ, უპრეტენზიოდ და დამაზად...

- თქვენ მრბანეთ, რომ პოეზიაში საფიქრალს ადებთ ანუ ფორმას და გრძნობით მხარეებს თავს ანებებთ და ძირითადი ევრდებოდა შინაარსზე გაქეთ გამაზვიდლებო. მამასადაც, თქვენ არ ვაქსყოფილეთ მხოლოდ ღამურაში, მოქნილი და მოქნული ფეხზეთი გაცნობილი ლექსები?

- ასეთი ლექსები მხოლოდ მოხუნენილი, ნატყფი და მშვენიერი არიან. მაგრამ განა პოეზია მარტო ისაა, რაც მხოლოდ მოხუნენილი, ნატყფი და მშვენიერი შეიძლება იყოს?! მაგალითად ის ლექსები, ბოლო დროს "ესკიზების" სათაურით რომ ქვეყნდება. ასეთ ლექსებს მე სწორედ სიღამაზის, მშვენიერებისა და მოხუნენილობის საზღვრებში ვაღიარებ.

- ანუ ამოღლებო პოეზიაში მიიხვეთ?
- თუ მხოლოდ იმ თავისებურებათა მქონე იქნება, რაც მე ჩამოვივადებ, რა თქმა უნდა, არა! თუმცა, აქვე უნდა მოგახსენოთ, რომ პოეზია სხვადასხვანაირი შეიძლება იყოს. ზოგ-

ჯერ ლექსი მარტო ლექსია და მე-
ჯერ არაფერი. ამ შემთხვევაში
სიტყვა "ლექსი" მისი ზოგადი
მნიშვნელობით კი არა, იმ გრძნო-
ბითი აზრით უნდა იგებოდეს, როგორც
გვესმის ხოლმე საერთოდ. მაგა-
ლითად, როდესაც დაისახა, ხეს
უხედავთ, ვამბობთ ხოლმე - რა პო-
ეტურიარ. არიან ლექსები, რომ-
ლებიც სწორედ ამგვარი მშვენიე-
რებით გამოირჩევიან და ასევე
გვატკბობენ. ყოველ შემთხვევაში,
ზოგიერთი ლექსი პოეტურია და
რასაკვირველია, ნაღდი პოეზიაა.
მაგრამ თვითონ პოეზია მხოლოდ
მათით არასოდეს შემოიფარგლე-
ბა. ამ ლექსებს თავიანთი ადგილი
აქვთ. სიღამაზე და მშვენიერება
კი პოეზიის მხოლოდ ერთ-ერთი
შემადგენელი კომპონენტი შეიძ-
ლება იყოს. სხვათა შორის, რასაც ახლა ზოგადად ვლამაობაობ,

გარკვეულწილად ჩემს თავსა და შემოქმედებაზეც მოვახსენებთ.
მე საკუთარ თავს სხვებზე მეტად ვაკრიტიკებ. ბუნებრივია, რომ
ლექსი ძალიან ბევრი ლექსი უნებურად და არაფერისმქვლია.
მაგრამ, ამავ დროს, შეუძლებელია პოეზიის შინაარსისათვის
რადაც კონკრეტული ფორმულა გამოვიყვანოთ და განავტა-
ლოთ: ყველა ლექსი მხოლოდ ზოგად, განზოგადებულ ხასიათს
უნდა ატარებდეს! საქმე ის არის, ადამიანი როგორ უყურებს და
აღიქვამს საზოგადო თუ პირადულ საკითხებს. სწორედ ხელდა,
ხელის კუთხითა, რაც რომელიმე პოეტის ლექსებს პირადულობის
ელფერი ანიჭებს ანდა პირიქით, პირად პრობლემებს ზოგადად,
განზოგადებულად წარმოიანქმ.

კრებულ "ტყვეში" თავმოყრილ ლექსებს რომ დღევანდელი
გადასახედიდან ვაფასებ, ვხვდები - ზოგი რამ ჩემთვისაც კი უნ-
ტერესოა და მეც კი ადარ მეტება. არადა, ამ ლექსების ფესვები,
სხვათა შორის, თავის დროზე პიროვნული სულაც არ ყოფილა.
ზოგადი სიტუაცია უსწრდობდა და მათში მარტო მე კი არა,
თბილისი ქვეყანა იკლავისხებოდა.

- საქმე ისაა, რომ როდესაც ხელვრან იმ ეტაპამდე მი-
ვა, როცა მხოლოდ თავისი, საკეთიფიქრო და განსხვავებუ-
ლი ხელდა ჩამოვხილვდება, წინა პლანზე პასუხისმგებ-
ლობის საკითხი წამოიწეებს. მაგალითად, როცა ადამიანი
თქვენს რამდენიმე ღირებულ ლექსს წაიკითხავს, რომელ-
თა დაწერის თავი და სიამაყე ცოტა ვინმეს თუ უკნება სა-
ეთობი, მერე კი მათ გვერდით, ძალზე პირადული საბაძი
"შექმნილ" პასუხობებს წააწყდება, განხილული რჩება
და იმასაც კი ფიქრობს, რომ თქვენი მიზანი ამ შემთხვევა-
ში კრებულის მიკვლობის გაზრდა და მისი გამოხატვად
მომზადება...

- მართალია...
- ხილო როცა პოეტს პასუხისმგებლობის ვრძნობა აქვს
- ნიმა იუმიჯის რჩევათ - იგი საკუთარ ნაწერებს, საკუთარ
პოეზიას დიდი სიყრხილითა და უშეღავათო მომზიდვე-
ლობით უნდა მოეყოლოს...

- იცით, მე ერთხელ ვთქვა: ზოგი ლექსი სახეებით შეესაბამე-
ბა ადამიანის რწმენას, გამოცდილობას თუ პოეტურ გემოვნებს
და ასეთი ლექსების ნდობა მუდამ შეიძლება. მაგრამ არის ლექსე-
ბი, რომლებიც ამ რაღაცეებს არ შეესატყვისებენ, თუნცად ადამი-
ანს მათ მიმართ რაღაცნაირი სიფარულის გძნობა აქვს. ძალზე
გაუკრველვ მიზნებსა გამო, ამ წიგნში 3-4 ისეთი ლექსია, რომელ-
იც არ მომწონს, მაგრამ რატომღაც, ძალიან მიყვარს. შესაძ-
ლოა, უმჯობესი იყო ეს ლექსები არ გამოემკვეყნებია. მაგრამ

რომ არ დამბეჭვდა, მდონია, მათ გამო გულმშვდად
ვერასდროს ვიქნებოდი.

- აქვე თავითხავად ისმება ცხოვრებისგან
განცალკევებისა და აბსტრაქტულ, განფერ-
ვებზე თმებზე წერის საკითხი, ზოგს ჰკონია,
რომ ყოფსმან მათი კავშირი და ცხოვრების
ნახვა დაავიწროვდეს, ჩარჩოში მოხვედრის მათ
პოეტურ თვალსაწიერს. ამიტომაც, ადამიანი
განფერვულ სამყაროში უნდა ცხოვრობდეს და
მხოლოდ ინტელექტით იაზრებდეს და "ავე-
მოვრებდეს" არცხელ ხინამდვილეს. განვითარ-
რების წინაპირობად სწორედ ეს, ცხოვრების
ამკვარი წესი მიაჩნიათ. "ხელახალ დაბადე-
ბა" დაბეჭვლილ თქვენი ლექსები კი შეიძლება
ასეთი დამოკიდებულების, ამკვარი აზროვნე-
ბის უარყოფად მივიჩნიოთ. მაგალითად,
თქვენს "მიწიერ სასწაულებს", საეროდ, შეგ-
ძლიდა დოკუმენტური ლექსიც კი ვუწოდოთ.
მაშასადამე არცხელი სახეებით განსხვავდება
ვრძნობისმიერია, სუბიექტური წარმოსახვე-
ბისგან...

- არა, მე არა მწმამ ჩარახულ ოთახში თავშეფარებისა და
ამკვარი პირებში. "შინაგანი ვერებებისა". ადამიანის წამო-
სახეითი სამყარო უნდა იყოს შედეგა მისი ხეტიალისა და თავის
ეპოქის სინამდვილესთან მუშეობი კავშირისა. ადამიანმა უნდა ნა-
ხოს, რათა დანახოს და არჩევანის საშუალება მიეცეს. როცა კ-
ცი თავის სამყაროს ადამიანებს შორის და ცხოვრების შუაგულში
იბრუნის, მხოლოდ მათში შეძლება ეს სამყარო მუდამ თან ჰქონ-
დეს; თავისად დათვლოს და ამ სამყაროს შვინიდან დაუკავშირ-
დეს მთელ ქვეყანას.

როცა ქუჩაში ხეტიალის შემდეგ შინ მიბრუნებით, ქუჩიდან
გამოყოლილი შობეჭვილებები გონებაში გრჩებათ და ეს შობ-
ბეჭვილებები უკვე თქვენს შინაგან სამყაროსა და თქვენს არსებო-
ბას ეკუთვნის. ხოლო თუკი გარეთ არ გახვალთ, თავს დაიტყვე-
ვებთ და მხოლოდ ქუჩაზე ფიქრით დაკმაყოფილებებით, არაინ
იციის დამთხვევა თუ არა თქვენი წარმოსახვა გარეთ არსებულ
სინამდვილეს. შესაძლიარ, გარეთ მზე იყოს, თქვენი კი სიბნელე და
წყვედილი გვერითი. შეიძლება გარეთ მშვიდობა იყოს, თქვენი კი
იფიქროთ ომი და ბრძოლიარ. ასეთი ვითარება ნევატორი ასე-
ტიზმის ერთ-ერთი სახეა, რომელსაც არც თვითონ ადამიანისთ-
ვის და არც საზოგადოებისთვის მოაქვს სარგებელი. ყოველ შემ-
თხვევაში, პოეზია ცხოვრებისგან იბადება. ყველაფერი მშვენიე-
რი, ყველაფერი, რასაც ზრდა შეუძლია, ცხოვრების შედეგია. ამ-
იტომაც, კი არ უნდა იფიქროთ და უარყო, უნდა წახვდეთ, დაავე-
მოწონოთ და გამოსცადო - ცხოვრების უსაზიზღოვანი წამებები კი...
მაგრამ არა როგორც დაფიქრებულმა ბავშვმა, არამედ სადი გონე-
ბითა და ყოველგვარი არასასიამოვნო განცდის მოლოდინით. ყვე-
ლა ხელვრანი კავშირში უნდა იყოს ცხოვრებასთან; სხვანაირად,
აბა, მიზნაინი, როგორ აიხსნა?!

- უდაოდ... მაგალითად - "შეხვედრა ღამეში". როდ-
ხაც ადამიანი იმ ლექსს იხთვლებობს, ძლიან ბევრი საფე-
რით უხრდება. საფიქრალი, რომელიც ჰვენს უახლოეს
წარსულთანა დაკავშირებული. ისეთი შეგრძნება ვაქვთ,
თითქოს ამ ლექსით იმ თაობის სათქმელი ათქვა, რომელ-
დაც სული ველში შეხვედრა და თავისი არსებობისა ა-
რაც კი ხვედრიარ. "მიხი თვარის ვაშლილი ხვედრე კი
ოღერ მწარე ტარილის გემოს შეიცრძობდა".

- დაის, მე ვუწერდები იმ ადამიანსა სახეებს, ერთ დროს რომ
საზარელი პრეტენზიები და სურვილები ჰქონდათ და, ვფიქრობ-
ებ: აი, ეს ახლა, წინ რომ მიზის, ნუთუ მართლად ისაა, ვინც მაგა-
ლითად, ამ რვა წლის წინაიაც ჩემს წინ იჯდა და ამ წუთის იმ
რვაწლისწინანდელმა კაცმა ეს დღევანდელი რომ დანახოს, თუ

იციან-მეთქი? ყველაფერი თავდაყირა იდგა. მეც კი ამოვირავე-
ბული ვიყავი, მე მუშლა და მალეც და ჩემი სასოწარკვეთილება.
ეს ლექსი სწორედ ამ შეგრძნებების ნაყოფია და მის შემდეგ შეე-
ძლო ცოტათი მაინც გამოესწორებოდა. კორექტივები შევი-
ტანე საკუთარი ფიქრებისა და წარმოდგენების ტექსტში და ზო-
გიერთ რამეს ხაზი გადავუსვი, თუმცა, სამაჟარო იმგვარივე დარ-
ჩა, რაც უნის იყო. ისეთი ამოვირავებულა, არ მინდა და ვერც ვა-
ხერხებ, რომ მისი ამოვირავო.

- **“თვალმარგალიტით საკვებ საზღვარში” (იმის მიუ-
ხედავად, რომ ზოგიერთების აზრით, ის ლექსი არაა და ძა-
ლიანაც კარგია, ასე რომ ფიქრობენ) სანაქებია თქვენი სი-
აზლოვე ცხოვრებასთან. თითქოს, ყველა პრობლემის, თვი-
თონ ცხოვრების შენიღბან საუბრობს. ძალიანაც კარგი!
ზოგჯერ პოეზია, პოეტურობა შეეწიროს გულწრფელობა-
ს, განა აქამდე პირიქით არ იყო: პოეზია არ იწინააღმდეგო
ხილვებ გულწრფელობას? თქვენ კი ადექით და შური იძი-
ეთ!..**

- ლექსი არსოდეს არაფრით შემომისაზღვრავს. მე ვამბობ:
პოეზია ყველაფერშია, ოღონდ უნდა აღმოაჩინო და შეიგრძნო.
ასეთ ვითარებაში, გადახედვით ჩვენში გამოცემული ლექსების ამ-
დეგ კრებულს და მიხედვით, როგორი შეზღუდულია ჩვენი პოე-
ზიის შინაარსი. როგორც წესი, აქ არ ხნობაზე საუბრობენ, რი-
მელიც ისე მაღალია, რომ შეუძლებელია, ადამიანური იყოს; ან-
და შეგონებული, ნეკროლოგიები, ამბებს ჩვეულებრივ თხრობა
და ელემენტარული უსამართლო მოგვლებათა თვალში. პოეზიის ენ-
აც - რაღაც საეკივიტური და გაყინული - ადრინდევ მყარად და-
კანონებული ენაა.

- **“თვალმარგალიტით საკვებ საზღვარში”** ლირიკული გვირი სა-
ზოგადოებაა. საზოგადოება, რომელსაც მართალია მრავალ
მტკივნეულ საკითხზე ზნამაღლა ყვირილი ვერ მოუხერხებია,
მაგრამ ის მაინც ჯერ კიდევ შეუძლია, ასეთ საკითხებზე იუმორი-
თა და ხუმრობით ისაუბროს.

ამ ლექსში მე ვემზობოდი სასტიკი, გახრწნილ და სულელურ
საკითხა გროვებს. მთელ პოეზიას სუნამოს სურდელი ხომ არ უნ-
და ახსილოდეს. მოდი, ზოგი ლექსი ისეთი “არაპოეტური” იყოს,
რომ მისი წერილობით ჩაწერა და ამ წერილის სატრფოსთან გავ-
ზაუნა არ შეეკუდოს. აი, დარწმუნე! რაც უნდა ისა თქვა! როცა ამ
ლექსი გვერდით ჩაუვლიდა, ნება იბოძინა და აბზეჯოც ცხვირებზე
ხელს აიფაროს, მე კი, მარდის სიონთ აქოვებულ ქუჩაზე რომ
ვლაპარაკობ, არ შემძლია, წინ სუნამოების ჩამონათვალი დავი-
დო და ამ ქუჩის სუნი ალსაწვრად ყველაზე უფრო კეთილსურნე-
ლოვანი სუნამო შეგარწმუნო. ეს იონაზობაა. იონი, რომელსაც ად-
ამიანი ჯერ თავისთვის უკეთეს და მეტი დანარჩენებს.

- **თქვენ თანამედროვე, დღევანდელი მუსიკის შესაფერის ენ-
აა ფორმაზე ისაუბრეთ. ხომ არ გგონიათ, რომ თქვენს
“მშრობლებში” და ასევე ამ ყაზალში, რომელიც დღეს
მიწმალდულია, თქვენი გარბობები ჩაახშეთ ან ბრულად
ვერ გადმოვიტო. ეს ლექსები ძველი მკონების მიმადებითა
დაწერილი და ადამიანს ნაფტაღინის ხუნს ახლის ცხოვრ-
პირში. ამიტომაც იქნებ ჯობდეს, თქვენ ყოველთვის თქვენს
სტილს და ყალიბში იმუშაოთ. თქვენ იყოთ თქვენ და სხვა
მეტე არაიბი...**

- მშრობლებების, ორსტროფების თაობაზე დეტალურად
ვისაუბრე ბატონ აზადან ინტერვიუში. რაც შეეხება თქვენს შე-
ხედვლებს... არა, ასე ნამდვილად არ არის. ფუსივი ერთია, მაგრამ
წამბით ძალიან განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. მართალია,
ლექსი დღეობით, ზოგჯერ კი თვითონვე იქნება და გროვდება
პოეტის მივით, მაგრამ საბოლოოდ, იგი მაინც წამბიერი გააზრე-
ბის, წამბიერი წესის ნაყოფია. მშრობლებების შემთხვევაში ეს წვა
ძალიან შორ, დაცილებულ წაშლ დაუკავშირდა. სხვა ლექსებში
კი, პირიქით, ჩემი განცდები ძალზე ახლოს იყვნენ ჩვენს დროს-
თან და დღევანდელიაასთან.

- **არგუმენტაციას მაინც გაურბიხართ. ესე იგი, თქვენ
გინდათ თქვათ, რომ ის სხვაგვარია, რაც თქვენს მშრობლე-
ლებში ვეღოვეტო, განსხვავდებოდა იმ სხვაგვარობასგან,
რომელზედაც თქვენს დანარჩენ ლექსებში საუბრობთ?!
მაგრამ თქვენ ხომ ერთი მთლიანი, დაუნაწევრებელი არსე-
ბა ხართ და თქვენი ფიქრი ერთ კონკრეტულ სხვაგვარულ
დასტურებებს... თანაც ამ ლექსებს ერთმანეთისაგან არც
ისე დიდი პერიოდი აცილებს...**

- ყოველ შემთხვევაში, ეს მშრობლებები ჩემი სულის გარკვე-
ულ მდგომარეობათა ანარეკლია, ჩემი აღქმები, რომლებიც,
სხვათა შორის, დროსთან არიან დაკავშირებული. ამ აღქმებმა
და სულიერმა მდგომარეობებმა კი იმ წუთას სწორედ ეს ფორმა
მოითხოვა. ამასთან, მე მივყვან ეს მშრობლებები და ბოლოს
მე იმას ვამბობ, რომ მთავარია, სათქმელი იყოს ახალი,
თორემ ფორმებისა და კომპოზების მსხვერვა არც ისე ძნელია.
სწორედ ამ საქმეს აკეთებს ჩემი ძალიან ბევრი მეგობარი: ერთი
ხელის მოხმით ამხსნაჩვენ ყველაფერი. კი ბატონო, დაამტკნი-
ონ, მაგრამ სანაცვლოდ რა ავაგეს? ძველად, უწინდელი მკონების
სატრფოს ზოლივ ერთი ტაქტის სიგრძის იყო, ახლა ერთსხვავერ
ტაქტის სიგრძისაა. მერე, ამით რა შეიცვალა?! მე საზომის მტერი
როდია ვიცი, მე ვამბობ - მოდი, უფრო შინაურულად ვისაუბრო-
თქვიო.

- **იციო, ჩვენთვის “უპოქის პოეზიის” საკითხი დგას.
დროის ფრცხვების, დროში ყოფნის და ცხოვრების სა-
კითხი. ამიტომ თუ აქ საუბარს ფორმასაც შეეხო - მხო-
ლოდ და მხოლოდ ერთი მიზეზით, რომ ჩვენ გვეკვრა: ჩვე-
ნი დროის - თანამედროვე ეპოქის - პოეზია შესაფერის
ფორმასა და ყალიბსაც მოითხოვს. “თვალმარგალიტით
საკვებ საზღვარში” და ასევე კრებული “გაფხვრის ღან-
დები” (რომლის “შეწანე ლანდის” წაკითხვის სურვილი
არასოდეს აჰარ გამძინდება!) და “ნიტო” იმდენად არიან
სრულყოფილი, რამდენადაც დღევანდელი მუსიკისა
დღევანდელი ფორმითა და ყალიბით არის მოცემული.
მთლიანობაში კი, ამ წიხნში ორი ტიპის ლექსებს ვხედავთ:
ერთი, რომელიც ფორმისა და შინაარსის მხრივ - თქვენს
კვლამ ნამუშევრებთან აძლიანებულ ხაზსლოვს და ნაკ-
ლებობებზედ არიან, ვიდრე ის ლექსები, რომლებშიაც
საუბრება და მოულოდნელი უფრო მთლიანობაში, უფრო სერი-
ოზულად აფასებს. “ხელახალი დაბადება” სწორედ ამ
ლექსებისთვის უნდა დავკრძალოთ: “მიწიერი ხასჩაულები-
თვის”, “ღამეში შევედრისთვის”, “პაღის დაკარობისთ-
ვის”, “ზაქქისა” და რამდენიმე სხვა ლექსისთვის...**

- მე უკვე მოგასწავლი, რომ ამ კრებულში თავმოყრილი ლექს-
ები ჩემი ოთხწლიანი ცხოვრებისა და საქმიანობის შედეგია ამ
ოთხ წელიწადში დაწერილი ლექსები - არამხოლოდ კარგი, არ-
ამედ მხოლოდად - ერთად შეკრებილ და გამოვეცი. ამ ლექსებს ბუ-
ნებრიობა გამოარჩევს, მათი ავიც და კარგიც, ღირსებაც და ნაკ-
ლიც ბუნებრივია. ამის მიუხედავად მე ვფიქრობ, ყველაფერი ახ-
ლიდან უნდა დაიწყო, რადგან ადამიანმა გარკვეულ სიმწიფეს -
თავის საქმეში მაინც - უნდა მიადგინოს.

მე პოეზია წიგნების კითხვით არ მისწავლია. თორემ ახლა
ალბათ ჩვეულებრივი, ტრადიციული ყაბიღებისა და ყაზალების
მწერალი ვიქნებოდი და მეტი არაფერი.

აი, ასე - ადექი და ზუსტადაც ვაუღეცი. - უღარ ტყეში დაკარგუ-
ლი პატარა ბავშვით, ყველაზე მიველი, ყველაფერს ჩაუკვირ-
დი. ყველაფერმა მიიქცია ჩემი ყრობალება, ვიდრე საბოლოოდ
ერთ წერილსოვალს არ მივაღებდი და ამ წყაროსთვისა საკუთარი
თავი არ დავინახე, რომელიც თვით ჩემგან და ტყის მთელი გა-
მოცილებებისაგან შედგებოდა. ამდენად, აღნიშნულ კრებულში
თავმოყრილი ლექსები ჩემი მთელი “შეა” და ჩემი მიბეჭდილი
წყაროსთვისა საბოლოოდ.

ახლა პოეზია ჩემთვის ძალზე სერიოზული რამაა. პასუ-

ხისმგებლობა, რომელსაც საკუთარი არსებობის წინაშე ვგრძობთ და პასუხია, რომელიც ჩვეთვე ცხოვრების წინაშე უნდა ვაყო. ამიტომაც, პოეზიას ისევე შეუფერხებია, როგორც მორწმუნე - თავის რელიგიას. ამასთანვე, ვფიქრობ, რომ შეუძლებელია მხოლოდ ნიჟეს დაეყრდნო. რადგან კარგი ლექსის დაწერა ისეთივე რთულია, ისეთსავე ყურადღებას, შრომასა და წყალებას მოითხოვს, როგორც რომელიმე მეცნიერული აღმოჩენა.

მე ერთი რამეც მწამს და ეს გახლავთ პოეტად ფოფან ცხოვრების ყოველ წაშლა და მომენტზე: პოეტად ფოფან ე.ი. ადამიანად ფუნჯა. მე ვიციან მავანთა და მავანთ, რომელთა ყოველდღიური საქციელი არავითარ კავშირში არაა მათ პოეზიასთან. უკეთ რომ ვთქვათ: ეს ადამიანები პოეტად მხოლოდ ლექსის წერის მომენტში არიან. მერე იცვლებიან და ისევე ერთი ჩვეულებრივი, ხარბი, გაუმძაბარი, უსამართლო, გონებასწრაფი, შურიანი და საცოდავი კაცები ხდებიან. მე არ მჯერა მათი სიტყვებისა, რადგან ცხოვრებას ამაზე ღებ მნიშვნელობას ვანიჭებ. ხოლო როცა ეს ხალხი თავის ლექსებსა და ნაწერებს გულში მჯიღს იცემს და რაღაცას გააკვივრის, ხოლო მიყვრის და არა მჯერა, რომ მისმა ნაწერებმა ამბობენ. მაშინ ვფიქრობ, - ნეტავ, ასე მართლა ერთი თევზი ფლავის გულსათვის ხომ არ ირეგებიათ-მეთოქი... თუმცა, კარგი... თავი დავანებოთ...

ჩემი აზრით, ხელოვანმა - პირველ რიგში - თავისივე თავი უნდა შექმნას და სრულყოფს. მერე საკუთარი თავიდან გარეთ უნდა გამოიქნას და მას, როგორც ფოფიერობას და არსებობისაგან შედგარ მთლიანობას ისე უნდა შეხედოს, რომ მისმა ნაწერებმა, ფიქრებმა და გრძნობებმა ზოგადი ხასიათი შეიძინოს.

- ვიცი, ძალიან სულელები შეიჭიდებენ ვისკამთ, მაგრამ მინც მინდა კეთილხერ, რატომ ხედავთ ზოგჯერ ასე ხაზიზღრად ცხოვრებას და ადამიანებს:

**“ჭერის დაბრეცილ-დაბრეცილ ხაზებში
საკუთარი თვალი დაეინახე -
მისზე ტარანტულითი ხმებოდა
იატაკზე,
გუჯის სივითლემში” (”მისხველა“)**
ან:

**“ზემი წილი მიტოვებულ კიბეზე ქვემოთ და შევბა.
და რაღაცათან შერწყმა მატობობასა და ბრწინილებაში”**

**ანდა: “იმ პატარა არხებებს ხედავდი,
რომლებიც დამღვარიყვენ”... (”მონიერი ხასხასულები“)**
- წყარო მოგახსენეთ, ლექსი უშთავრესად ერთი წამის განწყობილობა და აზრის “შედეგია-მეთოქი. ჩემი აზრით, შეუძლებელია სიცოცხლის ყველა წამი მშვენიერი იყოს და ამდგავარი ხედავ ანუ როგორც თქვენ ბრძანებთ, ამგვარი საზიზღარი აღქმა, ზოგჯერ უფრო საჭიროა და უფრო მართალი, ვიდრე ცხოვრების უსარგებლო ქება-დიდება. როცა ადამიანი რომელიმე პრობლემას ყოველმხრივ განიხილავს და საბოლოოდ საქმეარ დასკვნასა და გასაღებას, მაშინ უნდა საქმა. მაგრამ მე ხომ ფილოსოფიის ერთი ეპიკურაა?! შე ადამიანი ვარ, სულტი ვარ და ზოგჯერ ჩემს სისუსტეებსაც ვეწონები. რომ არ დავეწონო, ცხოვრებისათვის აუცილებლად ძალასაც ვერ მოვებნი.

ერთხელ უკვე განვმარტე ის ფრაგმენტი, თქვენ რომ “მისხველადან” გამოაცალაკვეთ. ამ ლექსის სათაურიც კი უსუნანშნავად მიუთითებს მის შინაარსზე. თვითონ ლექსში ხომ ნათურის ჩაქობისა და ანთებაზე არის საუბარი. ცხოვრების ერთი წამი ბნელშნა. სიმეფლისთან შეჩერება კი ზრდასრულობის საიდუმლოსთან შეჩერებას წაავსებს. ეს არათუ საზიზღარი, საყვებთ ბუნებრივი ხედავ. ყველა ადამიანი, როცა არსებობას ერთი ყალიბიდან ანუ საკუთარი თავიდან ეყურება, ასეთი მრტანხველი პესიმიზმი და სასურველია კვირდება. ეფუძება. მე რომ ცხოვრების ნაწილი არ ვიყო, მართლაც, რაღაც გაუგებრობა ვიქნებოდი - უბედური და ისეთი უმაქნისი, როგორც “მისხველადან” ვჩანვარ.

მეორე ფრაგმენტთან დაკავშირებით კი მინდა გითხრაოთ, რომ თქვენი უშთავრესი ნაკლი ის გახლავთ, რომ ჩემს ლექსებში აზროვნების მაგისტრატორები და მკაფიო ხაზის ტენანს შესდგომიხართ. მე ხომ ფილოსოფიის არა ვარ, არც რაღაც ფილოსოფიური დოქტრინის ვაყალიბებ ჩემს ლექსებში. მე მხოლოდ საგნებსა და მოვლენებს განისხავებოდა, ჩემუბო კუთხიდან ეყურებო. ამ ხედვის ლოგიკაც გრძნობითი ლოგიკაცა.

თუმცა, თქვენ მიერ მოხზობილი იმ სამი სტრიქონის ანალიზი მშრალი მათემატიკური ლოგიკითაც რომ მოეხდომოთ, ერთ კონკრეტულ პრინციპს აუცილებლად მოვიხელოებო: ბრწუნა და გაუცხობება ჩემთვის სიკვდილი, კვლამა არ არის, რაღაც ტენასა, საიდანაც შეიძლება ცხოვრება ახალი თვალთახედვითა და შეგვრებით დაიწყო. სივარულიც მთელი მინარეგებისა და გარეგანი ფაქტორების გამოკლებით - მისალმობა, უანგარი, პასუხის არმომლოდინე მისალმობა - ყველასა და ყველაფრისადმი. ხელები, რომელთაც შეუძლია იფუნჯე ხიდი - სურნელის, სინათლისა და ნიათის დანაბარებისაგან აბეუბო - სწორედ ამ უცხოობაში მწკნავდ იფილოთობა. თუკი ჩვენ ვაზარებოდი იმებზე და შეხედულებებზე არ გვაკვს სიფვარულსა და ცხოვრებაზე, მაშინ ამ რაღაცებს შორის განისხავებებს ვერაზდრის დავინახოთ. ეს ყველაფერი კი იფილოთი შეგონების, ფიქრისა და ხედვის სხვადასხვაგვარი ანაერეკლი იმ საკითხის მიმართ, რომელიც დასავ.

ნუ მომიხოვო ჩემი ლექსების განმარტებას. არასასიამოვნო და საერთოდვე სასაცილო საკმარანობა. ამასთან, ჩემი აზრით, რამდენიმე სტრიქონის არასფლეს არ უნდა დაეყვრნა და ლექსი მთლიანად, მთლიანობაში უნდა განიხილო. როდესაც ამ ნაწყვეტებზე ფრაგმენტულად, შეხედულად ვიმსჯელებოთ, რასაკვირველია, გულს რაღაც დაგვაკლებდა, მაგრამ საკმარისი, ისინი მთლიანი ლექსის კონტექსტში შეფასფლეს და ყველა პრობლემა უცებ მოგვარდება. თუნდაც იმავე “ხელახალი დაბადების” რამდენიმე სტრიქონზე, როდესაც მთელ ლექსის კონტექსტიდან გამომდინარე ვიმსჯელებოთ, ისინი განისხავებოდა, ახალი თვალთახედვის დიატივითებთან. ჩვენე ეპოქის პოეზიის ერთ-ერთი თავისებურება ხომ ესეც გახლავთ: დღეს უკვე სტროფი სტროფი აღარაა... “მიწერი სასწრულებს” თემაზე ნათქვამ თქვენს სიტყვებს, მაპატეოთ და ვერ დავუთანხმებო. ამ ლექსში არ არის არაფრის და მით უმეტეს, ადამიანის - საზიზღარი აღქმა. პირიქით, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ აქ თანავარანობაა. მთლიანობაში კი ეს ლექსი გახლავთ ადამიანების კიბე, ამ გარეგანი აღწერა, რომელშიაც ადამიანებს ცხოვრება უხდებოთ და რომელიც მათ სისამაგლის, ამოხედება და დანაშაულისაკენ უბიძგებს. მე სწორედ ეს ცოცხლის მასულდგმულებოთ ბუდე მქონდა მხედვლობაში, თორემ თვითონ ადამიანები უცოდველნი არიან, რადგან ისინი ხანდახან დგანან და შადრენების მუსიკას უსმენენ. მათში ჯერაც არ ჩამოკვარა მშვენიერების შეგრძნება. ოღონდ ეგ არის, ამისა უკვე თვითოდვე აღარ ხეჯარი. თუნდაც ეს ფრაზა “პატარა სულიერები” რომ ავილით: უნებისყოფო სულიერები, უცოდველი სულიერები, უხეღარი სულიერები... ამ ფრაზაში ცირკული სინარაული და სინანულიც კი იგონებოდა. მე მინდოდა სწორედ ეს გადმომეცა, რომ მერე დამეჩანა, როგორ გაიანხრებდნენ სხვები.

- ქალბატონო ფაროზხა, წვენ მადლობელი ვართ თქვენი: გვიფარხართ და ფარხებთ იმ საინტერესო სიტყვებისთვის, რაც ბრძანებთ; კარგი ლექსებიებისთვის, რაც დაწერეთ და უკეთეს ლექსათვის, რომლებმაც დაწერეთ. მე პოეტი არა ვარ და ამიტომაც ის, რა ზედაც ვგუხავებო, ლექსის ერთი ჩვეულებრივი მთიხველისა და დამფარებელი კაცის მოლოდინიდან იღებდა სათავეს, მოლოდინიდან, რომელიც მას შეიძლება თქვენგან და ხსნა კარგი და გულწრფელი პოეტისაგან პირობებს.

- იყო დრო, როცა პოეზიას გართობისა და თავისშეცევის საშუალებად მივიჩნედი. მწკანილის რჩევას რომ მოვითავებდი ხოლმე, ყურს მოვფხანდი და ვიტყოდი: ახლა წაყალ და ბარემ

მოკლეს მხეპარაუნი

რალაც მაინც ბრწყინავს ფორულის ბნელ სახლში

სალამნ ყვრათი - ლურჯ ცათა პოეტი - ჩრდილოეთიდან ჩვენი ხელოვნების მსახურთა სანახავედ რომ ჩამოვიდოდა ხოლმე თან ყოველთვის ერთი ტომბარა ფორთოხალი ჩამოჰქონდა. ერთხელაც, - რაც მე მასხოვს, მგონი, ერთადერთხელ - ხელცარიელმა მოგვაკითხა. მეგობრებმა ხუმრობით უთხრეს: "როგორც ჩანს, ფორთოხალი აღარ გვექმევი". მოგვიგო - "გამოგაცდებით, ახერხებ ჩრდილოეთიდან ერთადერთი მიზნით ჩამოვიდე; გადამწყვეტილი მქონდა, ფორულის სახლავზე მივსულიყავი და მისი სულის მოსახსენებლად ლოცვა ნამუკითხა. ფორთოხალიც ფორულის სახელზე იქვე დავარიგო".

ვიღაცამ უთხრა: "მბაბტებია. მე თვითონაც ჩუმი ცოცხელი ვარ, რადგანაც მუდამ, როცა კი ვმხრბულხობდი, საღამოს ფორულის სახელზე წარმოიქმული ლოცვით ვისწილობდი ხოლმე".

მე ვთქვი: "თუ გადამწყვეტია, რომ ლოცვით ავაბტვირონ, მაშინ ქალაქში ყველა უნდა დიღებს ჩაჰყარონ. მეც ცოცხელი ვარ ბატონებო და, ჩემი ნება რომ იყოს, მეორედ, როცა ამ ქვეყნად მოვიდდი, ღმერთის პირობას ჩამოვარდომედი - ჩემი ძმა - სადვე შედაიათი, ჩემი და - ფორულ ფაროხზად, დეიდაშვილი - დოქტორ შარაიანი, მამიდაშვილი კი - ახავან სალესი ყოვლიყვენე, რომ თუკი მავანი გულისმოსაოხებლად ვილაცის გინებსა მოინდომებდა, აქეთ-იქით სიარულით ზედგეტად აღარ გარჯილიყო და ყველა ერთ ადგილას, ერთ ოჯახად შეკრული ენახა".

იქვე დავსძინე "აღბათ გაგიგონიათ იმ ცნობამბიხილი მიჯნურის ზღაპარი, რომელმაც ღმერთის სიხოვაც, სიკვდილის შემდეგ მისი სხე-

ერთ ლექსსაც ჩამოვარაკაკებ-შეთქი. მერე იყო სხვა დროც, როდესაც ვფიქრობდი, რომ თუკი ლექსს დავეწერიდი, რაღაცა უუქველად შემეპატებოდა. ახლა კი, როცა ლექსს ვწერ, ასე მგონია, რაღაცა მაკლდება. რაღაცას ვაქანდაკებ და სხვებს ვადავულოცავ ხოლმე. ამიტომაც, პოეზიას უკვე სერიოზულ საქმიანობად აღვიქვამ და მის მიმართ ერთგვარი ფანტიზმიც კი გავსლავართ განსუკავალული. ერთ დროს, საკუთარ ლექსებს თვითონვე დავკინიდი, მაგრამ ახლა ვინმემ რომ გაბეღოს და მასხრად აიგდოს ჩემი ნაწერები, ძალიან გაგებრაზდები. იმიტომ, რომ მე ისინი უკვე ძალიან მიყვარს. დიდხანს ვიწვალე, სანამ პოეზიის - ამ უცხო და უცნაური ველურის - მოთვინიერებას შევიძლებდი. მერე კი ასევე დიდხანს ვიწვალე, რომ იგი ჩემს შიგინთ გამჟღავლებინა, შევრწმუნოდი მას და ჩემს "ერთ სულ და ერთ ხორცად" მექცია, ისე რომ, ჩვენი განცალკევება იოლი საქმე აღარ ყოფილიყო. კრებულებში "ტყვე", "კედელი" და "ამბოხი" მე მხოლოდ ერთი უბრალო გამხმრავნებელი ვიყავი გარე სამყაროსი. იმ დროისათვის პოეზია ჩემში კი არ იყო დავანებული, ჩემთან ერთად ცხოვრობდა, როგორც ქმარი, მეგობარი, ყველა ის ადამიანი, რომლებთანაც რაღაცა პერიოდის განმავლობაში ცხოვრება გვიწევს ხოლმე. მერე კი პოეზიამ თვითონ ჩემს შიგინთ გაიდაფა ფეხვი და ამიტომაც შეიცვალა ჩემი ლექსების შინაარსი. ახლა უკვე ლექსს მხოლოდ ჩემს თავზე დაწეროდ, პირადი გრძნობების გამომხატველად და გამობატულებად არ აღვიქვამ - პირიქით, რაც უფრო მგარდობა ჩემში პოეზია, მე უფრო ვიშლები, ვიტრატები და ახალ-ახალი სამყაროებისაკენ მივიწევი...

- დიახ, ეხებათ, რომ "ხელახალი დაბადების" მერე დაწერილ ლექსებში თქვენ განსხვავებული აზროვნება დაინფეთ და თქვენს პოეზიაში ფიქრი, ინტელექტი გახდა პირველადი...

- ასეა. ყოველ შემთხვევაში, დაბადების მერე უნდა გაიზარდო, ტანი აიყარო... მე ამ დაბადებამ ოცდაათი წლის ზღურბლთან მომიწია. ახლა კი უკვე ვეღარ ვეგუებთ ცარიელ, ფიქრისა და აზრისგან დაცილლ პოეზიას.

- როგორ გგონიათ, თქვენი ეს შეხეულება იმ ადამიანებთან ურთიერთობის შედეგი ხომ არაა, რომლებიც პოეტურები არ არიან, ინტელექტუალების პრეტენზია აკეთებ და თქვენც, ზაპოლოდ ასეთ დასკვნამდე მივიყვანეს?

- არა, მე ჩემი საფიქრალი, საზრუნავი მაქვს და სხვების გავლენის ქვეშ საკლებად ვეძიებ. ყოველ შემთხვევაში, ცვდილობს საკუთარი, დამოუკიდებელი შეხეულება მქონდა ყველაფერზე. ევროპელმა პოეტებმაც ჩემზე დიდი გავლენა ვერ იქონიეს...

- რომელ პოეტებს გულისხმობთ?

- ე.წ. "ინტელექტუალურ პოეტებს" - ელიოტს, სენ ჟონ პერსს, ნიშას... მე შათი ლექსების წაკითხვის შემდეგ ვაგვიგო, რომ არსებობს ცნება "ინტელექტუალური პოეზია" და შევეცადე, მათი გავლენის ქვეშ არ მოვექცეულიყავი, განსაკუთრებით ევროპელ პოეტთა შემთხვევაში. ნიშას გავლენას ამ რამდენიმე წინის წინ განვიციდიდი, მაგრამ მერე თავი დავიხსენი და ნიშას მხოლოდ ახალი საზომების გამოყენებაში თუ ვბაძავდი. იყო დრო, ნიშამ ლამის გამსრისა. ახლა მგონია, გასრესას გადაფურჩი. უბრალოდ, ნიშამ რაღაც გზა ჩემზე უწინ გაიარა. მე კი ცვდილობ, ის გზა, რომლის შუაშიც ვარებოდა და ვეღარ შეძლო თუ ვეღარ მოახერხა, მისი ოღრ-ოღრები მოესწორებინა, განვავტრო და ამ გზის მოპირკეთებაზეც ვიზრუნე. ამას მთელი გულწრფელობით შევეცდები...

საბრწყინიდან თარგმნა ლ.პაპაიანი

* ფრაგმენტები დიდი სპარსელი პოეტის ნიშას იუშუის ლექსებიდან (მთარგმ).

ული იგი გეზარდა, მთელი ჯოჯოხეთის ხელა გამხდარიყო, რათა განკითხვის დღეს, მის გარდა, ჯოჯოხეთში ადგილი აღარავის დარჩენიდა. თუმცაღა, რადგან ჩემი სიშმაგე იმ მიჯნურისაზე უფრო მცირეა, მე იგივე თხოვნა ერთი ოჯახისთვის მაქვს და არა მხოლოდ ჩემი თავისთვის-მეთქი”.

ჩვენს დროში პიროვნების კრიზისი საყოველთაო სენად გადაიქცა. ალბათ, ყველა ეკითხება საკუთარ თავს - “ვი ვარ და ვინ უნდა ვიყო?”. ზოგიერთი რაღაც მომენტში იქნება პასუხსაც პოულობს და მტკიცედ გადაწყვეტს - ამის შემდეგ ასეთი და ასეთი ვინები, მაგრამ, პაი პაი, რომ სამუშაოდ მომიბეჭდი პასუხი ახალ შეკითხვასა შემოტყუვას ელენება, რომელთა შორის ისევ უმთავრესია ვითება: ვინ ვარ და როგორი უნდა ვიყო?

ეს კრიზისი, როგორც ჩანს, მთელ დედამიწას მოსდებია. მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში ჩემი მოგზაურობისას კი ისიც შევაშინე, რომ მას უფრო ახალგაზრდებში გაუღვაძის ფესვი, რადგან უმადრებით ხანდაზმულებს, ჩვევებისა და აუცილებლობისადმი მორჩილებით, ამ მთავარ შეკითხვაზე გარკვეული პასუხი უნდა უცალოთ.

ჩვენი თანამედროვენი ან თავიანთი ისტორიულ-გეოგრაფიული პირობების ტყვეები არიან, ან ყოველდღიური საზოგადოებრივი უპერეობილი, ანდა კიდევ პიროვნების კრიზისით მოცულნი. პიროვნების კრიზისით მოცული ადამიანები მუდმივად ეჭვში ტყვეობენ და ყოველ ნაშტ ქემშარტებისა და სიკეთის რომელიმე იმ კონკრეტულ გამოვლინებას ეგონებიან, რომელსაც იმ ნაშტ დაკარგულ აბსოლუტურ ქემშარტებზე მიიჩნევენ. მეორე ნიშნით კი ქემშარტების სხვა გამოვლინების ზემოქმედებით უკვე ეცვივან და ერთის მონობიდან მეორის მორჩილებამდე ეცვებას და ყოყმანში დარჩენას გაურბიან.

ამგვარ სიტუაციაში, პიროვნების კრიზისი დახურულ საზოგადოებებში შედარებით გვიან იჩენს ხოლმე თავს, რადგანაც ეს საზოგადოებები თავიანთ ისტორიულ-გეოგრაფიულ პირობებში არიან ჩაკეტვლინი და მათში, პიროვნების კრიზისის გამოპყარვების შიშით, ამპარტყანება საყოველთაოდ აბორიგენული ღირებულებათა. უქვობისა, ყველა ერთმანეთის დაუმსგავსოს, ამპარტყანება კი არავის მისცემს იმის საშუალებას, რომ თავის პიროვნულ ეცვივებ დაინციოს ხმაბაღლა საუბარი, ხოლო თუკი ვინმე, როგორც გამოჩანჯლისი, ეცვივებ აყენებს თანამედროვეთა ღირებულებებს, ან სხვებზე უფრო ეცვივანია, ან სხვებზე უფრო მამაცი ანდა, მედროვეთა შეფასებით, დანარჩენებზე უფრო მიამიტი. ფორული სწორედ ასეთი გამოჩანჯლისი გახლავთ.

ფორულის გულწრფელობა საკუთარი შინაგანი სამყაროს გადმოცემისას და მისი გულგრილობა ყოველგვარი შესაძლო პირადების მიმართ, არა მხოლოდ იშვიათ, საერთოდ ბრწყინვალე მაგალითად შეიძლება გამოგვაგვიყოს. ფორულს არ აინტერესებს მავან თანამედროვეთა აზრი. მას საკუთარი პიროვნულობის კრიზისის დასაძლევად არავის ეტებით არ უნახავს სარგებელი, რომ ახლა ვინმე ძაბებით იზარალოს. ფორულისთვის ხალხის ბედინსერვა მნიშვნელობა და არა ხალხის აზრი. ამასთან, იგი არ გახლავთ სოციოლოგი, რომ თავისი სათქმელი მეცნიერული ფორმით განაცხადოს, არც ორატორია, რომ ხელში მიკროფონი დაიტყროს. ის პოეტია და საკუთარი გულისგულის შერგრძნების მეხებით, თავის ქემშარტ “შეს” პოულობს და წარმოაჩენს. ამასაც ისე იქმს, როგორც ერთი პიროვნება, რომელიც თავისი ცხოვრების მიზეზთა შედეგია; სურს ამ ერთი პიროვნების მაგალითით დაინახოთ, სხვები - მისი მშავისნი - როცა ჩვენს თავზე ვლამპარავთ, როგორი შედეგი ვართ ჩვენივე არსებობის მიზეზისა. ფორულმა თავის ნაწერებში საკუთარი მე წარმოაჩინა, ჩვენ კი მასში თავი ვპოვებთ და შეკუთვითი - დაკარგული თავი, და არა ის, რომელსაც ველი-არებთ; ის “შე”, თავისი ისტორიულ-გეოგრაფიული საზღვრები რომ გაურღვევია და ვერფრისათვის მიულენვია; ან-

და პირიქით - ყველგან მისულა და ყველა გზა დიდი წარმატებით გაუცვალავს. იგი რჩევას კი არ იძლევა - რა როგორი უნდა იყოს. მისი ლექსები გვიხატავს იმას, რაც არის, ჩვენს დაკარგულ შეს, რომელშიც არც იმისი კვალა, რაც უკვე გვიქონდა და არც იმისა, რაც შეგვეძლო, რომ გვექონოდა.

ეგებ, ვინმე ტუში აიბზუოს და თქვას, რომ ხელოვანმა ტკივილის საშველზე უნდა ისაუბროს და არა თვით ტკივილზე. მან ჩიხი კი არა, გზა უნდა გვიჩვენოსო. ამგვარ წინიებს ავინუდებთ, რომ ჩვენი სატკივარი სწორედ ამდენი ნაშლის არსებობით არის გამოწვეული და არა თვითონ სასულებით. უსაშველობა კი არა, სწორედ ამდენი საშველობა, რომ გვებანავს და გასაქანს არ გვაძლევს. მაგრამ გზა, რომელსაც ფორული გვიჩვენებდა, მართლა გამოჩრეული იყო თუ ის ბოლიკი გახლავდა, რომელიც ჩვენს კვალი-სამრევე გზებს მიგზავნიდა და იმათ შორის ჩაიკარებოდა? მას, ვისაც ერთი კითხვა და ათასი პასუხი აქვს, კიდევ ერთი პასუხის მოსმენა შეეძას ვერ მოუტანს. უქვობისა, მისი შეკითხვით დაძმომებული მცირე პასუხთა სიმძიმისგან მაინც გაავათვისებულნი. თანამედროვე მსოფლიო ხომ საკუთარი ზედმეტი ცოდნისაგან იტანჯება და არა ამქვეყნიური ყოვლისგან. თანამედროვეობის პრობლემა ურწმუნოებიდან კი არ მიდის, სარწმუნოებათა სიმარჯვლემ წარმოშევა იგი. უზედმუტრეა მოციქულთა სიმცირეში კი არა, ამდენი მოციქულის არსებობაშია. პრობლემა პასუხის არქონა კი არა, პასუხების ერთად დახვადება. ამიტომაც ჩვენ უნდა მოვიხებოთ ის, ვინც ამ პასუხების, გზებისა და შესაძლებლობების თავბრუდამხვევი ლაბირინთისგან დაგვისხნის და ამდენი პასუხის სანაცვლოდ ხელახლა უმთავრეს შეკითხვას დაგვისვას. ჩვენ ხომ პიროვნების კრიზისი გვებანავს და არა უპიროვნებისა? აქ სწორედ ჩვენგნებათა აურადყოლობაშია საქმე არცერთი ჩვენგნის თავისაგანა შუკვას, მაგრამ თითოეული ათასობით ჩვენგანის მშავისაგანალ ფორულ ფარობხადის ღირსება კი ის გახლავთ, რომ მან საკუთარი თავი, თავისი დაკარგული “შე” წარმოაჩინა. იგი თავისი თავის ან ნებისმიერი სხვა რამის დაშველი არ არის. პირიქით - აბიპირობა, არცხვენს და აამყარავებს საკუთარ თავს. ის ჩვენ წინაშე პასუხისმგებელი კი არა, საკუთარი თავის ახლით მხრეკვლია. ის შეკითხვაში კი, რომელსაც ფორული თავისთავს უფავს, ყველა ჩვენი შეკითხვა დასვით. ის საკუთარ თავს წარმოაჩენს, რათა ჩვენ - მისმა თანამომეებმა შევძლოთ იმის გაგება, თვითონ ვის ვართ; დაბნეულნი, საკუთარმომბა და სახედაკარგულნი და არა - გზარეულნი. იგი გვეუბნება, ჩვენ მხოლოდ და მხოლოდ იმ გზით უნდა ნავიგებთ, რომელიც საკუთარი არსთან მიგვიყვანს, იმ არსთან, რომელიც ყველა ადამიანისათვის საერთოა და არ იმასთან, გარემო პირობები რომ გვაგვებს ხოლმე თავს. ფორულ ფარობხადი საკუთარი თავის ძიებისა, პასუხის კი არა, შეკითხვას ეტება. ქემშარტების დამცველებმა ამაოდ შესთავაზეს ათასი პასუხი. ფორული თვითონ შეკითხვა იყო; თანამედროვე სამყაროში ჩვენი გაორებული და მერყევი არსებობის მარადიული შეკითხვა.

ჩვენ გვეჩინა, რომ იგი ამ ხტიალისას სატრფოსს ან საყვარელს დაეტქებს. ან სატრფოც უკვე უკან მოუტოვებს და ახლან ტრფობას, სიყვარულს არის გამოკიდებული. მას კი, ამდენ პასუხში მხოლოდ შეკითხვა აინტერესებს, რადგან იცის, რომ ადამიანს ამ უსასრულო შეკითხვებში უსასრულო პასუხებით თუ დაკამყარებულს; მაგრამ სამყაროში უსასრულო არავფერია და, სამუშაოდ თუ საძვინდიროდ, ადამიანი უფრო დიდია, ვიდრე ის სამყარო, რომელშიც მას ცხოვრება უხდება.

თუ ფორულს, როგორც გამოჩანჯლისს, ჩვენი კულტურის ისტორიიდან საერთოდ ამოვშლით, არ მეტყულება სხვა საინტერესო ფიგურა, რომელიც ქალაქყოფნის თაობაზე ჩვენი ტრადიციული, აკვირებელი წარმოდგენის შეცვლას და შესწორებას შეძლებდა.

აბა, სხვა რომელი ხელოვანი ქალის ნამუშევრებში გი-

ნახავთ ერთი გოგონას თვალით დანახული ასეთი სურათები?

ფორულმა, თავისი ქალური ბუნების გამოზღუდებით, შეუდარებელი გულწრფელობით დაგვანახა საკუთარი ქალური მე ახლ არცერთი ქალი არ დაგვგნებინებია მამაკაცების ასეთი ბუნების ძველ ნიშანში. მათ ნათქმურებში ჩვენივე - კაცებისვე - მეობას ნაწევრობით და არა კაცობრიობის დაჩაგრული მეორე ნახევრის სატყუას. ალბათ, ერთ-ერთმა ამ მიზეზმავე შეუნყო ხელი დღემდე პატრიარქატის არსებობასა და ბატონობას.

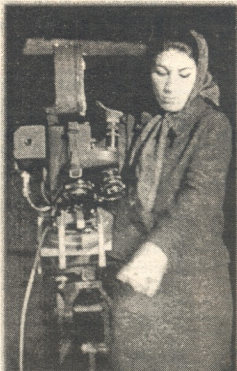
მაგრამ ფორული ამ მხრივ მართლაც გამოჩაგვლინა. ამიტომაც მისი "მე" შოლოდ მისია და არა - სხვა ქალებისა. დღევანდელ დღეს, მთელ მსოფლიოში ქალთა ოქსიმოდებით პროცესების სიცოცხლე სამზარეულოში ან საწარმოში ივლიანება. ეს კაცთა სიმომენტების წყაროები იშვითად თუ იხსენებენ და მით უფორი, იმავითად ამ მოკვიდრებენ საკუთარ უფლებებს. ხოლო ისინი, ვინც ამ უფლებებს იმკვიდრებენ, ან საერთოდ არა, ან კიდევ ძალზე შეზღუდულად ცნობენ მათი მიზანშეწონობა. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს, ყველამ დაუწერელი კანონივით უნდა აღსრულდეს ცხოვრების მამამთავროვითი წესი და ამიტომაც ფორულის მსგავსი გამონაკლისები ორმაგად მარტონი და გაუტყობილნი რჩებიან.

ლოკარონის წლებადეულ ფესტივალზე წარმოდგენილი იყო აღწერის ნახევარსაბიანი ფილმი, რომელიც ფაშინა საკონცერტაციო ბანაკების შესახებ მოგვითხრობდა. სრულად არამოეტურ თემაზე შექმნილმა ამ პოეტურმა სურათმა კიდევ ერთხელ შეახსენა სოციალისტებისთვის ქვეყნიდან ლიკარონის ფესტივალზე შეკრებილ რადიონიშანთა ისინი საზოგადოებას, რომ როცა ადამიანი შორდება პოეზიას, უახლოვდება ბოლს და ძალადობას.

თუმცა აღწერის ეს შემადრწუნებელი ფილმი ფორულ ფარონხადის "მრუშეა სახლის" ჩვენებით დაიწარმოდა. ვახუთი "ლე მონდე" წერდა: "ნეტავ, ეს ფილმი აქ რჩებოდეს, რომ მთელი მსოფლიოსთვის გვეჩვენებინაო". მე აქ არ შეუდგები ფილმის შინაარსის თხრობას. "სახლი მრუშეა" ის სურათია, რომელიც უნდა ნახოს; მისი ნახვის შემდეგ კი ყველასა აქვს უფლება, მიიჩნიოს ან არ მიიჩნიოს იგი. მაგრამ უსამართლობა იქნებოდა, ის, ვისაც ცხოვრებაში ვერასოდეს გაუბედავს კეთილგონიან მიკარება, ან უფორი მტერი - ამ კაცობიერადი ფილმის ყურების თავიცი არა აქვს, მისაქ ღირსებების ან ნაკლის თაობაზე მსჯელობას შესდგომოდა. და მართლაც, დღემდე რომელმა ჩვენგანმა შეძლო ასეთი საშორიანი თემაზე დაფიქრება? შოლოდ ფორულისანი გაბედულებას და მის უსახლგრო კაცობიერებას ძალუდ, თავისი კინოკამერის მეშვენით ასეთი ბნელი საყაროსკენ მიგზარდა და ისიც - სინგლის წარმოსამჩნეად კი არა, ამ სინგლის გულში შეყუყუებული სინალის საძიებლად. როდესაც გებულობთ, რომ "სახლი მრუშეა" კეთილგონებზე გადაღებული ფილმია, ყველაფრის ნახვას ელით, გარდა ამ სიცოცხლით, სხარულით, ქალური კვლევებით - თა და ქორნილების ჟრიამულით აღსავსე სცენებისა. ამ ფილმის ნახვის შემდეგ, სულ მეტივე, იმას მაინც ენახვით, ქრისტესკავით, ძალის მძორში თეთრი გილები როგორ დაფინახნო. ფორული ამ სურათით გვასწავლის, რომ ის, ვინც სინგლის თვალს უსუტავს, ორ შედგომას უშევს: ერთი, რომ არსებული წყვედადის გახანგრძლივების მიზეზი ხდება, რადგან თუკი სინგლეს არ დაფინახავთ, მის გაბრწყინებასა და გათენებას როგორც ვერხუნიებთ?!

და მეორე: სინგლისათვის თვალის მოხუტვით საკუთარ თავს იმ საოცარი სინათლის ხილის შესაძლებლობასაც ვუსპობთ, ამ წყვედადის გულში რომ ფოტოქავს და სახლად ცხოვრებას, სიცოცხლეს ვეძახით.

რასაკვირველია, მე იმათიც მექმის, ვისაც შეუძლია და ურწმუნია, სინათლე გავითი შევუტოვო კედლებზე გადასმულ

თეთრ საღებავში იხილოს და არა ამ სიკვდილისაგან მიდრეკილ მრუშე სახლში. ამ ფილმის ყველაზე საოცარი მხარე სიცოცხლის სიკვდილიანია. შეგუედა და როგორ გავჩინათ, ამ ორთაგან რომელი იმარჯვებს? - დაბეჯითებით გეტყვით: სიცოცხლე და არა სიკვდილი თუ არ გვერათ, ჩაუკვირდით იმას, რაც მე სამედცინო ინსტიტუტში ერთი შირაზული სტუდენტისაგან ვისწავლე: დღემდე ყველა უბედურება თუ ბუნებრივი კატაკლიზმა იმ პირველი ერთოფრედინის განადგურებას ცდილობს, მინის ზედაპირს თითონ ჩაისხას. - მრავალი სულიერი დაღუბულა, მაგრამ მზად ცოცხალია ერთი რამ - თიოთნ სიცოცხლის პირი და ნიშანწყალი. სინამდვილეში ეს სწორედ ის პირველი ერთოფრედინი და იგი ამა თუ იმ სსულემ, სხვადასხვა ფორმასა და ყალიბში განადგრობას არსებობს და თუ იცით, რატომ? - იმიტომ, რომ ადენი ხანი ყველაფერი ებრძოდა სიცოცხლეს, სიცოცხლე კი შეეცა ყოველგვარ პირობებს, ყველანაირ სინგლეს და თავი გაიტანა. ის, რაც არსებობს ჩემშიც და თქვენშიც, ის, რასაც ჩვენ სიცოცხლეს ვეძახით, სხვა არა არის ის, თუ არა იმ პირველი ერთოფრედინის გამარჯვება, რომელიც მან ყოველგვარ სახიფათო და მტკიცე ნულ პირობეთთან ადაპტაციით მოიპოვა.

ფორული "სახლი მრუშეა"-ში, კეთილის და სენულების შემოტყევისას, სწორედ სიცოცხლის პირველი უფრედის დაბავრებულ გამარჯვებას დღესასწაულობს.

ჩვენი თვალის ნათებმა - ფორულმა, ჩვენმა დამ, ჩვენმა განმკითხველმა, ამ ქალმა, ამ სიყვარულით სავსე პოეტმა, რომელსაც თქვენ - კრიტიკოსებმა - სინგლედ და სიმრუშე დააბრალეთ იმ ადამიანის პირით, მის ფილმში რომ მღერის, იმ მეორის კეთილსაგან დაფუქლით ფიქრით, რომელიც ცხვეტავს: იმ საღებავში, რომელსაც კეთილგონი თვალებზე ისვამს, იმ მეორის მხრებით, თმას რომ იწნავს და ილაზაზებს, თავის "მრუშე სახლში" უზარამაზარი სინათლე დაგვანახა.

თქვენ, ვინც სინათლეს და სიციფონობაზე აცხადებთ პრეტენზიას, თქვენს რომელ კრიტიკულ ნაშრომში, რომელ საუბარში გიჩვენებინათ ჩემთვის და ჩემი მსგავსებისთვის იმის მისხალიც კი, რაზეც თავსა სცემთ?

ფორული ფილმის სათაური მრუშეა, მაგრამ ამ სიმრუშეში სიცოცხლის წყურფეობითა და იმდითი ისეები, მაშინაც კი, როცა უსაშველო კეთილ მოგდებია.

თუ ფილმის ნახვის სურვილი არა გაქვთ, შოლოდ მის პირველ და ბოლო კადრზე მოგახსენებთ. პირველი კადრი შვიი დაფა, რომელზეც წერია:

"სახლი მრუშეა"
ფილმის ბოლო კადრიც შვიი დაფა და მასზე წერია:
"წვიმა წვიმა"
სახლი მრუშეა"
ღმერთმა მისი სული ნათელში ამოცოფს და პოეტური სასუფეველი დაუშკვიდროს!

სასრულიდან თარგმანს მსრამე ლ. მ. მ. მ.

ფორულ შაროსხალი

ფრაგმენტები

* * *

ვიგრძენი, როგორ გასრულდა ჩემი ცხოვრება და ყველაზე მცირე, რაც 27 წლის ასაკში უნდა მცოდნოდა, უკვე შევიცანი. იქნებ იმიტომაც, რომ ვარდები მოფენილი გზით არ მივლია. ამ სიყვარულმა და სასაცილო ქორწინებამ 16 წლის ასაკში ჩემი მომავალი ცხოვრების საფუძველი შეარყია და დაანგრია. მეგზური არავინ მყოლია და ყველაფერი, რაც ჩემშია, მე აღმოვაჩინე და ის, რაც არ მაქვს, მხოლოდ ის არის, რაც შემეძლო, მქონოდა.

ცხოვრების უაზრობამ და საკუთარი თავისადმი გაუცნობიერებლობამ უფრო შორს წამიყვანა.

ჩემი უბედურება მხოლოდ მოზღვავებული გრძნობების უწყალოდ იყო.

* * *

ვგრძნობ, რაღაც დაუცხრომელი, გიჟური ვნება არსებობს ჩემში. მსურს ყველაფერში შევადნო და მინის სიღრმედე ჩავიდე. იქ არის ჩემი სიყვარული, იქ, სადაც მარცვანი ღვივდება, ფესვებს იდგამს და ლპობაში თითონ ატრეფლებს არსებობას. თითქოს ჩემი სხეულიც წარმავალი და ცვალებადია. მინდა, მის ფესვებს შევეხო და ჩემი გული, როგორც მნივე ნაყოფი, ხის ყველა ტოტზე ჩამოვიკიდო.

* * *

ყოველთვის ვცდილობ, იდუმალი და ამოუცნობი ვიყო და არავინ შეიცნოს ჩემი ტკივილიანი ცხოვრება. ვცდილობ, ადამიანი გაგებდ, რადგან ჩემი არსი ჩემშია... ჩვენ მხოლოდ ის შეგვიძლია, ჩვენი გრძნობები ფეხქვეშ გაეთვლით, მაგრამ მას ვერსად გავუძევით და ვერც დავეშალებით.

* * *

არ ვიცი, "მიღწევა" რა არის, მაგრამ ასე მგონია, რაღაც მიზანი, რომლისკენაც მთელი ჩემი არსება მიიღვტვის. ნეტავ, მოკვდე და ისევ შევიცნო სიცოცხლის ძალა. ვიხილო სხვა სამყარო, ნათელი და კეთილი; სიმბაბულე და სიბილწე, ადამიანს რომ აჩრდილივით აედევნა, გაქრეს სამარადისოდ და არავინ, არავინ აღმართოს საკუთარი სახლის წინ კედლები.

* * *

ადამიანი ადვილად ეგუება ცხოვრების სასაცილო ჩვევებს და სინდნ-

ლებსა და წინააღმდეგობებს ემორჩილება.

ჩემი უბედურება, მწუხარების მოჩრევი რომ მითრევს, იმდენად საოცარია, ისიც შეუძლია, ფარისევლობის მაცდუნებელი მისისაგან დამიხსნას.

არ მინდა, უბრალოდ კმაყოფილი ვიყო. მსურს, ჩემი ძალა და ენერჯია შევიცნო...

ჩემი უბედურება უძლურებისა და სირცხვილის გარდა, არაფერია, ჩემი სიკეთე თვალუნვდენელი კედელია. კედელი და მზის შუქით მოწუსება, დროის სიმძირე, სულის შემუთავი ნაღველი და ზიზღია.

* * *

გუშინ ჰოსპიტალში, ჩემს გვერდით ნომერში ქალმა თავი მოიკლა. გამთენიისას რაღაც გაურკვეველი კვნების თუ ტირილის ხმა მომესმა. მეგონა, ძალი ნავენკავენდა და გარეთ გავიდი. გავიტრუნე. მერე სხვებიც მოვიდნენ და კარი შეამტკრიეს. ტახტზე უგონოდ ეგდო ტანდაბალი, ფერმკრთალი, უსახო ქალი. მას ფეხებში ჩასჭიდეს ხელი და გავამ ქვეით ჩამოათრიეს. ქალს სიცოცხლის ნიშანწყალი არ ეტყობოდა. თვალში მომხვდა მისი სასაცილო, უცნაური ტანსაცმელი: გულსაბნევი, ჭუჭყიანი საცვალი, დაფლეთილი ნინდები, ფერადი ქაღალდები და ვერადი ქაღალდებისგან საგულდაგულოდ გა-

მოჭრილი თოჯინები, ზღაპრების ნიკა, სხვადასხვა აბები, იესო ქრისტეს ხატი და აგვარობი.

არ ვიცი, მაგრამ ამ თვითმკვლელობამ იმდენად შემძრა, მინდოდა, საავადმყოფოში გავყოლოდი, მაგრამ ხალხი ისე უკმეხად ლაპარაკობდა უცნობ ქალზე, ვერ გავებდე, თანაგრძნობა გამომეხატა. ჩემს ოთახში შევიდი და ავტირდი.

* * *

ნუთუ სასაცილოა, ადამიანი თავის სახელს ენებ რომ ამოტივივრავს და თავი ბედნიერი ჰგონია. ის იმდენად ეგოისტი მანც არ არის, რომ იმ "ლირსულ" და "პატივსაცემ" ადამიანებს დაემსგავსოს, რომლებიც ღრმა სიბერემდე ცხოვრობენ, ვიდრე თმის ერთი ღერი შერჩებათ.

* * *

თუ "სიყვარული" სიყვარული იქნება ფუჭ სიტყვებს არ ეწინააღმდეგება.

ლონდონის ეროვნულ გალერეაში ლეონარდოს ერთ სურათს წავაწყდი, რომელიც ადრე არ მენახა. განსჯის დღეს ასახავს. ნახატი ცისფერ ფერშია გადაწყვეტილი. ადამიანივით მეტყველია და განთიადივით ნათელი. მინდოდა მუხლი მომეყარა და მელიოცა. საოცარია, მხოლოდ დიდი სიყვარულია და სილამაზის განცდის ნუთებში ვხდები რელიგიური.

ზაზა შაჩუაშვილი

მიმდინარე აგზავნი

მოძალაძე - მასალა

ციხიდან რიგ გამოვიდა, ერთადერთი, რისი დანახავაც აღარასოდეს სურდა, სიღარიბე იყო. მისი დამკავებელი თავგასიებული პოლიციელიც კი არ ევჯერებოდა ისე, როგორც ეს სოციალური ინფექცია, რომელსაც თავის ყველა უბედურების მიზეზად მიიჩნევდა. დედ-მამა მკვდარი ჰყავდა, ნათესაობა - ცოცხალ-მკვდარი, მეგობრობა - დაკარგული, მეზობლობა - არნახული, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით (ერთი წლის განმავლობაში გეგუთმი მისი მომკითხავი არავინ უნახავთ).

სამეზაგრო ფული და ტანსაცმელი თანაზონელებმა შეუგროვეს. საკუთარი მხოლოდ დანყლოლებული სხეული, გათავისუფლების პირაი და თავისუფლების ეიფორიაში მილიციელი იმედი იყო, იმედი იმისა, რომ სიღარიბე საშუალო პატიმრობაში დატოვავ გისოსებს მიღმა.

სახლში უპატრონო დაიკო და მისი უშამო შვილი ეგულებოდა, მაგრამ შეცდა. მოქმედ ნათესავთა ეს უკანასკნელი წყვილი დაქალის ოჯახში გადაბარგებულებოდა, სადაც საზღვარგარეთ საცხოვრებლად ნასვლის ჯგუფური გეგმა ისახებოდა. ქიანჭყელების მიერ ბოლო ნამცვეამდე მისუფთავებულ ბინაში ისევ სიღარიბე მასპინძლობდა, რომელსაც წონაში საგრძნობლად მოემატებინა.

დაიწყო მასთან ბრძოლის ფერადი ლითონის ხანა, რომელიც დიდხანს არ გაგრძელდებოდა. ნაგავში მოხვედრილი და სხვის ტერიტორიაზე მოპარული სიმძიმეების თრევამ ფეხის სისხლძარღვი გაუშეთა და დააკოჭლა. ეს იყო სიღარიბისთან განცდილი მეორე მარცხი, რომელმაც მისი ტანის დარღვეული პროპორცია აღადგინა. პავშვილიდან განუვითარებელი მარცხენა ხელი, ინვალიდი მარჯვენა ფეხით გააწონასწორა.

პირველი ბრძოლა მაშინ წაავთ, როცა სახელმწიფო მხეში გაეხა. დამოუკიდებელ საქართველოში ახალი დამთავრებული იყო ბელურა ქურთების მყვირალის ხანა - დამოუკიდებელი საქართველო გაუმარ-წვიროს! - და რეიდების წლები იდგა, პერიოდი, რომელიც ოკუპანტთა კომუნდატის საათისგან მხოლოდ ეროვნებით განსხვავდებოდა.

ქარხანაში "ხალტურის" ფული აიღო და სიღარიბის ჯიბრზე სახლში მებრთი წავიდა. ვარკეთილის სადგურში გააჩერეს რამდენიმე ძახილის ნიშნით: გესმის?... მოდი აქა... საბუთები... აბა, რა გაქ ჯიბეში!

სამუშაობრდ, ჯიბეში იდო ოთხ თითზე გაცილებით გრძელპირიანი დანა.

- რა არი, ბიჭო, ესა?! აბა შემოდი აქა!
- კაი, ხო... დამიჭირე, აი 100 ათასი რუბლი მაქვს, მოგცემ და გამიშვი!
- სამნი ვართ, თითო - "პისიატ ტიში"
- მაგდენი არა მაქვს!
- მოქებნე, ცოტახან დავაცდით.
- კაიკასაც ვერ ვიშვი, ესეც შემეხვევით გამიჩნდა, გირჩევენია აილო!

- რას მევაჭერები...
- თუ ეგრეა, ამასაც დაკარგავ და საერთოდ არაფერს მოგცემ!
- ნაშო, ნაშოეთრიქ!

რამდენიმე ხანში სასწრაფოდ შეიყარა და ისინი პოლიციას მიადგა დაკავებულის გულშემატკივართა მთელი არმია 3 ადამიანის შემადგენლობით, რომელთა შორის ნამდვილი წვერი იყო მხოლოდ ერთი, მისი პატარა და.

იმის გამო, რომ წარმომადგენლობას განსაზღვრავს ხარისხი და არა რაოდენობა, მამულმა ჯგუფმა დროებითი გამარჯვება მოიპოვა, ხანგრძლივი ყყანის შემდეგ გამოძიებული "შეაბა" და ათქმევინა, სამსახურიდან მოშორების დასახსნაობა და დასაქმების ცნობა და შევეშვებით.

მესამე დღეს იმვე გამოძიებებმა ქარხანაში მიაკითხა, შენი ხელის მოწერა მჭირდებაო და პოლიციაში წაყვანა. ახლა

მარტოხელა ბავშვით ვარ. ვფიქრობ მზესუმზირას ყვავილებზე, ასე ლამაზად რომ აუყრიათ ტანი. აყვავილდნენ და თითქოს მევედრებინა: "ჩემთვის დანერე". ზღვა ვნახე სიზმრად. ზღვის ზედაპირზე ნაგები მიაპოუნე ტალღებს. არავეინ იცის, ზღვის დასასრული სად არის. რომ შემეძლოს, ამ უსასრულობის ნაწილი გაებდე, მაშინ შევძლებდი ყველგან და ყველაფერში ვიყო, უსაზღვრო და უნაპირო გავხდე. მიზნიდან ამოღვის ის ძალა მე რომ მიზიდავს და მიპყრობს და ერთი სული აქვს მის სიღრმეში ჩამიტანოს.

ჩემთვის ნიწხვლა და აღმასვლა არაფერია, მხოლოდ ღრმად მიწა შევალნიო ყველაფერში, რაც მიყვარს. მიწა ვინმემ სიყვარულში თანამგრძნოს და თუნდაც ერთ ყვავილში შეუცვლელად განვხავდე ასე მგონია, სწორედ ეს არის გზა უკვალოდ გაქრობის, გარდასახვისა და არარაობად ქცევისაგან თავის დასაღწევა.

ბედნიერი ვარ, რომ ჭალარა შემომეპარა და შუბლი დაიღარა. წარბებს შუა ორი დიდი ნაოჭი გამოჩნდა. აღარა ვარ გულუბრყვილო მეოცნებე. კარზე მომადგება 32 წელი და თითქოს ჩემი თავი ამოეწურე. გასრულდა ჩემი სიცოცხლე, მაგრამ საკუთარი თავი კი დამოვანინე.

P.S. ფორულ ფაროხზადი ავტოკატასტროფაში დაიღუპა 1967 წლის 13 თებერვალს, 32 წლის ასაკში.

სასრულდიან თარგნა (მ)ა ჯანაშვიდი

უკვე მოსამართლეს წარუდგინეს. შენ გადიო, - უთხრა მოსამართლემ გამოძიებულს.

- ახალგაზრდევ, შენი საქმე ცუდადაა, შეიძლება აქედან ვეღარ გახვიდე!

- როგორ?!

- "საბოიდა" ფული ღირს, თუ გინდა 1000 დოლარი უნდა ჩამოიტანი.

- ათასი კი არა, თვალით ერთი დოლარიც არ მინახავს.

- ვერც ნახავ.

უფულო მცდელობამ შედეგი ვეღარ გამოიღო და სამი დღის შემდეგ წინასწარი პატიმრობის საკანში (წახ) გადაიყვანეს. იქ გაიცნო გვარდიელთა საინტერესო გეგმებლარები, რომლებსაც უყვარდათ პოეზია, ირმების გუნდების დაჭრა და წყაროს გვერდით დანჯობა; მაგრამ ეს არ იყო მხოლოდ შობი. გვარდიელთა ობსკურიანი ჯგუფი მცენიერულად სწავლობდა თავისუფლების წყურგულის კოეფიციენტის მაქსიმალური ზრდის პირობებს და ზღვარს.

ჩვენი მოქალაქის შემთხვევაში სრული გამოკვლევის ჩასატარებლად ერთდღიანი ექსპერიმენტიც საკმარისი აღმოჩნდა. მოყვანიდან მეორე დღეს წახ-ს საკანი გაიღო და...

- მომოშვილი დაკითხვაზე? - გაისმა და მასიურ ხის წარს თავს დაატყდა ალკოჰოლით განგმირული ხმა. ამას ნამიერად მოჰყვა ადეკვატური რეაქცია:

ხემ მინისხის მსგავსი ვერტიკალური ბიძგი მისცა და საჩნის ბინადრები ნახევარმალაყის წამოაფრინა. კარებთან მიმდებარე მიზგიონის შორიზონტზე გვარდიელთა უმცროსი მეცნიერთანამშრომელი იდგა. მისი ქვევის მანერა მოსალოდნელი გამოცდის სრულ სერიოზულობაზე თავიდანვე მიანიშნებდა.

მომოშვილმა არც კი იცოდა, რომ ექსპერიმენტის პირველი შედეგები თავისდაუნებურად აჩვენა. მისი ფეხები, რომლებიც უკან რჩებოდა, ვერაფრით მალაგდნენ გულის ნადუნეს და მოწოდების საპირისპირო მიმართულებით იხვედნენ. ასეთი სანწყისი მანევრული ჯერ არავის ჰქონია და გაბარებულ მეცნიერ მუშაკს აღტაცების შეძახილი წამოცდა: მოდი, მოდი, ჯგაგარო!

დასაკიბის ოთახი საპყრობელზე უფრო დიდი და ცარიელი იყო. ინტერიერს შეადგენდა მხოლოდ ერთი პატარა მაგიდა, სკამი, ტაბურეტი და ოთხი ექსპერიმენტატორი, მაგრამ საწინიდან განსხვავებით აქ თავისუფლების სრული დეფიციტი იყო და გულის ცემა უმაღლესად დაეყრითო დაჭერილი თევზის რეჟიმში.

- რაზე ზიხარ, ბიჭო!

- დანახე.

- მეთქი არაფერი?!

- არა.

- ა-უ-უ-უ ნუ აუკანალებს საქმეს!

- თუ არ გჯერა, საბუთები ნახე.

- მორჩი, ბიჭო, ბაზარს!

- ?!

- "კაროზე", აქედან გასვლა გინდა?!

- ?!

- მოდა ამას ხელი მოაწერე და თავისუფალი ხარ.

- მანახე, რა არის.

- ეს რა პრეტენზიული ყოფილა?

- ხომ უნდა ვიცოდებ, ხელს რაზე ვაწერ.

- ბიჭო, ეს!

- ანახე, მაგის!.. - სამი დამკვირვებელიდან ერთის რეპლიკამ დამკითხველზე აუტანლად იმოქმედა.

- აპა, შენი!.. - დაიჯლანა ის და ტაბურეტს მოერგო. ქურდობა, ყაჩაღობა, ძარცვა და სხვა ამდაგვარი საპატიო საქმიანობა, რაც იმ წლების შავი სამყაროს ელტარულ ფენებში მოდაში იყო ჩვენს მოქალაქის ერთი ხელის მოსმით შექმლო მიეთვისებინა, მაგრამ სამართალ-

დამცავების წინაშე ყოველ კანონის დარღვევა ვერ გაბედა და ხელი არ მოაწერა.

- ნახევარი საათი გელაპარაკები, მე, რა, შენი ბავშვი ვარ? შენი დედლი შობილის კუკარეკუს! - და...

საკიბისათვის, გაშლილი ხელის სახეში გარტყმის რატომ ეძახიან "ლილას", როცა მტევანი მარაოსავით ტრაექტორიას აკეთებს და ადრესატს ყინულივით ყრუანტელს ჰგვრის. დამსრერ საზოგადოების პატივისცემის ნიშნად მომოშვილი შეეცადა სკამიდან არ გადავარდნილიყო და თავისი მარტყმა ლოვა დარტყმის მიმართულებას სინქრონულად გააყოლა, მაგრამ მომყოლ ტალას ვეღარ გაუძლო სკამმა, რომელიც დაკრული დაკრული ვეღარ გაუძლო. დაცემის მოულოდნელობამ წამით დააბნინა და წამოდგომა ვეღარ მოახერხა. ამიტომ წახ-ს თანამშრომლები იძულებულნი გახდნენ, წელში მოხრილი უხერხული მდგომარეობიდან ეცემით. ურთიერთგაუგებრობის აღმოფხვრის და თანამშრომლის მიღწევის ძალგანთა მცდელობა 2 საათის შემდეგ უწყალოდ დასრულდა. ცხადია, იყო ხანმოკლე ერთობიანი შესვენებები - მიანერ?! - და ხმოვანბგერინი პასუხები - ოოუ! ააუ! აეუ!

რაოდენ საოცარც უნდა იყოს ამ ბეკრებს რეზინის ხელკეტებით განვრთილი ფილტვები, თირკმელები და ნეკნები დარტყმის გარეშე სრულფასოვანად გამოსცემდნენ და მტყვევების არს ინერციით კეზბადნენ. ეს საერთო სიტუაციას კიდევ უფრო ძაბავდა და მომოშვილი-და სულის გამოხერტყვას გადამაუვალს ხდიდა, თუმცა მოულოდნელად მისი ზეცაში გამგზავრება ერთი დღით გადაიდო. ერთ-ერთ დამკვირვებელს ლუდი მოუწინა და თანამშრომლებს სასოვა, ხვალე გავაგრძელოთ.

საკნის კეთილგანწყობისა და ყოველმხრივი მცდელობის მიუხედავად დამუშავებული მოქალაქის მიღება ვეღარ მოხერხდა. მომოშვილი ვერცერთ მდგომარეობაში ვერ ისვენებდა და გამუდმებით წრიალებდა. გამთენიისას ამოღებდა, მეორე დაკითხვას ვერ გაეუძლებო.

- აპა "ბიჭვას", ხელები გადაიჭყირა და მოგეშვებინა; თორე, ისე მოგკლავენ.

- ნუ გეშინია, ეგრევე ექიმს დაუფახებთ; ყველა ეგრე აკეთებს.

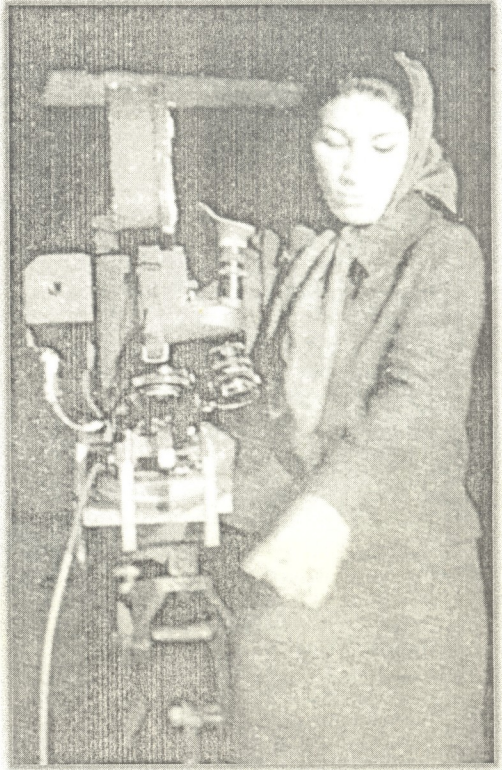
მომოშვილმა "ბრიტის" ნატეხი ხუთჯერ დაისვა ავადმყოფ ხელზე. ვენას ვერ მისწვდა, მაგრამ სისხლი გამოადინა, რაც საკმარისი აღმოჩნდა. საჩნის კარებზე ბრახუნმა და ხმადაღალმა ყვირილმა კი ყველას გააგებინა, რომ თავისუფლების წყურვილის ზედა ზღვარი სისხლზე გადის.

ფეხის დამოკლების შემდეგ, ისევე ქარხანას მიაშურა, მაგრამ იგი ოფიციალურად გაწერებული იყო, "სახალტურო" სამუშაოზე კი ყოფილ პატიმრებს არ ინივედნენ.

სიგარეტის და ჩევირისთვის საჭირო ფული სანატრელი გაუწდა, თუმცა კლასიკური მათხოვრობა არასოდეს დაუწყია. აქ შინაურებში სხვათაშორისობა ერთ შორის ერთი იყო დაიკო, დანარჩენი - ორიოდე ნამეგობრალი ოჯახი. გაჭირვების გათვალისწინებით ახლობლებს იშვითად აწუხებდა, მაგრამ სტუმრობის პირობაზე მაინც ხშირი ვიზიტები გამოსდიოდა და უხერხულობას გაურკვეველი "როდის?!"-ობის გეგმით ფანტავდა: ფულს ვიშოვი, პასპორტს ავიღებ, რუსეთში წავალ, ვინმე "ზაბას" ვნახავ, შევირთავ და ვიცხოვრებ, რა! აქ აღარ შემიძლია, დავიღალე!

ამრიგად სახელმწიფო ექსპერიმენტი გრძელდება. ახლა მომოშვილის მაგალითზე კაცისა და სიღარიბის ურთიერთქმედების ველური ბაზრის კანონზომიერებები დგინდება.

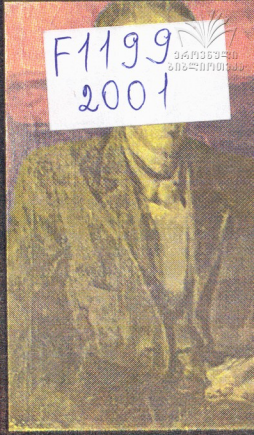

<http://www.opentext.org.ge/arili>

წიგნი HERE

F1199
2001

საპა ჩინიანი
ილიან ოსელიანის პორტრეტი

